

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

CURRICULUM NAȚIONAL

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

**Pentru instituțiile de învățământ cu predare
în limbile minorităților naționale**

Clasele X-XII

- **Curriculum disciplinar**
- **Ghid de implementare**

Chișinău, 2020

CURRICULUM DISCIPLINAR

Aprobat:

- Consiliul Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 22 din 05.07.2019
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019

COORDONATORI:

- **Angela CUTASEVICI**, Secretar de Stat în domeniul educației, MECC
- **Valentin CRUDU**, dr., șef Direcție învățământ general, MECC, coordonator al managementului curricular
- **Natalia GRÎU**, consultant principal, MECC, coordonator al grupului de lucru

EXPERȚI-COORDONATORI:

- **Vladimir GUȚU**, dr., hab., prof. univ., USM, expert-coordonator general
- **Ion GUȚU**, dr. conf. univ., USM, expert-coordonator pe aria curriculară *Limba și comunicare*

GRUPUL DE LUCRU:

- **Alexandra BARBĂNEAGRĂ** (coordonator), dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău
- **Lucia CEPRAGA**, dr., conf. univ., ASEM
- **Ina DEACIUC**, grad did. întâi, IPLT „Aleksandr Pușkin”, Fălești
- **Iulia IORDĂCHESCU**, lector, UPS „Ion Creangă” din Chișinău
- **Viorica POPA**, dr., conf. univ., US „Alec Russo”, Bălți
- **Veronica ROȘCOVANU**, grad did. superior, IPLT „Dimitrie Cantemir”, Chișinău
- **Aliona SAVIUC**, grad did. întâi, DGE Fălești

Limba și literatura română : Curriculum național : Clasele 10-12 : Curriculum disciplinar : Ghid de implementare : Pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova ; coordonatori: Angela Cutasevici, Valentin Crudu, Natalia Grîu; grupul de lucru: Alexandra Barbăneagră (coordonator) [et al.]. – Chișinău : Lyceum, 2020 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). – 124 p. : fig., tab.

Referințe bibliogr.: p. 122-124 (65 tit.). – 300 ex.

ISBN 978-9975-3440-9-8.

373.5.091:[811.135.1'243+821.135.1.09]073)

L 62

GHID DE IMPLEMENTARE

Elaborat în conformitate cu prevederile Curriculumului disciplinar, aprobat la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019

COORDONATORI:

- **Angela CUTASEVICI**, Secretar de Stat în domeniul educației, MECC
- **Valentin CRUDU**, dr., șef Direcție învățământ general, MECC, coordonator al managementului curricular
- **Natalia GRÎU**, consultant principal, MECC, coordonator al grupului de lucru

EXPERȚI-COORDONATORI:

- **Vladimir GUȚU**, dr. hab., prof. univ., USM, expert-coordonator general
- **Ion GUȚU**, dr., conf. univ., USM, expert-coordonator pe aria curriculară *Limbă și comunicare*

GRUPUL DE LUCRU:

- **Alexandra BARBĂNEAGRĂ** (coordonator), dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău
- **Lucia CEPRAGA**, dr., conf. univ., ASEM
- **Ina DEACIUC**, grad did. întâi, IPLT „Aleksandr Pușkin”, Fălești
- **Iulia IORDĂCHESCU**, lector, UPS „Ion Creangă” din Chișinău
- **Viorica POPA**, dr., conf. univ., US „Alec Russo”, Bălți
- **Veronica ROȘCOVANU**, grad did. superior, IPLT „Dimitrie Cantemir”, Chișinău
- **Aliona SAVIUC**, grad did. întâi, DGE Fălești

PRELIMINARII

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, învățământul liceal, este un document normativ, reglator ce descrie condițiile învățării, procesele educative, experiențele de învățare și modul de organizare a procesului de instruire.

Prezentul *Curriculum*, proiectat pentru a fi implementat la disciplina *Limba și literatura română* în clasele a X-a – a XII-a, este parte componentă a Curriculumului Național, Aria curriculară *Limbă și comunicare*.

Scopul Curriculumului constă în valorificarea politicilor educaționale naționale și europene în predarea-învățarea-evaluarea disciplinei *Limba și literatura română*, sporirea calității învățării limbii române în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, formarea unei personalități capabile să comunice eficient în diverse domenii ale vieții.

Curriculumul la disciplină reprezintă un imperativ dictat de actualizarea actelor normative naționale și internaționale, a documentelor de politici educaționale și lingvistice, *Programul Național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale (2016-2020)*, a standardelor în educație, precum și de schimbările survenite odată cu adoptarea paradigmelor educaționale *centrarea pe elev și școala prietenoasă copilului*.

Procesul de elaborare a *Curriculumului* dezvoltat la *Limba și literatura română* este fundamentat pe prevederile mai multor acte normative: *Codul Educației al Republicii Moldova (2014)*, *Standardele de eficiență a învățării (2012)*, *Standardele de eficiență a învățării limbii române ca limbă nematernă în învățământul primar și preuniversitar din Republica Moldova (2012)*, *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” (2014)*, *Programul Național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale 2016-2020 (2015)*, *Cadrul de Referință al Curriculumului Național (2017)*, *Concepția didactică a disciplinei Limba și literatura română în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: predare-învățare-evaluare (2018)*, *Recomandările Parlamentului European și ale Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2018)*.

La proiectarea documentului curricular s-a ținut cont de sugestiile experților în domeniul *Științe ale educației/Didacticii limbii și literaturii române*, precum și de opiniile cadrelor didactice și manageriale din republică, de experiențele programelor curriculare anterioare din țară și de peste hotare. Respectiv, în procesul de elaborare a prezentului *Curriculum* s-au luat în calcul:

- abordările postmoderne și tendințele dezvoltării curriculare pe plan național și internațional;

- imperativele de adaptare a *Curriculumului* la așteptările societății, nevoile elevilor, dar și de tradițiile școlii naționale;
- valențele disciplinei în formarea competențelor intra- și interdisciplinare și a celor specifice;
- necesitățile asigurării continuității și conexiunii dintre ciclurile învățământului general;
- corelarea eficientă între disciplinele din aceeași arie curriculară, dar și cele conexe etc.

În context, elementele de dezvoltare curriculară la *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale pentru treapta liceală sunt:

- racordarea procesului de învățare la cadrul legislativ actual, documentele normative și strategice naționale și internaționale, politicile educaționale, lingvistice și curriculare existente;
- compatibilizarea Curriculumului Național cu *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*, corelarea competențelor de comunicare în limba română ca limbă nematernă cu nivelurile europene de performanță lingvistică conform CECRL, stabilirea și descrierea nivelurilor de învățare a limbii române ca limbă nematernă în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale;
- prezentarea conceptului de curriculum din perspectivă sistemică;
- abordarea integrată a procesului de învățare a limbii și literaturii române;
- precizarea nivelurilor taxonomice ale competențelor, fiind formulate competențele specifice disciplinei pentru fiecare treaptă și revizuit sistemul unităților de competențe în contextul dinamic al formării competențelor specifice pe unități de învățare pentru asigurarea continuității și progresiei procesului de învățare;
- reducerea, reevaluarea și reformularea unităților de competență, în baza taxonomiei competențelor, conform domeniilor de cunoaștere și înțelegere, aplicare și operare, integrare și transfer;
- corelarea abordărilor intra- și interdisciplinare la nivelul competențelor și a conținuturilor educaționale raportate la ciclurile învățării limbii române ca limbă nematernă (învățământ primar, gimnazial, liceal), alte discipline conexe din Aria curriculară *Limba și comunicare*: Limbi străine, Limba și literatura rusă, Limba maternă;
- restructurarea, reorganizarea unor domenii, descongestionarea programului curricular, prin eliminarea unor conținuturi considerate nerelevante pentru formarea/dezvoltarea competențelor specifice disciplinei;
- specificarea activităților de învățare, a produselor și a finalităților pe clase;
- reliefarea cadrului valoric intra-/interdisciplinar în baza profilului absolventului de la ciclul liceal, din perspectiva abordării psiho- și sociocentrice;
- promovarea abordării funcțional-comunicative în procesul de învățare a limbii române ca limbă nematernă, a strategiilor didactice active și interactive, a învățării experiențiale, a elementelor de învățare prin sarcini, proiecte, studii de caz, problematizare;

- diversificarea modalităților de integrare a noilor tehnologii digitale, informaționale și de comunicare în procesul didactic;
- introducerea în administrarea disciplinei, ca element de noutate, a orelor pentru *atelier de lectură, de discuții/dezbateri; atelierelor interculturale*, pentru promovarea abordărilor interdisciplinare, interculturale în procesul didactic etc.

Curriculumul promovează abordarea sistemică a conceptului de curriculum, modelul de proiectare curricular centrat pe competențe și finalități, axat, în special, pe produs sau pe achizițiile finale ale procesului complex de predare-învățare-evaluare.

Actualitatea prezentului *Curriculum* se impune și prin abordarea integrată a sistemului de competențe, conținuturi de învățare – studiul integrat al limbii și literaturii române, precum și a activităților de învățare.

Documentul normativ fundamentează și orientează activitatea profesorului de liceu, organizează procesul de predare-învățare-evaluare, încurajează creativitatea profesională a cadrului didactic în demersurile educaționale la disciplină, axându-se pe dezvoltarea personalității elevilor, a competențelor necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, dar și de integrare socioculturală.

În acest context, *Curriculumul* realizează următoarele funcții:

- reprezintă documentul normativ-reglator al procesului de predare-învățare-evaluare la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale;
- oferă repere teoretice privind proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional la disciplină;
- reprezintă axa orientativă de formare la elevi a competențelor specifice disciplinei;
- corelează procesul de proiectare didactică și de evaluare a randamentului școlar;
- servește drept reper pentru elaborarea produselor curriculare: manuale școlare, ghiduri metodologice, materiale didactice, softuri educaționale, teste de evaluare etc.

Curriculumul la *Limba și literatura română* este adresat tuturor actorilor procesului educațional: elevi, cadre didactice, părinți, manageri școlari, autori de resurse curriculare, precum și altor persoane interesate. Autorii de manuale vor dezvolta unitățile de învățare ale *Curriculumului* după criterii logice, operaționalizând unitățile de competențe, valorificând conținuturile tematice la disciplină în sarcini și contexte comunicative de învățare, vor oferi puncte de sprijin elevilor în realizarea unei învățări independente, active și interactive, iar profesorilor – puncte de plecare în realizarea unui demers didactic integrat de calitate.

I. REPERE CONCEPTUALE

Disciplina *Limba și literatura română* în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale are un statut de disciplină școlară obligatorie pentru toate treptele de instruire [Codul Educației al RM, art. 10, al (3)] și se fundamentează pe domeniul educației lingvistice.

Educația lingvistică este un proces de instruire pedagogică orientat spre formarea culturii comunicaționale a unei persoane capabile să comunice și să interacționeze cu semenii, exprimându-și gânduri, stări, sentimente, opinii etc., pentru soluționarea unor probleme concrete în viața de zi cu zi.

Principalele domenii de învățare pentru educația lingvistică sunt: dobândirea competențelor de comunicare, experiențelor cross și multiculturale.

Obiectivul fundamental al disciplinei *Limba și literatura română* în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale constă în dezvoltarea la elevi a competenței de comunicare, familiarizarea cu valorile naționale și universale, valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în diverse contexte de comunicare, în vederea integrării socio-profesionale.

Prezentul *Curriculum* reprezintă un sistem de competențe, conținuturi, activități didactice, produse și finalități care asigură funcționalitatea și dezvoltarea disciplinei *Limba și literatura română* în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, învățământul liceal.

Cadrul conceptual al *Curriculumului* se bazează pe câteva **principii fundamentale**:

- *principiul motivării, stimulării interesului pentru învățarea limbii române și a comunicării în limba țintă* (se va urmări învățarea pozitivă, valorificată printr-o gamă de strategii didactice experiențiale, active și interactive, pentru stimularea interesului de a învăța și comunica în limba română, încurajarea motivației intrinseci a elevului);
- *principiul sistematizării și coerenței demersurilor educaționale* (se va lua în considerare că învățarea se axează pe formarea/dezvoltarea eșalonată, graduală a competențelor specifice, unităților de competențe de la clasă la clasă);
- *principiul învățării centrate pe elev* (se va promova un demers didactic axat pe învățarea activă și interactivă, în care elevii să-și dezvolte independența de acțiune, originalitatea, creativitatea, realizând activitățile în propriul ritm de învățare);
- *principiul învățării bazat pe modelul funcțional-comunicativ* (procesul de învățare a limbii se va organiza ca model al procesului de comunicare reală în situații concrete de viață);
- *principiul abordării integrate a conținuturilor de învățare* (se va centra pe învățarea limbii și literaturii române cuprinse într-o arie tematică unitară, urmărind realizarea unor competențe și finalități concrete);

- *principiul învățării experiențiale, prin acțiune* (se va realiza învățarea prin interacțiune cu ceilalți, din propriile experiențe, elevul fiind direct implicat în activități practice);
- *principiul axiologic/valoric* (se va aplica în selectarea textelor recomandate și a unităților de conținut);
- *principiul accesibilității și individualizării procesului de învățare* (se va ține cont în proiectarea conținuturilor, activităților de învățare și a produselor curriculare, care vor fi alese adecvat particularităților individuale și de vârstă ale elevilor);
- *principiul comunicării interculturale* (se va urmări învățarea limbii ca o componentă a culturii, familiarizarea elevilor cu valorile culturii naționale, antrenarea lor în diverse contexte simulate și reale de comunicare interculturală);
- *principiul corelației interdisciplinare* (se va propune demers didactic interdisciplinar, corelat cu alte discipline școlare: *cu Limba și literatura maternă, Limbi străine, Geografia, Istoria, Artele, Muzica* etc., care motivează și condiționează caracterul sistemic al învățării).

Studiul limbii și literaturii române la treapta liceală este fundamentat pe cinci competențe specifice disciplinei ce vizează formarea/dezvoltarea competențelor de audiere, lectură, vorbire, scriere și a competenței interculturale, iar învățarea este centrată pe dimensiunile: *cunoștințe* (a ști), *abilități* (a ști să faci), *atitudini și valori* (a ști să fii, a ști să relaționezi cu ceilalți) ca sistem integrat, ce formează și dezvoltă o competență școlară.

Această abordare conceptuală rezultă din definiția competenței școlare promovată de *Codul Educației* [1], *Cadrul de Referință al Curriculumului Național* [2, pag. 16]: „*Competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații*”.

Prezentul *Curriculum* se bazează pe un sistem de competențe:

- **Competențele-cheie/transversale**, categorie curriculară importantă, cu un grad înalt de abstractizare și generalizare, ce marchează așteptările societății privind parcursul școlar și performanțele cele mai generale care pot fi atinse de elevi la încheierea școlarizării. Acestea reflectă atât tendințele din politicile educaționale naționale, prevăzute de *Codul Educației* (2014), cât și din cele internaționale, stipulate în *Recomandările Comisiei Europene* (2018), precum: *competențe de comunicare în limba română; competențe de comunicare în limba maternă, competențe de comunicare în limbi străine, competențe în matematică, științe și tehnologie; competențe digitale; competența de a învăța să înveți; competențe sociale și civice; competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă; competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale*.

Competențele-cheie/transversale vizează diferite sfere ale vieții sociale, au o profundă interconectare, poartă un caracter pluri-/inter-/transdisciplinar, se pot concretiza în cadrul competențelor specifice disciplinei, unităților de competențe, unităților de

conținut, activităților de învățare și produselor școlare recomandate, se formează și se dezvoltă progresiv și gradual pe niveluri și cicluri de învățământ. Aceste competențe se realizează în mod flexibil la toate disciplinele și treptele de instruire.

- **Competențele specifice** se proiectează în baza competențelor transdisciplinare și reprezintă sisteme integrate de cunoștințe, abilități, atitudini și valori proiectate pentru a fi formate/dezvoltate la disciplină până la finele învățământului liceal (clasa a XII-a), prin raportare la întreaga perioadă de școlarizare.

- **Unitățile de competențe** derivă din competențele specifice, reprezentând componentele acestora ce urmează a fi formate/dezvoltate de fiecare elev pe parcursul unei clase/a unui an școlar.

Sistemul de competențe proiectat reprezintă componenta-cheie a *Curriculumului* la disciplină. Competențele sunt obligatorii și servesc drept reper în proiectarea și realizarea demersului didactic la clasă.

Totodată, *Curriculumul* la disciplina *Limba și literatura română*, învățământ liceal, orientează cadrul didactic spre organizarea procesului de predare-învățare-evaluare în baza unităților de învățare.

- **Unitățile de învățare**, elemente de bază ale documentului normativ, se află în interconexiune: *unități de competențe – unități de conținuturi – activități de învățare și produse* și servesc ca mijloace de atingere a finalităților de învățare.

- **Unitățile de conținut** constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea sistemului de unități de competențe proiectate, a competențelor specifice disciplinei, dar și a celor transversale/interdisciplinare.

Unitățile de conținut la disciplină includ: *contexte tematice* (arii de comunicare), *elemente de construcție a comunicării*, *acte comunicative* și *texte recomandate*, prin care se realizează comunicarea.

- **Activitățile de învățare** reprezintă modalități de lucru prin care se valorifică unitățile de conținut în vederea formării/dezvoltării unităților de competențe proiectate. Cadrul didactic are libertatea și responsabilitatea nu doar să utilizeze lista de activități de învățare propusă, dar și să o completeze, personalizeze, în funcție de specificul clasei de elevi, obiectivele urmărite, resursele disponibile etc.

- **Produsele** sunt rezultatele procesului de învățare, acestea fiind proiectate în *Curriculum* pentru fiecare competență specifică pe clase.

- **Finalitățile** de studii sunt rezultatele măsurabile obținute în cadrul procesului de învățare, prin care se certifică în ce măsură și la ce nivel competențele specifice au fost formate/dezvoltate la etapa dată de învățare.

Repererele conceptuale ale *Curriculumului* dezvoltat la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, învățământ liceal, se axează pe modelul funcțional-comunicativ și vizează dezvoltarea competenței de comunicare prin **abordarea integrată** a învățării limbii și literaturii române.

„Abordarea integrată a limbii și literaturii române în liceu se reflectă în faptul interdependenței dintre educația lingvistică și educația literar-artistică, ce facilitează perceperea textului literar, a celui nonliterar și contribuie la producerea diferitor tipuri de texte, atât solicitate exclusiv în situațiile de învățare, cât și necesare în viața de după absolvirea școlii” [27, pag. 21].

În procesul de învățare a limbii și literaturii române în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale se va realiza studierea integrată a limbii și literaturii. Accentul se va plasa pe *educația lingvistică*, textul (nonliterar și literar) fiind un factor-reper de dezvoltare a competențelor verbal-comuncative (*audierea, vorbirea, lectura, scrierea*), model de limbă română literară, pretext pentru formarea competenței de comunicare. Învățarea limbii și a textului nonliterar/literar se va contextualiza conform unității tematice.

Studiul integrat al limbii și literaturii române în școală are ca scop formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare, care ar permite individului să acționeze autonom în diverse domenii (familial, educațional, social, profesional), pe întreg parcursul vieții.

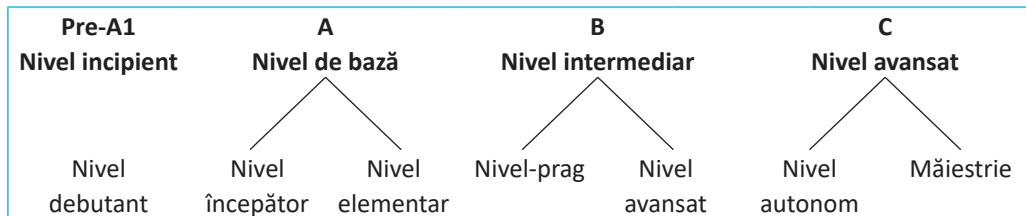
Competența de comunicare în limba română se va forma prioritar, pornind de la textul nonliterar sau textul literar. Abordarea textului urmând a fi făcută, în fond, din perspectivă comunicativă. Se va urmări nu studierea textului în sine (hermeneutică, semiotică), ci modul de a transmite prin intermediul textului a diferitor valori, a extrage din text diferite valori, iar textul se va supune unei abordări funcționale.

Educația lingvistică a elevilor din instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale se va realiza printr-un larg spectru de **Acte comunicative** – secvențe produse de vorbitor cu o anumită intenție comunicativă. Actele verbale proiectate în *Curriculum* oferă elevilor multiple deschideri pentru utilizarea limbii în situații de comunicare concrete, conform ariei tematice stabilite.

Prezentul *Curriculum*, care asigură funcționalitatea și extinderea disciplinei la nivel liceal, prevede învățarea limbii și literaturii române în corespundere cu *Concepția didactică a disciplinei*, documentele de politici europene, Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare-predare-evaluare (CECRL-2018).

Conform CECRL, sunt stabilite nivelurile de competență lingvistică: Pre-A1, A1, A2, B1, B2, C1, C2, care corespund diviziunilor de cunoaștere a limbii: nivel incipient (Pre-A1) – utilizator/vorbitor debutant; nivel de bază (A) – utilizator/vorbitor elementar; nivel intermediar (B) – utilizator/vorbitor independent; nivel avansat (C) – utilizator/vorbitor experimentat (*vide* Tabelul 1.1).

Nivelurile
conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi

În temeiul CECRL care stipulează că „nivelurile sunt de referință și că, în orice context dat, utilizatorii ar putea să le divizeze, ilustrând modurile în care acestea s-ar putea realiza în diverse contexte”, a fost elaborată „o arborescență flexibilă” a nivelului **B2** de învățare a limbii române la treapta liceală (*vide* Figura 1.1) și corelarea acestora pe clase (*vide* Tabelul 1.2):

Nivelurile
conform Cadrului European Comun de referință pentru Limbi

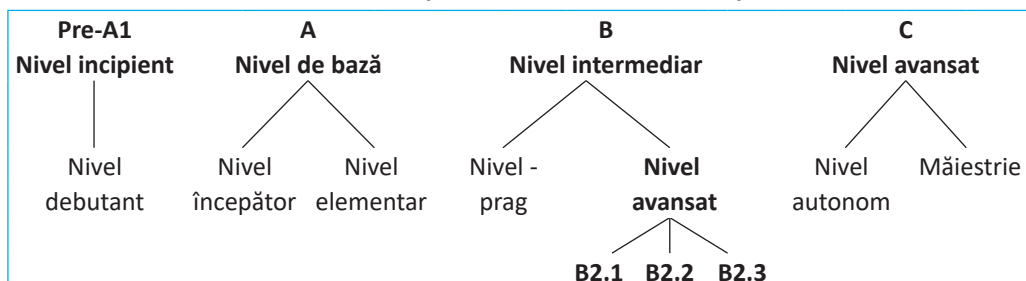

Figura 1.1. Arborescența flexibilă a nivelului **B2** cu referire la procesul de învățare a limbii române ca limbă nematernă la treapta liceală

Tabelul 1.2

Nivelurile de învățare a limbii române
ca limbă nematernă corelate cu nivelurile CECRL

Etapa de învățământ	Nivelul de referință conform CECRL	Nivelul stabilit cu referire la învățarea limbii române ca limbă nematernă	Clasa
Învățământ liceal	B2	B 2.1	X
		B 2.2	XI
		B 2.3	XII

Prezentul *Curriculum la Limba și literatura română* reprezintă un **concept integrator al disciplinei**, care valorifică procesul intercultural, intra- și interdisciplinar. Aceasta se bazează pe patru elemente interconectate – 4C, care apar în contexte specifice: *conținut, comunicare, cunoaștere și cultură*. În acest sens, învățarea limbii și literaturii nu este privită ca un scop în sine, ci ca un mod de a acumula, odată cu învățarea ei, a unor cunoștințe despre cultura, obiceiurile, tradițiile naționale, normele comportamentale, valorile culturale naționale/universale etc.

Componenta culturală din *Curriculum* asigură promovarea dezvoltării personale a elevului într-un cadru sociocultural lărgit, educația *în și pentru* valori, contribuind la formarea identității naționale. În plus, menționăm posibilitatea de valorificare a conținuturilor educaționale prin intermediul mai multor discipline școlare (*Limba maternă, Istorie, Geografie* etc.).

De menționat, că actualul *Curriculum* la disciplină pune la dispoziția profesorilor, autorilor de manuale, un cadru flexibil de organizare a demersului didactic la clasă, oferind multă libertate și deschidere atât în alegerea conținuturilor, acestea fiind recomandate (cu excepția materiei lingvistice), a textelor/fragmentelor de texte pentru valorificare, cât și a integrării unităților tematice, proiectării procesului de învățământ, alegerii strategiilor de predare-învățare-evaluare. Aceștia vor avea libertatea de a decide, în limitele necesare, pe clase, asupra modalității de abordare didactică a materiei, ținând cont de criteriul valoric, dar și de *interesele, preferințele, particularitățile de vârstă ale elevilor*.

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de ore săptămână	Nr. de ore pe an ¹
Obligatorie	Limbă și comunicare	X	4	136
		XI	4	136
		XII	4	132

2.1. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR PE UNITĂȚI DE CONȚINUT

UNITĂȚI DE CONȚINUT	CLASA		
	X	XI	XII
Mediul personal	34	34	33
Mediul educațional	34	34	33
Mediul social	34	34	33
Mediul cultural	34	34	33

dintre care:			
Activități integrate de învățare a limbii și literaturii române	101	101	97
Recapitulări	8	8	8
Evaluări (inclusiv 1 inițială)	9	9	9
Ateliere de lectură, de discuții/dezbateri, interculturale	8	8	8
Ore la discreția profesorului	10	10	10
În total:	136	136	132

2.2. VOLUMUL RECOMANDAT AL PRODUSELOR ȘCOLARE PE CLASE

	X	XI	XII
Monolog/mesaj/descriere/prezentare (număr de enunțuri)	10-12	12-14	14-16
Dialog (număr de replici)	10-12	12-14	14-16
Sciere (număr de enunțuri)	10-11	11-12	12-14
Lectură particulară (număr de pagini)	6-8	8-10	10-12

¹ Poate varia în funcție de structura anului școlar și datele calendaristice, conform Planului-cadru.

III. COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI

- **Comprehensiunea** vorbirii orale din variate tipuri de mesaje și surse, manifestând interes și atitudine pozitivă în procesul de interacțiune verbală.
- **Participarea** la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, demonstrând motivare, flexibilitate, autonomie în realizarea intențiilor comunicative.
- **Interpretarea** mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare din variate surse, manifestând interes pentru lectură, gândire critică și motivare pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori.
- **Redactarea** diferitor tipuri de mesaje pe variate suporturi, demonstrând corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate pentru exprimarea în limba română literară.
- **Valorificarea** experiențelor lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română, demonstrând apreciere, respect pentru valorile culturii naționale și universale, deschidere pentru exprimarea identității naționale.

IV. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

<p>CS 1. Comprehensiunea vorbirii orale din variate tipuri de mesaje și surse, manifestând interes și atitudine pozitivă în procesul de interacțiune verbală.</p> <p>CS 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, demonstrând motivare, flexibilitate, autonomie în realizarea intențiilor comunicative.</p> <p>CS 3. Interpretarea mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare din variate surse, manifestând interes pentru lectură, gândire critică și motivare pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori.</p> <p>CS 4. Redactarea diferitor tipuri de mesaje pe variate suporturi, demonstrând corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate pentru exprimarea în limba română literară.</p> <p>CS 5. Valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română, demonstrând apreciere, respect pentru valorile culturii naționale și universale, deschidere pentru exprimarea identității naționale.</p>
--

CONTEXTE TEMATICE

1. Mediul personal
2. Mediul educațional
3. Mediul social
4. Mediul cultural

4.1. CLASA a X-a

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1. Identificarea semnificației generale a mesajelor audiate, în diverse contexte de comunicare.</p> <p>1.2. Selectarea unor informații relevante din diverse texte audiate, în scopul îndeplinirii unei sarcini de lucru.</p> <p>1.3. Recunoașterea organizării logice a unor mesaje/texte audiate.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a identifica situaarea în spațiu și timp a unor persoane/obiecte/acțiuni/ evenimente; - a identifica informații; - a defini sensul unor mesaje; - a semnala receptarea mesajului; - a confirma înțelegerea mesajului; - a solicita repetarea unui cuvânt/enunț; - a exprima atitudini/opinii; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - audierea mesajelor/textelor/dialogurilor în format mp3, mp4, urmărind obiectivele prestabilite; - completarea, în baza mesajului audiat, a tabelelor, formularelor, fișelor de lucru (prin numerotare, unire prin săgeți etc.); - identificarea valorilor semantice ale unor cuvinte, enunțuri din informația recepționată la auz; - redarea rezumativă a sensului unui text sau mesaj audiat/vizionat; - identificarea/corectarea greșelilor dintr-un dialog audiat;

<p>1.4. Ascultarea activă a mesajelor, de complexitate medie, în comunicarea directă sau înregistrate pe diferite suporturi audio-vizuale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - verificarea corectitudinii informațiilor audiate prin exerciții de tip adevărat/fals, corect/incorect, alegere multiplă, întrebări cu răspuns scurt etc.; - audierea/vizionarea activă a unor secvențe de știri, emisiuni, filme documentare/artistice, conform ariei tematice; - exerciții de exprimare a atitudinii personale prin raportare la mesajul audiat etc. <p>Produse: întrebări de precizare, formularul, organizatorul grafic, dialogul/interviul/discuția, rezumatul textului audio.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - verificarea corectitudinii informațiilor audiate prin exerciții de tip adevărat/fals, corect/incorect, alegere multiplă, întrebări cu răspuns scurt etc.; - audierea/vizionarea activă a unor secvențe de știri, emisiuni, filme documentare/artistice, conform ariei tematice; - exerciții de exprimare a atitudinii personale prin raportare la mesajul audiat etc. <p>Produse: întrebări de precizare, formularul, organizatorul grafic, dialogul/interviul/discuția, rezumatul textului audio.</p>
<p>2.1. Redarea mesajului unor texte audiate/lecturate, pe baza unui plan de idei propus.</p> <p>2.2. Descrierea unor locuri memorabile, acțiuni, evenimente, fenomene, aplicând normele limbii române literare.</p> <p>2.3. Caracterizarea unor persoane/personaje, în baza reperelor, cu argumentarea opiniei.</p> <p>2.4. Susținerea unui schimb de mesaje, punct de vedere pe teme de interes personal.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a adresa întrebări/a solicita răspunsuri; - a cere/a oferi informații; - a solicita opinii/sugestii; - a se identifica/a identifica pe cineva; - a descrie obiecte/obiective de cultură/locuri/imagini; - a caracteriza persoane/personaje; - a prezenta fapte/întâmplări/evenimente; - a prezenta un text publicitar; - a prezenta un discurs; - a cere/a acorda ajutorul; - a exprima regretul; - a promite ceva; - a presupune ceva; - a exprima opinii/preferințe; - a exprima interesul; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - expunerea rezumativă a unor fapte, întâmplări, în bază de repere; - exerciții de modificare și transformare orală a enunțurilor/textelor (reducere, expansiune, reconstituire); - descrierea unor locuri/fenomene sociale/imagini, respectând anumite criterii; - exerciții de autocaracterizare; - caracterizarea unor persoane/personaje în baza textelor audiate/lecturate (în numele autorului, altor personaje); - exerciții de identificare a argumentelor în textele nonliterare/literare studiate; - prezentarea propriilor opinii, păreri cu privire la evoluția unor evenimente, acțiuni, fapte, identificate în textele audiate/lecturate; - implicarea în diverse conversații pe teme cotidiane; - participarea la dezbateri tematice; - elaborarea unui discurs cu durată de 1-2 minute conform ariei tematice/subiectelor de interes etc.; - realizarea și prezentarea unor proiecte individuale/de grup, utilizând TIC;

<p>2.5. Relatarea în detaliu a unor evenimente, experiențe personale, utilizând diverse surse și suporturi.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor secvențe audio-vizuale pe teme de interes personal; - elaborarea și prezentarea unor proiecte individuale/de grup, utilizând diverse suporturi; - exerciții de corectare reciprocă a greșelilor în comunicarea interpersonală. <p>Produse: dialogul/interviul, conversația tematică, prezentarea orală, caracterizare de persoane/personaje, organizatorul grafic, discursul, proiectul individual/de grup, posterul etc.</p>
<p>3.1. Lectura autonomă a diferitor tipuri de texte nonliterare și literare, adaptând modul și viteza de lectură la obiectivele stabilite.</p> <p>3.2. Recunoașterea unor informații specifice și de detaliu din texte lecturate, pe baza unor întrebări de sprijin.</p> <p>3.3. Selectarea unor informații relevante din diverse texte informative pentru a îndeplini o sarcină de lucru.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a identifica informații; - a selecta informații; - a formula concluzii; - a exprima atitudini/sentimente; - a afirma/a nega ceva; - a exprima/a argumenta opinia; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura conștientă, dirijată/ghidată a diferitor tipuri de texte etc.; - lectura autonomă a textelor autentice de pe diferite suporturi; - redarea mesajului global al textului; - formularea întrebărilor pentru înțelegerea informațiilor specifice/de detaliu dintr-un text citit; - identificarea unor trăsături specifice ale persoanelor, personajelor dintr-un text lecturat; - exerciții de organizare grafică a informației dintr-un text lecturat; - stabilirea de afinități dintre textul citit și lecturile anterioare; - identificarea unor informații din instrucțiuni, tabele, hărți etc.; - exerciții de extindere a conținutului textului; - discuții în baza textelor lecturate individual; - exerciții de exprimare a atitudinii în raport cu mesajul textului lecturat; - formularea unor concluzii pe marginea textului lecturat; - exerciții de căutare online a informațiilor conform anumitor sarcini; - ateliere de lectură, de discuții/dezbateri, interculturale etc.

<p>3.4. Aprecierea, în baza textelor lecturate, a punctelor de vedere, atitudinilor, sentimentelor exprimate.</p> <p>3.5. Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.</p>		<p>Produse: fișa de lectură, harta conceptuală, organizatorul grafic, aprecierea personală, fișa personajului, grila de autoevaluare, rezumatul, posterul etc.</p>
<p>4.1. Respectarea exigențelor ortografice și gramaticale la elaborarea textelor scrise.</p> <p>4.2. Formularea unor argumente pertinente cu privire la subiectul pus în discuție.</p> <p>4.3. Redactarea diferitor tipuri de texte, utilizând exemple din viață/lecturi.</p> <p>4.4. Elaborarea unui eseu structurat în bază de repere.</p> <p>4.5. Manifestarea responsabilității pentru corectitudinea exprimării în limba română literară.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a se autocaracteriza; - a descrie persoane/obiective culturale/locuri/acțiuni; - a prezenta informații; - a redacta un text publicitar; - a redacta un eseu; - a descrie experiențe; - a formula argumente/opinii; - a exprima atitudini și sentimente; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a normelor ortografice și gramaticale; - exerciții de formulare a mesajului scris; - exerciții de prezentare în scris a argumentelor, ideilor, faptelor cu referire la subiectul abordat; - exerciții de autocaracterizare/caracterizare a unor persoane/personaje; - exerciții de descriere a unor locuri memorabile; - comentarea în scris a unor fapte/evenimente/acțiuni, în baza informațiilor recepționate din diverse surse; - exerciții de completare a fișelor de lucru/testelor/formularelor/chestionarelor etc.; - redactarea unei informații specifice, utilizând tehnici de reprezentare grafică (<i>Diagrama Venn, Graficul T, Clustering, Fishbone</i> etc.); - redactarea unui text publicitar; - realizarea textelor scurte, mesajelor electronice, produselor digitale; - exerciții de postare a comentariilor online pe chat-uri, rețele de socializare, pagina electronică a școlii etc.; - verificarea corectitudinii exprimării în limba română literară, consultând diverse dicționare etc.

<p>5.1. Aplicarea achizițiilor lingvistice și lecturale în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.2. Producerea unor texte orale/scrise, pe diferite suporturi, conform ariei tematice.</p> <p>5.3. Practicarea limbii române în diverse contexte școlare și sociale în vederea dezvoltării personale.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a identifica informații specifice; - a descrie obiecte/obiective de cultură; - a prezenta impresii personale; - a exprima atitudini și sentimente; - a exprima gusturi/preferințe; - a susține o părere/opinie/idee; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p> <p>(*Notă: Elementele de construcție a comunicării se prezintă în tabelul <i>Componente structurale ale unităților de conținut</i> – clasa a X-a).</p>	<p>Produce:</p> <p>chestionarul, mesajul electronic, textul publicitar, pagina de jurnal, descriere/caracterizare de persoane/personaje, autocaracterizarea, exprimarea de opinie, eseu structurat, posterul/posterul digital, proiectul individual/de grup etc.</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației unor elemente specifice culturii naționale din diverse surse letrice și audiovizuale; - aplicarea normelor de comportament verbal, nonverbal în diverse situații de comunicare; - stabilirea asemănărilor și deosebirilor între cultura națională și propria cultură; - prezentarea discursurilor pe teme socioculturale, utilizând suporturi audio-vizuale; - prezentarea unor personalități notorii, obiective culturale de valoare, utilizând diverse surse digitale/media; - realizarea unor spoturi/afișe publicitare, itinerare turistice cu referire la diversitatea culturală, turismul național etc.; - realizarea unor secvențe audio-video scurte referitoare la diverse evenimente culturale; - prezentarea opiniilor, impresiilor personale, în raport cu o anumită operă de artă; - transformarea unei fișe biografice scrise într-un text oral/ scris; - realizarea unui interviu pe teme socioculturale, de interes personal; - ateliere de lectură, de discuții/dezbateri; - proiecte individuale/de grup etc. <p>Ateliere interculturale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Diversitatea culturală a Republicii Moldova.</i> • <i>Etichete verbale și nonverbale în comunicarea interculturală.</i> <p>Produce:</p> <p>dialogul, eseu, prezentarea individuală/PowerPoint, discursul, posterul, expoziția foto, afișul, ghidul turistic, proiectul individual/de grup etc.</p>
---	--	---	---

• **COMPONENTE STRUCTURALE ALE UNITĂȚILOR DE CONȚINUT**

CONTEXTE TEMATICE	ACTE COMUNICATIVE	*ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII (abordare funcțional-comunicativă, aspect aplicativ, fără utilizarea metalimbajului)
<p>1. Mediul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoportretul • Generații și interese • Oameni de lângă noi • Dragostea – sentiment complex 	<ul style="list-style-type: none"> - A identifica situarea în spațiu și timp a unor persoane/obiecte/acțiuni/evenimente; - a identifica informații; - a selecta informații; - a defini sensul unor mesaje; - a semnala receptarea mesajului; - a confirma înțelegerea mesajului; - a solicita repetarea unui cuvânt/enunț; - a adresa întrebări/a solicita răspunsuri; - a cere/a oferi informații; - a solicita opinii/sugestii; - a se identifica/a identifica pe cineva; - a descrie experiențe; - a formula argumente/opinii; - a susține o părere/opinie/idee; - a se autocaracteriza; - a descrie persoane/obiective culturale/locuri/acțiuni/imagini; - a caracteriza persoane/personaje; - a prezenta fapte/întâmplări/evenimente; - a prezenta informații; - a prezenta impresii personale; - a prezenta un text publicitar; - a prezenta un discurs; - a redacta un text publicitar; - a redacta un eseu; - a cere/a acorda ajutorul; 	<p>Nivelul sintactico-morfologic:</p> <p>A.1 Enunțul: propoziția și fraza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizarea structurală a enunțului. Propoziția dezvoltată. Fraza. <p>A.2 Tipuri de propoziții și structura lor specifică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exprimarea unor acțiuni, existențe (prezent, trecut), opinii, atitudini, impresii etc. Exprimarea unor opinii, atitudini, impresii etc. • Punctuația (în funcție de materia studiată). <p>A.3 Textul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coeziunea sintactică și semantică, scopul comunicativ. <p>B.1 Exprimarea unei acțiuni, stări (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modul indicativ: timpul trecut (perfectul compus și imperfectul). Verbe reflexive. • Modul indicativ: timpul prezent. Verbe cu terminații specifice (de ex.: <i>a afla, a tăia, a contribui</i>). • Modul nepersonal: participiul și supinul. <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Substantive simple și compuse. Formarea substantivelor. • Substantivul în propoziție. • Articularea substantivelor. Articolul posesiv-genitiv. Utilizarea articolului posesiv-genitiv. <p>B.3 Exprimarea însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formarea adjectivelor. • Declinarea adjectivelor. • Utilizarea adjectivelor în propoziție.
<p>2. Mediul educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura între necesitate și plăcere • Biblioteci valoroase din lume • Motivația și succesul școlar • Cultura sănătății 		
<p>3. Mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comunicare reală și virtuală • Mesaje scrise: <i>textul publicitar</i> • Voluntariatul schimbă vieți • Comunicarea în situații de conflict 		

<p>4. Mediul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patrie și patriotism • Locuri memorabile: Orheiul Vechi, Mănăstirea Curtea de Argeș • Parcuri și monumente • Nume care au creat valori: <i>Emil Loteanu, Eugen Doga, Maria Cebotari</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - a exprima regretul; - a promite ceva; - a presupune ceva; - a exprima gusturi/preferințe; - a exprima atitudini/sentimente; - a exprima/a argumenta opinia; - a exprima interesul; - a formula concluzii; - a afirma/a nega ceva; - etc. 	<p>B.4 Exprimarea persoanei (pronumele)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desemnarea persoanei. Pronumele personale. Pronumele de politețe. • Utilizarea formelor accentuate și neaccentuate în dativ și acuzativ. • Exprimarea referinței la o persoană: pronumele de întărire. • Ortografia pronumelor. • B.5 Exprimarea cantității (numeralul) • Numeralul multiplicativ. • Valorile morfologice ale numeralului. • B.6 Exprimarea coordonatelor acțiunii – spațiu, timp, mod (adverbul) • Gradele de comparație ale adverbilor. • Adverbul în propoziție. • B.7 Exprimarea raporturilor în propoziție (prepoziția) • Prepoziția <i>de</i>: contexte de utilizare. • Locuțiuni prepoziționale. • B.8 Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția) • Conjunții coordonatoare și subordonatoare. • B.9 Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția) • Interjecțiile care exprimă stări sufletești. • Nivelul <i>semantico-lexical</i> • Vocabular conform ariei tematice proiectate. • Sensurile cuvintelor. Cuvinte monosemantice și polisemantice. • Nivelul <i>fonetic</i> • Reguli bazate pe pronunție. Articulația cuvintelor, respectând normele limbii române literare. • Modelarea intonației conform contextului (intonație ascendentă și descendentă). <p>*Notă: La nivelul fiecărei clase se indică numai fenomenele lingvistice noi. Reactualizarea fenomenelor însușite anterior se subînțelege.</p>
<p>Texte recomandate pentru unități de conținut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Meșterul Manole</i> (fragment) • Vasile Alecsandri, <i>Dan, căpitan de plai</i> (fragment) • Mihai Eminescu, <i>De ce nu-mi vii, Atât de fragedă</i> (o poezie la alegere) • Ion Luca Caragiale, <i>Bacalaureat</i> (fragment) • George Coșbuc, <i>Trei, Doamne, și toți trei</i> • Ioan Slavici, <i>Moara cu noroc</i> (fragment) • George Călinescu, <i>Tot mai înveți, maică?</i>, <i>Jurnalul literar</i> • Lucian Blaga, <i>Hronicul și cântecul vârstelor</i> (fragment) • Marin Sorescu, <i>La lecție</i> (fragment) • Vasile Romanciuc, <i>Tu ești stăpâna lumii</i> • Nicolae Rusu, <i>Lia</i> (fragment) etc. <p>Texte recomandate pentru atelierele de lectură:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Petre Ispirescu, <i>Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte</i> • Aureliu Busuioac, <i>Singur în fața dragostei</i> (fragment) • Spiridon Vangheli, <i>Copii în cătușile Siberiei</i> • Aurelian Silvestru, <i>Spita nemuririi</i> (fragment) etc. 	<p>Notă: Se recomandă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valorificarea a 4-6 texte/fragmente de texte nonliterare și/sau literare, în cadrul fiecărei unități de învățare; • memorizarea a 3-4 poezii lirice sau a unor fragmente de texte epice, pe parcursul anului de învățământ. 	

4.2. CLASA a XI-a

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1. Recunoașterea ideilor esențiale în prezentări, descrieri, discursuri, emisiuni, rapoarte.</p> <p>1.2. Stabilirea în mesaje audiate a unor puncte de vedere, atitudini, sentimente.</p> <p>1.3. Analiza unei informații audiate, din diverse surse, pentru a lua o decizie.</p> <p>1.4. Ascultarea activă a diferitor tipuri de mesaje receptate din interacțiuni verbale directe, TV, radio, Internet.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a alege informații; - a identifica obiecte/persoane/acțiuni/ evenimente; - a deduce sensul unor mesaje; - a semnala receptarea mesajului; - a confirma înțelegerea mesajului; - a solicita repetarea unui enunț/mesaj; - a exprima atitudini și sentimente; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - decodarea sensului unor mesaje orale (secvențe video-audio, interviuri etc.); - exerciții de identificare a punctelor de vedere, opiniilor contradictorii, atitudinilor, sentimentelor etc. în mesajul audiat; - formularea întrebărilor de clarificare a aspectelor neînțelese din mesajul audiat; - ordonarea informației recepționate la auz, conform anumitor criterii; - completarea unor texte lacunare, organizatori grafici; - exerciții de transfer a informației audiate în tabele, hărți, scheme etc.; - completarea unui formular sau a unei anchete; - rezumarea mesajului unui text audiat; - audierea/vizionarea activă a unor secvențe de știri, sporturi publicitare, emisiuni, interviuri, filme documentare/artistice, conform ariei tematice; - stabilirea similitudinilor/diferențelor între două mesaje audiate; - redarea în cuvinte proprii a mesajului audiat, exprimând atitudinea personală etc. <p>Produse:</p> <p>întrebări de clarificare, chestionarul, organizatorul grafic, dialogul/interviul/conversația, rezumatul textului audio.</p>

<p>2.1. Redarea rezumativă a mesajului unor texte audiate/lecturate, utilizând diferite repere.</p> <p>2.2. Descrierea unor întâmplări, fapte, situații, evenimente, aplicând normele limbii române literare.</p> <p>2.3. Caracterizarea unor persoane/personaje, exprimând atitudinea față de modul lor de a se comporta, a acționa, a gândi.</p> <p>2.4. Susținerea unui punct de vedere, în cadrul unei conversații, argumentând opinia proprie.</p> <p>2.5. Prezentarea unor informații relevante de interes personal, utilizând variate surse și suporturi.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a cere/a oferi informații; - a reacționa la întrebări și răspunsuri; - a cere/a acorda ajutorul; - a solicita cuiva să facă ceva; - a se oferi pentru a face ceva; - a prezenta informații; - a descrie obiective culturale/călătorii/evenimente/experiențe; - a caracteriza persoane/personaje; - a face o reclamație; - a prezenta opinii argumentate; - a exprima regretul; - a avertiza în legătură cu ceva; - a exprima dorința de acțiune; - a cere/a oferi sfaturi; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatarea unor evenimente, în baza unor întrebări de sprijin, planuri, organizatori grafici; - analiza, compararea unor întâmplări/fapte/situații/evenimente, exprimând opinia personală; - exprimarea argumentată a atitudinii, a propriilor păreri referitoare la persoane, personaje, fapte, evenimente, acțiuni etc.; - caracterizarea personajului/persoanei prin mijloace indirecte: limbaj, fapte, comportament, gesturi; - caracterizarea argumentată a unei persoane sau a unui personaj; - conversații cu unul sau mai mulți interlocutori pe teme cunoscute cu prezentarea opiniei/atitudinii personale; - prezentarea orală, folosind tehnici de captare și menținere a atenției publicului/interlocutorilor; - folosirea tehnologiilor digitale pentru susținerea vizuală a mesajului (retroproiector, prezentare în diferite programe cu ajutorul calculatorului etc.); - participarea la dezbateri tematice; - susținerea unui discurs pe o temă dată, având ca suport organizarea grafică a informației; - discurs persuasiv cu durata de 1-2 minute; - realizarea unor comunicări/interviuri, utilizând diverse suporturi digitale; - elaborarea și prezentarea unor proiecte de grup, utilizând diverse suporturi audio-vizuale; - exerciții de evaluare a modului de exprimare orală în cadrul interacțiunilor verbale. <p>Produse:</p> <p>interviul/interviul audio-video, discuția tematică, relatarea de evenimente/fapte, caracterizare de persoane/personaje, organizatorul grafic, discursul, proiectul individual/de grup, posterul etc.</p>
---	---	--

<p>3.1. Lectura autonomă a textelor nonliterare și literare din variate surse și de pe diferite suporturi.</p> <p>3.2. Identificarea de informații și opinii relevante, conform obiectivelor stabilite.</p> <p>3.3. Selectarea de informații din mai multe texte/surse în scopul îndeplinirii unei sarcini de lucru.</p> <p>3.4. Aprecierea relevanței și valorii mesajului unui text lecturat.</p> <p>3.5. Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a identifica/a alege informații; - a extrage anumite informații; - a identifica descrieri de persoane/personaje/locuri; - a identifica caracterizări de persoane/personaje; - a solicita confirmarea/infirmarea informației; - a exprima opinia; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura dirijată și independentă a diferitor tipuri de texte; - lectura autonomă a textelor multimodale; - rezumarea conținutului textului lecturat; - identificarea trăirilor, stărilor, emoțiilor unor persoane/personaje din textul citit; - caracterizarea unui personaj în baza argumentelor desprinse din textul lecturat; - discuții/dezbateri în baza lecturilor realizate; - construirea de argumente pentru susținerea unor puncte de vedere; - structurarea informației lecturate în baza organizatorilor grafici; - stabilirea de asemănări/deosebiri între două texte citite; - exerciții de exprimare a atitudinii privind mesajul textului lecturat; - formularea unor concluzii în baza lecturilor personale; - exerciții de căutare online pentru selectarea unor informații concrete; - exerciții de ordonare cronologică a datelor; - ateliere de lectură, de discuții/dezbateri, interculturale etc. <p>Produse:</p> <p>agenda de lectură, jurnalul de lectură, agenda cu notițe paralele, harta conceptuală, fișa personajului, harta textului, posterul, afișul de prezentare a operei literare etc.</p>
---	---	--

<p>4.1. Respectarea exigențelor ortografice, gramaticale și stilistice în elaborarea textelor scrise.</p> <p>4.2. Argumentarea justificată a unui punct de vedere, a unei idei, alegeri.</p> <p>4.3. Elaborarea diferitor tipuri de texte conform ariei tematice.</p> <p>4.4. Redactarea unui eseu structurat, în baza unei opere literare/experiențe personale.</p> <p>4.5. Manifestarea preocupării pentru calitatea mesajelor redactate.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a descrie acțiuni/evenimente/experiențe; - a redacta o reclamație; - a scrie un eseu; - a prezenta/a exprima atitudini/emoții/sentimente; - a exprima opinii proprii; - a prezenta argumente; - a exprima concluzii; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de utilizare a normelor ortografice, morfologice și stilistice; - exerciții de reducere, extindere, reconstituire a unui text scris; - exerciții de exprimare a opiniilor argumentate referitor la diverse situații, fapte, acțiuni; - exerciții de caracterizare a unor persoane/personaje; - exerciții de descriere a unor locuri memorabile; - exerciții de completare a fișelor de lucru/formulelor/chestionarelor în format letric și digital; - redactarea unei reclamații; - elaborarea unor texte, utilizând organizatori grafici; - realizarea textelor, mesajelor electronice, produselor digitale în baza platformelor Web 2.0; - redactarea textelor pe diverse suporturi, conform obiectivelor stabilite; - ordonarea logică a elementelor componente într-un text elaborat; - sintetizarea informațiilor din mai multe surse; - verificarea corectitudinii exprimării în limba română literară prin consultarea diferitor dicționare etc. <p>Produse:</p> <p>formularul completat, mesajul electronic, reclamația, descrierea, caracterizare de persoane/personaje, opinii argumentate, eseul structurat, posterul/posterul digital, proiectul individual/de grup etc.</p>
--	--	---

<p>5.1. Aplicarea achizițiilor lingvistice și lectorale în diverse domenii de comunicare.</p> <p>5.2. Prezentarea documentată a unor valori naționale/universale prin intermediul diferitor tipuri de texte.</p> <p>5.3. Practicarea limbii române în diverse situații de comunicare interculturală.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a selecta informații specifice; - a descrie sentimente/experiențe/manifestări; - a prezenta personalități/obiective de cultură; - a exprima mulțumirea, satisfacția/bucuria/admirația; - a cere/a oferi sfaturi; - a exprima opinii/sugestii/impresii etc. - a cita o personalitate; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea elementelor de cultură națională în mass-media/social media etc.; - compararea elementelor de cultură românească cu cele din cultura proprie; - prezentarea unor obiective cultural-istorice din patrimoniul național, prin mijloace audio-vizuale; - producerea unor secvențe audio-video pe teme sugerate sau de interes personal; - expunerea opiniilor, impresiilor personale cu referire la o operă literară lecturată; - exerciții de argumentare a interesului personal pentru comunicarea în limba română; - redarea conținutului unui articol din mass-media despre un eveniment cultural; - prezentarea în limba română a unui program cultural colegilor/prietenilor; - realizarea unor prezentări/discursuri, utilizând diverse platforme educaționale (Web-2: https://vocaroo.com/); - ateliere de lectură, de discuții/dezbateri; - crearea unui portofoliu digital etc. <p>Ateliere interculturale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Unitate în diversitate.</i> • <i>Câte limbi cunoști, atâta valoareți.</i> • <i>Obiective culturale românești în patrimoniul UNESCO.</i> <p>Produse:</p> <p>interviul, eseu, prezentarea în perechi, prezentarea PowerPoint/prezi (însoțită de text propriu), discursul la o temă dată, e-colajul, fotoreportajul, pliantul, proiectul individual/de grup etc.</p>
<p>(*Notă: Elementele de construcție a comunicării se prezintă în tabelul <i>Componente structurale ale unităților de conținut</i> – clasa a XI-a).</p>		

• **COMPONENTE STRUCTURALE ALE UNITĂȚILOR DE CONȚINUT**

CONTEXTE TEMATICE	ACTE COMUNICATIVE	*ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII (aspect aplicativ, fără utilizarea metalimbajului)
<p>1. Mediul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imaginea de sine și reputația • Universul preferințelor • Relația părinți – copii • Dragostea înobilează 	<ul style="list-style-type: none"> - A identifica/a alege informații; - a identifica obiecte/persoane/acțiuni/ evenimente; - a deduce sensul unor mesaje; - a extrage anumite informații; - a selecta informații specifice; 	<p>Nivelul sintactico-morfologic:</p> <p>A.1 Enunțul: propoziția și fraza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propoziția dezvoltată. Fraza. <p>A.2 Tipuri de propoziții și structura lor specifică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Exprimarea unor acțiuni dorite, opinii, atitudini, impresii etc.
<p>2. Mediul educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Educația formează personalitatea • Școala de azi și de mâine • Proiecte ecologice • Sportul și alimentația sănătoasă 	<ul style="list-style-type: none"> - a identifica descrieri de persoane/personaje/locuri; - a identifica caracterizări de persoane/personaje; - a semnaliza receptarea mesajului; - a confirma înțelegerea mesajului; - a solicita repetarea unui enunț/mesaj; - a cere/a oferi informații; - a reacționa la întrebări și răspunsuri; - a cere/a acorda ajutor; - a cere/a oferi sfaturi; - a solicita cuiva să facă ceva; - a solicita confirmarea/înfirmarea informației; - a se oferi pentru a face ceva; - a prezenta informații; - a descrie obiective culturale/călătorii/acțiuni/evenimente/experiențe; - a descrie sentimente/experiențe/manifestări; - a caracteriza persoane/personaje; - a prezenta personalități/obiective de cultură; - a face o reclamație; - a redacta o reclamație; - a redacta un eseu; - a exprima regretul; 	<p>A.3 Textul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coeziunea sintactică și semantică. • Punctuația (în funcție de materia studiată). <p>B.1 Exprimarea unei acțiuni, stări (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modul condițional: timpul trecut. • Modul conjunctiv: timpul prezent. • Modul imperativ (forma afirmativă și negativă) cu pronume în acuzativ și dativ. • Modul impersonal: gerunziul. • Diateza pasivă. <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Substantivele compuse. Ortografia substantivelor. • Substantive de origine străină. • Substantivul în propoziție. Articularea substantivelor. Declinarea substantivelor cu articolul nehotărât și hotărât. <p>B.3 Exprimarea însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gradele de comparație ale adjectivului. • Declinarea adjectivelor pronominale. • Adjectivul în propoziție. <p>B.4 Exprimarea persoanei (pronumele)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronumele în propoziție. • Exprimarea persoanei: pronumele personal la dativ. • Exprimarea posesiei: pronumele posesiv la genitiv și dativ. • Exprimarea interogației/relației. Declinarea pronumelui interogativ/relativ.
<p>3. Mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comunicarea online: oportunități și riscuri • Mesaje scrise: <i>reclamația</i> • În căutarea adevărului • Lecții de viață 	<ul style="list-style-type: none"> - a caracteriza persoane/personaje; - a prezenta personalități/obiective de cultură; - a face o reclamație; - a redacta o reclamație; - a redacta un eseu; - a exprima regretul; 	<p>B.3 Exprimarea însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gradele de comparație ale adjectivului. • Declinarea adjectivelor pronominale. • Adjectivul în propoziție. <p>B.4 Exprimarea persoanei (pronumele)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronumele în propoziție. • Exprimarea persoanei: pronumele posesiv la genitiv și dativ. • Exprimarea posesiei: pronumele posesiv la genitiv și dativ. • Exprimarea interogației/relației. Declinarea pronumelui interogativ/relativ.

<p>4. Mediul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limba română este Patria mea • Descoperă Republica Moldova • Călătorii virtuale • Nume care au creat valori: <i>George Enescu, Maria Bieșu, Mihai Grecu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - a avertiza în legătură cu ceva; - a exprima dorința de acțiune; - a exprima atitudinile/emoții/sentimente; - a exprima opinii proprii/impresii; - a face sugestii; - a prezenta argumente; - a exprima mulțumirea/satisfacția/bucuria/admirația; - a exprima concluzii; - a cita o personalitate; - etc. 	<p>B.5 Exprimarea cantității (numeralul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valorile morfologice ale numeralului. <p>B.6 Exprimarea coordonatelor acțiunii – spațiu, timp, mod (adverbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adverbe derivate. • Adverbul în propoziție. <p>B.7 Exprimarea raporturilor în propoziție (prepoziția, locuțiuni prepoziționale)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prepoziții utilizate cu dativul: <i>grație, datorită, mulțumită, contrar, conform, potrivit, aidoma</i> etc. <p>B.8 Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conjunții coordonatoare și subordonatoare. <p>B.9 Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția)</p> <p>Nivelul semantic-lexical</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vocabular conform ariei tematice proiectate. • Pleonasm. <p>Nivelul fonetic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accentul logic. • Pronunțarea corectă a cuvintelor, enunțurilor conform normelor ortoepice ale limbii române. • Modelarea intonației, respectând accentul logic. <p>*Notă: La nivelul fiecărei clase se indică numai fenomenele lingvistice noi. Reactualizarea fenomenelor însușite anterior se subînțelege.</p>
---	---	--

Texte recomandate:

- Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei* (fragment)
- Vasile Alecsandri, *Istoria unui galben* (fragment)
- Mihai Eminescu, *Cezara* (fragment)
- Mihail Sadoveanu, *Baltagul* (fragment)
- Nicolae Labiş, *Moartea căprioarei* (fragment)
- Marin Preda, *Viața ca o pradă* (fragment)
- Ion Druță, *Frunze de dor* (fragment); *Ultima lună de toamnă* (fragment)
- Dumitru Matcovschi, *Doar femeia*
- Nicolae Dabija, *De dragoste*
- Grigore Vieru, *Limba noastră cea română; Pentru ea; Legământ (1-2 la alegere); Iartă-mă; Tu*
- Tatiana Tâbuleac, *Fabule moderne (Frumusețe; Finețe, la alegere) etc.*

Texte recomandate pentru atelierile de lectură:

- Ion Druță, *Păsările tinereții noastre* (fragment)
- Ion Vatamanu, *Mama*
- Nicolae Dabija, *Tema pentru acasă* (fragment)
- Igor Guzun, *Vinii; Bine* (fragmente) etc.

Notă: Se recomandă:

- studierea a 4-6 texte/fragmente de texte nonliterare și/sau literare, în cadrul fiecărei unități de învățare;
- memorizarea a 3-4 poezii lirice sau a unor fragmente de texte epice pe parcursul anului de învățământ.

4.3. CLASA a XII-a

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1. Receptarea sensului global al unui discurs oral în interacțiuni verbale sau în transmisiuni audio-video.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a selecta informații; - a recunoaște descrieri/caracteristici; - a considera o informație/un fapt ca adevărat/fals; - a cere clarificarea unui enunț/mesaj; - a solicita explicații sau detalii suplimentare; - a exprima atitudini și sentimente; - a exprima opinii; - etc. 	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - extragerea, conform anumitor sarcini, a informațiilor din spoturi publicitare audio/cărți audio; - exerciții de identificare a unor caracteristici din mesajul audiat; - utilizarea instrumentelor Web disponibile pentru a modela intonația, inflexiunea vocii (https://naturalreaders.com/); - corelarea unei imagini/unei expresii/unui proverb dintr-o listă dată cu semnificația mesajului audiat; - înregistrarea video a unui dialog/discurs pentru autoevaluare; - reprezentarea grafică/prin imagini a ideilor de bază ale textului audiat; - solicitarea de confirmări cu privire la semnificația unor informații din textul audiat; - discriminarea informațiilor factuale, a opiniilor, impresiilor, atitudinilor, concluziilor; - extragerea informației din interacțiuni verbale, diverse surse audio autentice, conform sarcinii etc.
<p>1.2. Recunoașterea informațiilor specifice din mesaje/discursuri complexe pe subiecte de interes personal.</p>	<p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Produse:</p> <p>întrebări de clarificare/precizare, formularul/tabelul, reprezentarea grafică, interviul/conversația/discuția, rezumatul textului audio.</p>
<p>1.3. Ascultarea activă a diferitor mesaje, în situații reale de comunicare.</p>		
<p>1.4. Distingerea mesajului unei conversații pe teme cotidiane între vorbitorii nativi.</p>		
<p>2.1. Redarea detaliată a mesajului unor texte audiate/lecturate, conform anumitor cerințe.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a da/a solicita informații/instrucțiuni/sfaturi/explicații; - a se autoprezenta; - a prezenta experiențe/acțiuni/evenimente; 	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - expunerea rezumativă a detaliilor dintr-un text audiat/lecturat; - exprimarea argumentată a propriilor opinii vizavi de lucrurile de valoare și valoarea lucrurilor/vocație și alegerea profesiei etc.;

<p>2.2. Caracterizarea unor persoane/personaje, formulând puncte de vedere proprii, concluzii.</p> <p>2.3. Susținerea, cu argumente relevante, a unui punct de vedere, în cadrul unor discuții pe diverse teme.</p> <p>2.4. Prezentarea unor mesaje complexe pe variate subiecte de interes personal, aplicând normele limbii române literare.</p> <p>2.5. Prezentarea unor discursuri/comunicări/proiecte, utilizând diverse surse și suporturi letrice și digitale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a caracteriza persoane/personaje; - a exprima acordul/dezacordul; - a oferi recomandări/sugestii; - a exprima decizii; - a confirma/a infirma informația; - a exprima preferințe; - a cere explicații/a da explicații; - a oferi argumente referitor la planuri/intenții/acțiuni; - a exemplifica; - a exprima concluzii; - a exprima intenții; - a cere/a da explicații; - etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - caracterizarea unor personalități marcante din cultura românească; - includerea informației selectate în enunțuri, texte proprii; - structurarea și rezumarea informațiilor conform anumitor sarcini; - caracterizarea unor persoane/personaje prin relația cu alte persoane/personaje; - caracterizarea comparativă a două sau mai multe persoane/personaje; - discuții/interviuri pe teme literar-artistice, valorificând comunicarea interculturală; - jocuri de rol ce necesită exprimarea opiniei, în raport cu anumite probleme; - discuții asupra detaliilor de text, discuții asupra unei situații problemă și propunerea soluțiilor; - conversații cu unul sau mai mulți interlocutori pe teme cunoscute cu prezentarea opiniei/attitudinii personale; - confruntarea, în urma documentării, a unor informații/date din diverse surse; - comentarea unor evenimente social-culturale din presa cotidiană; - participarea la dezbateri conform ariei tematice; - stimularea/prezentarea unui discurs argumentativ cu durată de 2-3 minute pe teme de interes; - implicarea în diverse conversații cu vorbitorii nativi, demonstrând autonomie în realizarea intențiilor comunicative; - simularea unui interviu de angajare în baza CV-ului, scrisorii de intenție; - prezentarea în grup a unor comunicări pe subiecte propuse, utilizând diverse suporturi digitale; - corectarea reciprocă a greșelilor în comunicarea interpersonală, aplicând normele limbii literare etc.
<p>Elemente de construcție a comunicării*</p>		

		<p>Produce: interviul/interviul audio-video, dezbateră, prezentarea multimodală, caracterizarea persoanelor/personajelor, organizatorul grafic, discursul argumentativ, proiectul individual/de grup, posterul etc.</p>
<p>3.1. Lectura cu un mare grad de autonomie a unor texte complexe, din variate surse, identificând idei pertinente.</p> <p>3.2. Identificarea de informații-cheie din diverse texte.</p> <p>3.3. Selectarea de informații din mai multe texte/surse, pentru documentare, în scopul formării opiniei proprii.</p> <p>3.4. Aprecierea valorilor promovate în textul literar prin integrarea acestora în propriul sistem de valori.</p> <p>3.5. Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a selecta informații; - a identifica persoane/personaje; - a exprima opinii argumentate; - a identifica însușiri/caracteristici; - a exemplifica ceva; - a exprima atitudini/sentimente; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lectura autonomă, critică a diferitor tipuri de texte; - lectura activă a textelor de pe diverse suporturi; - exerciții de identificare a informațiilor esențiale din textele lecturate; - identificarea trăirilor, stărilor, emoțiilor unor persoane/personaje din textul citit; - caracterizarea unui personaj în baza informației atestate în text; - desprinderea, din textele citite, a unor argumente, detalii întru susținerea propriilor opinii; - selectarea exemplelor/argumentelor relevante din textele lecturate; - discuții/dezbateri în baza lecturilor realizate; - prezentarea informației lecturate în baza organizatorilor grafici; - identificarea tangențelor tematice în două texte studiate; - lecturarea textelor, conform ariei tematice, și integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori; - formularea concluziilor în baza informațiilor lecturate din mai multe surse; - exerciții de căutare online conform obiectivelor prestabilite; - ateliere de lectură, de discuții/dezbateri, interculturale etc. <p>Produce: jurnalul de lectură în format audio/audio-video, agenda în trei părți, aprecierea personală, organizatorul grafic, posterul/posterul digital, prezentare de carte etc.</p>

<p>4.1. Respectarea exigențelor gramaticale, stilistice și grafice în elaborarea diferitor tipuri de texte.</p> <p>4.2. Argumentarea, cu exemple relevante, a unor idei, opinii proprii.</p> <p>4.3. Elaborarea diferitor tipuri de texte pe teme de interes personal.</p> <p>4.4. Redactarea unui eseu structurat conform ariei tematice.</p> <p>4.5. Manifestarea responsabilității pentru exprimarea în limba română literară, demonstrând comportament lingvistic autonom.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a descrie acțiuni/evenimente; - a prezenta persoane/personalități; - a redacta un CV, scrisoare de intenție; - a redacta un eseu; - a prezenta o carte; - a exprima atitudini/sentimente; - a exprima opinii; - a exemplifica; - a exprima concluzii; - etc. <p>Elemente de construcție a comunicării*</p>	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de aplicare a normelor gramaticale, stilistice; - exerciții de modificare și transformare (reducere, expansiune) a unui text; - corelarea aspectului grafic cu mesajul textului elaborat; - exerciții de completare a fișelor de lucru, formularelor, chestionarelor cu informații solicitate; - redactarea unui CV, a unei scrisori de intenție după modelul propus; - exerciții de caracterizare a unor persoane/personaje; - exerciții de exprimare a opiniilor proprii, prezentând argumente convingătoare; - redactarea diverselor tipuri de texte, utilizând organizatori grafici; - redactarea unor texte multimodale/pe diferite suporturi; - sintetizarea informațiilor din mai multe surse; - realizarea textelor, mesajelor electronice, produselor digitale în baza platformelor Web-2; - exerciții de consultare a diferitor tipuri de dicționare pentru diversificarea exprimării în limba română literară etc. <p>Produse:</p> <p>organizatorul grafic, mesajul electronic, scrisoarea de intenție, CV-ul, descrierea, caracterizarea de persoane/personaje, textul argumentativ, eseu structurat, posterul/posterul digital, proiectul individual/de grup etc.</p>
<p>5.1. Utilizarea achizițiilor lingvistice și lecturale în diferite contexte școlare, sociale și culturale.</p>	<p>Acte comunicative:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a cere/a oferi informații; - a identifica persoane/caracteristici; - a exprima opinii/decizii; - a exprima atitudini/sentimente; 	<p>Activități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea semnificației unor valori din cultura națională/universală din texte letrice și digitale; - selectarea asemănărilor și deosebirilor culturale din lecturile personale;

5.2. Prezentarea argumentată a unor valori naționale/universale, prin intermediul textelor multimodale.

5.3. Practicarea limbii române în diverse situații de comunicare, în vederea integrării socioculturale.

- a compara evenimente/acțiuni/experiențe;
- a exprima regrete;
- a exemplifica;
- a exprima concluzii;
- a prezenta argumente convingătoare;
- etc.

Elemente de construcție a comunicării*

- prezentarea discursurilor pe teme socioculturale, utilizând suporturi audio-vizuale;
- realizarea unor articole în ziarul/revista școlii sau în mass-media locală pe teme de interes personal;
- producerea unor secvențe video conform ariei tematice studiate;
- prezentarea opiniilor, impresiilor personale cu referire la unele evenimente socioculturale etc.;
- realizarea unui interviu real sau simulat cu o persoană/personalitate;
- implicarea în situații de comunicare axate pe schimburi interculturale;
- exerciții de argumentare a opiniei proprii cu privire la implicarea civică a adolescenților în viața comunității;
- întâlniri formale/informale cu colegii din instituții cu predare în limbile minorităților naționale;
- ateliere de lectură, de discuții/dezbateri;
- realizarea unor prezentări/discursuri, utilizând diverse platforme educaționale (Web-2: <https://vocaroo.com/>);
- crearea unui portofoliu digital;
- proiecte individuale/de grup etc.

Ateliere interculturale:

- 31 august – Ziua Limbii Române.
- *Muzicalitatea limbii române.*
- *Conexiuni interculturale.*

Produse:

interviul video, esul nestructurat, prezentarea în grup, videoreportajul, discursul motivațional, portofoliul digital, excursie reală/virtuală, spotul publicitar, proiectul individual/de grup etc.

(***Notă**: Elementele de construcție a comunicării se prezintă în tabelul *Componente structurale ale unităților de conținut* – clasa a XII-a).

• COMPONENTE STRUCTURALE ALE UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

CONTEXTE TEMATICE	ACTE COMUNICATIVE	*ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII (aspect aplicativ, fără utilizarea metalimbajului)
<p>1. Mediul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ghid pentru o viață de calitate • Managementul timpului • Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor • Dragostea ca valoare umană <p>2. Mediul educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Învățarea – o călătorie fără sfârșit • Vocația și alegerea profesiei • Cariere de succes • Sfaturi sănătoase pentru fiecare zi 	<ul style="list-style-type: none"> - A selecta informații; - a recunoaște descrieri/caracteristici; - a considera o informație/un fapt ca adevărat/fals; - a cere clarificarea unui enunț/mesaj; - a solicita explicații sau detalii suplimentare; - a oferi/a solicita informații/instrucțiuni/sfaturi/explicații; - a prezenta argumente convingătoare; - a se autoprezenta; - a prezenta experiențe/acțiuni/ evenimente; - a descrie acțiuni/evenimente; - a caracteriza persoane/personaje/ personalități; - a exprima acordul/dezacordul; - a oferi recomandări/sugestii; - a exprima decizii; - a confirma/a infirma informația; - a exprima preferințe; - a exprima opinii; - a cere/a oferi informații; - a cere/a da explicații; - a oferi argumente referitor la planuri/intenții/acțiuni; - a compara evenimente/acțiuni/experiențe; - a exprima intenții; 	<p>Nivelul sintactico-morfologic:</p> <p>A.1 Enunț: propoziția și fraza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propoziția dezvoltată. Fraza. <p>A.2 Tipuri de propoziții și structura lor specifică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descrierea unor persoane, locuri, obiecte, evenimente (prezente, trecute și viitoare), produse, profesii, personalități. • Exprimarea unor opinii, atitudini, impresii etc. • Punctuația (în funcție de materia studiată). <p>A.3 Textul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coeziunea sintactică și semantică. <p>B.1 Exprimarea unei acțiuni, stări (verbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modul indicativ: timpul viitor. • Modul conjunctiv: timpul trecut. • Modul impersonal: infinitivul. • Diateza reflexivă cu pronume în acuzativ și dativ. <p>B.2 Denumirea obiectelor, a ființelor (substantivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Locuțiuni substantivale. • Substantive omonime cu flexiune de număr ce diferențiază sensurile. • Declinarea substantivelor proprii. • Substantivul în propoziție. Articularea substantivelor. <p>B.3 Exprimarea însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schimbarea valorii gramaticale a adjectivului. • Adjectivul în propoziție. Articularea adjectivului. • Declinarea adjectivului antepus. <p>B.4 Exprimarea persoanei (pronumele)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronumele în propoziție. • Exprimarea persoanei: pronumele personal la acuzativ și dativ. • Exprimarea relației: pronumele relativ.
<p>3. Mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artă de a vorbi în public • Mesaje scrise: CV-ul, scrisoarea de intenție • Atitudinea față de cei în etate: tradiție sau datorie • Implicare civică în viața comunității 	<ul style="list-style-type: none"> - a exprima acordul/dezacordul; - a oferi recomandări/sugestii; - a exprima decizii; - a confirma/a infirma informația; - a exprima preferințe; - a exprima opinii; - a cere/a oferi informații; - a cere/a da explicații; - a oferi argumente referitor la planuri/intenții/acțiuni; - a compara evenimente/acțiuni/experiențe; - a exprima intenții; 	<ul style="list-style-type: none"> • Locuțiuni substantivale. • Substantive omonime cu flexiune de număr ce diferențiază sensurile. • Declinarea substantivelor proprii. • Substantivul în propoziție. Articularea substantivelor. <p>B.3 Exprimarea însușirilor (adjectivul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schimbarea valorii gramaticale a adjectivului. • Adjectivul în propoziție. Articularea adjectivului. • Declinarea adjectivului antepus. <p>B.4 Exprimarea persoanei (pronumele)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pronumele în propoziție. • Exprimarea persoanei: pronumele personal la acuzativ și dativ. • Exprimarea relației: pronumele relativ.

<p>4. Mediul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pro Patria • Valori naționale și universale • Noaptea muzeelor • Nume care au creat valori: <i>Eugen Coșeriu, Mircea Eliade</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • a exprima opinii argumentate/decizii; • a exemplifica ceva; • a exprima atitudini/sentimente; • a redacta un CV/o scrisoare de intenție; • a redacta un eseu; • a prezenta o carte; • a exprima regrete; • a exemplifica; • a exprima concluzii; • etc. 	<p>Texte recomandate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alecu Donici, <i>Doi câini</i> • Mihai Eminescu, <i>Luceafărul (fragment)</i>; <i>Scrisoarea a III-a (fragment)</i> • Barbu Ștefănescu-Delavrancea, <i>Hagi-Tudose (fragment)</i> • Geo Bogza, <i>Basm (fragment)</i> • Liviu Rebreanu, <i>Ciuleandra (fragment)</i> • Mircea Eliade, <i>Romanul adolescentului miop. Memorii (fragmente la alegere)</i> • George Bacovia, <i>Decembre</i> • Gabriel Liiceanu, <i>Scrisori către fiul meu (fragment)</i> • Adrian Păunescu, <i>Repetabila povară</i> • Nicolae Dabija, <i>Pe urmele lui Orfeu etc.</i> <p>Texte recomandate pentru atelierile de lectură:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vasile Alecsandri, <i>Legenda ciocârliei</i> • Ioan Slavici, <i>Mara (fragment)</i> • Tatiana Tâmbuleac, <i>Vara în care mama a avut ochii verzi (fragment) etc.</i> • Nicolae Dabija, <i>Nu vă îndrăgostiți primăvara</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimarea distanțării spațiale. Pronumele demonstrativ la genitiv și dativ. • Modalități de substituție a substantivului: pronumele nehotărât. Declinarea pronumelui nehotărât. <p>B.5 Exprimarea cantității (numeralul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Declinarea numeralelor ordinale. • Utilizarea numeralelor în propoziție. <p>B.6 Exprimarea coordonatelor acțiunii – spațiu, timp, mod (adverbul)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Locuțiuni adverbiale. • Adverbul în propoziție. • Ortografia adverbilor și a locuțiunilor adverbiale. <p>B.7 Exprimarea raporturilor în propoziție (prepoziția, locuțiunea prepozițională)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Locuțiuni prepoziționale de relație: <i>cât despre, în privința, cu privire la, în ceea ce privește, în legătură cu, în raport cu, în funcție de.</i> <p>B.8 Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conjunții coordonatoare și subordonatoare. <p>B.9 Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură (interjecția)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interjecții emoționale. <p>Nivelul semantic-lexical</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vocabular conform ariei tematice proiectate. • Calc lingvistic. <p>Nivelul fonetic</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reguli ortoepice. Articularea enunțurilor, textelor, respectând normele ortoepice ale limbii române. • Modelarea intonației, respectând normele ortoepice. <p>*Notă: La nivelul fiecărei clase se indică numai fenomenele lingvistice noi. Reactualizarea fenomenelor însușite anterior se subînțelege.</p>
<p>Notă: Se recomandă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • studierea a 4-6 texte/fragmente de texte nonliterare și/sau literare, în cadrul fiecărei unități de învățare; • memorizarea a 3-4 poezii lirice sau a unor fragmente de texte epice pe parcursul anului de învățământ. 			

HARTA SINOPTICĂ A UNITĂȚILOR TEMATICE PE CLASE

Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
<p>Mediul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoportretul • Generații și interese • Oameni de lângă noi • Dragostea – sentiment complex <p>Mediul educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura între necesitate și plăcere • Biblioteci valoroase din lume • Motivația și succesul școlar • Cultura sănătății <p>Mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comunicare reală și virtuală • Mesaje scrise: <i>textul publicitar</i> • Voluntariatul schimbă vieți • Comunicarea în situații de conflict 	<p>Mediul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imaginea de sine și reputația • Universul preferințelor • Relația părinți – copii • Dragostea înobilează <p>Mediul educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Educația formează personalitatea • Școala de azi și de mâine • Proiecte ecologice • Sportul și alimentația sănătoasă <p>Mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comunicarea online: oportunități și riscuri • Mesaje scrise: <i>reclamația</i> • În căutarea adevărului • Lecții de viață <p>Mediul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limba română este Patria mea • Descoperă Republica Moldova • Călătorii virtuale • Nume care au creat valori: <i>George Enescu, Maria Bieșu, Mihai Grecu</i> 	<p>Mediul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ghid pentru o viață de calitate • Managementul timpului • Lucruri de valoare și valoarea lucrurilor • Dragostea ca valoare umană <p>Mediul educațional</p> <ul style="list-style-type: none"> • Învățarea – o călătorie fără sfârșit • Vocația și alegerea profesiei • Cariere de succes • Sfaturi sănătoase pentru fiecare zi <p>Mediul social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artă de a vorbi în public • Mesaje scrise: <i>CV-ul, scrisoarea de intenție</i> • Atitudinea față de cei în etate: tradiție sau datorie • Implicare civică în viața comunității <p>Mediul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pro Patria • Valori naționale și universale • Noaptea muzeelor • Nume care au creat valori: <i>Eugen Coșeriu, Mircea Eliade</i>
<p>Mediul cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patrie și patriotism • Locuri memorabile: Orheiul Vechi, Mănăstirea Curtea de Argeș • Parcuri și monumente • Nume care au creat valori: <i>Emil Loteanu, Eugen Doga, Maria Cebotari</i> 		

TEXTE RECOMANDATE:		
Clasa a X-a	Clasa a XI-a	Clasa a XII-a
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Meșterul Manole</i> (fragment) • V. Alecsandri, <i>Dan, căpitan de plai</i> (fragment) • M. Eminescu, <i>De ce nu-mi vii, Atât de fragedă</i> (o poezie la alegere) • I. L. Caragiale, <i>Bacalaurat</i> (fragment) • G. Coșbuc, <i>Trei, Doamne, și toți trei</i> • I. Slavici, <i>Moara cu noroc</i> (fragment) • G. Călinescu, <i>Tot mai înveți, maică?</i>, Jurnalul literar • L. Blaga, <i>Hronicul și cântecul vârstelor</i> (fragment) • M. Sorescu, <i>La lecție</i> (fragment) • V. Romanciuc, <i>Tu ești stăpâna lumii</i> • N. Rusu, <i>Lia</i> (fragment) • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • D. Cantemir, <i>Descrierea Moldovei</i> (fragment) • V. Alecsandri, <i>Istoria unui galben</i> (fragment) • M. Eminescu, <i>Cezara</i> (fragment) • M. Sadoveanu, <i>Baltagul</i> (fragment) • N. Labiș, <i>Moartea căprioarei</i> (fragment) • M. Preda, <i>Viața ca o pradă</i> (fragment) • I. Druță, <i>Frunze de dor</i> (fragment); <i>Ultima lună de toamnă</i> (fragment) • D. Matcovschi, <i>Doar femeia</i> • N. Dabija, <i>De dragoste</i> • Gr. Vieru, <i>Limba noastră cea română</i>; <i>Pentru ea</i>; <i>Legământ</i> (1-2 la alegere); <i>Iartă-mă</i>; <i>Tu</i> • T. Țăbuleac, <i>Fabule moderne</i> (<i>Frumusețe</i>; <i>Finețe</i>, la alegere) • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • A. Donici, <i>Doi câini</i> • M. Eminescu, <i>Luceafărul</i> (fragment); <i>Scrisoarea a III-a</i> (fragment) • Șt. Delavrancea, <i>Hagi-Tudose</i> (fragment) • Geo Bogza, <i>Basm</i> (fragment) • L. Rebreanu, <i>Ciuleandra</i> (fragment) • M. Eliade, <i>Romanul adolescentului miop</i>, <i>Memorii</i> (fragmente la alegere) • G. Bacovia, <i>Decembre</i> • G. Liiceanu, <i>Scrisori către fiul meu</i> (fragment) • A. Păunescu, <i>Repetabila povară</i> • N. Dabija, <i>Pe urmele lui Orfeu</i> etc. • etc.
Texte recomandate pentru atelierile de lectură:		
<ul style="list-style-type: none"> • P. Ispirescu, <i>Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte</i> (fragment) • A. Busuioc, <i>Singur în fața dragostei</i> (fragment) • Sp. Vangheli, <i>Copii în cătușile Siberiei</i> • A. Silvestru, <i>Ispita nemuririi</i> (fragment) • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • I. Druță, <i>Păsărilor tinereții noastre</i> (fragment) • I. Vatamanu, <i>Mama</i> • N. Dabija, <i>Tema pentru acasă</i> (fragment) • I. Guzun, <i>Vinil</i>; <i>Bine</i> (fragmente) • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • V. Alecsandri, <i>Legenda ciocârliei</i> • I. Slavici, <i>Mara</i> (fragment) • T. Țăbuleac, <i>Vara în care mama a avut ochii verzi</i> (fragment) • N. Dabija, <i>Nu vă îndrăgostiți primăvara</i> • etc.

V. REPERE METODOLOGICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, învățământ liceal, își propune dezvoltarea la elevi a competențelor de comunicare în limba română, sensibilizarea acestora pentru aprecierea elementelor specifice culturii române și universale, valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în diverse domenii ale vieții (personal, educațional, social), manifestând deschidere pentru implicarea activă, responsabilă în viața social-culturală a Republicii Moldova.

Având în vedere noile cerințe ale educației lingvistice și tendințele europene, se impune o abordare reconceptualizată a *Curriculumului*, care urmărește învățarea integrată a limbii și literaturii române, dobândirea de către elevi a competențelor de comunicare prin valorificarea elementelor culturii naționale și universale.

Actele de vorbire, ca entități minime ale comunicării, proiectate pentru cele cinci competențe, se realizează în cadrul activităților comunicative care se înscriu într-un cadru mai larg al contextului social. Prin intermediul actelor de comunicare, elevul are posibilitatea să realizeze diferite activități comunicative, și anume: să transmită sau să solicite o informație, să exprime o cerere, o rugămintă, un îndemn, un ordin, o mulțumire, să facă o invitație, o promisiune, un compliment cuiva, să laude, să critice, să avertizeze pe cineva etc.

Abordarea integrată, comunicativ-funcțională sunt concepte-bază ale procesului de învățare a limbii și literaturii române în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale. Instruirea se axează pe formarea unui sistem de competențe; focalizarea pe limba în funcțiune, pe aspectele concrete ale utilizării limbii; crearea de situații autentice de comunicare; abordarea flexibilă a faptelor de limbă, dar și cea predominant inductivă, experiențială, cu accent pe înțelegerea și exersarea conținuturilor lingvistice; învățarea contextualizată; abordarea holistică, integratoare a domeniilor disciplinei *Limba și literatura română* în diverse situații de comunicare.

În acest sens, modelul comunicativ-funcțional urmărește dezvoltarea competențelor de receptare și producere a mesajelor orale și scrise, prin dezvoltarea celor patru deprinderi integratoare care interacționează în procesul comunicării: *audierea, vorbirea, lectura, scrierea*. Prin alegerea modelului comunicativ-funcțional, integrat, comunicarea devine „umbrela sub care se așează limba și literatura” [55, pag. 21]. Față de abordările anterioare, aceasta înseamnă o schimbare a accentelor: dinspre *studiul despre literatură* (ilustrat de comentariile literare neinteriorizate) către *studiul literaturii* (favorizând formarea de competențe de lectură bazate pe comprehensiunea și

interpretarea textului), dinspre *studiul despre limbă* (abordarea statică a domeniului limbii române), către studiul *limbii în uz* (favorizând o abordare pragmatică a folosirii adecvate, în context, a achizițiilor lingvistice). Altfel spus, acumularea de cunoștințe a fost înlocuită de formarea de capacități, interiorizarea unor valori și dezvoltarea unor atitudini comunicative.

Textele/fragmentele de texte propuse în *Curriculum* poartă caracter de recomandare. În procesul proiectării didactice, în vederea realizării unităților de competențe, vor fi selectate 4-6 texte/fragmente de texte nonliterare, literare, care vor contribui la formarea unor valori și atitudini adecvate. Pe parcursul anului, la clasă, se sugerează memorizarea a 3-4 poezii lirice sau a unor fragmente de texte epice.

În implementarea noului *Curriculum* la disciplină se va urmări realizarea metodologiei recomandată de *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi* (CECRL), învățarea în contexte autentice, promovarea comunicării interculturale, favorizarea perspectivei acționale inter- și transdisciplinare a demersului didactic.

Studiul limbii și literaturii la treapta liceală, conform CECRL, se va axa pe patru domenii de competențe:

- cunoașterea declarativă sau academică (*savoir/knowledge*);
- deprinderi sau abilități (*savoir-faire/skill*);
- competența existențială (*savoir-être/existential competence*);
- abilitatea de a învăța (*savoir-apprendre/ability to learn*).

Cadrele didactice, autorii de manuale vor ține cont de recomandările CECRL, descriptorii nivelului B2, proiectate pentru a fi atinse în clasele de liceu (B2.1, B2.2, B2.3).

În realizarea unităților de învățare, vor fi formulate sarcini din perspectivă comunicativă/acțională, conform tipului de competență formată și modulului tematic propus. Învățarea se va centra pe elev, nevoile acestuia, pe stimularea curiozității, creativității, gândirii critice și motivației pentru învățarea limbii române, propria învățare.

Un element de noutate a *Curriculumului* la disciplină pentru clasele liceale este introducerea *Atelierelor de lectură, de discuții/dezbateri și interculturale*. În cadrul acestor ore se recomandă discuții pe marginea lecturilor realizate, dezbateri pe teme de interes public și personal, familiarizarea cu valorile naționale și universale etc.

În contextul multitudinii de schimbări ce au loc în diverse sfere ale vieții, ritmul accelerat al proceselor de dezvoltare a sistemelor informaționale, interesele și preferințele adolescenților de azi, recomandăm profesorilor îmbogățirea portofoliului cadrului didactic (în format letric și/sau digital).

Se recomandă utilizarea pe larg atât a metodelor tradiționale, cât și a celor alternative, valorificarea conținuturilor prin: învățarea prin descoperire și rezolvare de probleme, învățarea experiențială, învățarea în bază de proiecte, învățarea prin cercetare, învățarea în bază de sarcini etc. În aceeași ordine de idei, sugerăm ca profesorul să utilizeze materiale didactice ilustrative atractive și moderne (imagini, hărți conceptuale,

produse digitale, lucrări grafice ce presupun desene, postere, scheme, diagrame, ilustrații), instrumente educative moderne (calculatorul, tabletele, tabla interactivă, telefoane mobile), activități/exerciții cu caracter ludic (activități interactive, jocuri de rol, studii de caz, simulări, dezbateri, discursuri motivaționale) și suporturi digitale (Website-uri, bloguri, filme, colaje digitale, postere digitale, dicționare online, materiale în format mp3 și mp4, soft-uri, platforme educaționale etc.).

Evaluarea este o dimensiune esențială a demersului educațional, parte integrantă a Curriculumului la *Limba și literatura română*. Ea se referă la toate componentele curriculare și cuprinde domeniile: cognitiv, afectiv și psihomotor.

Pe parcursul procesului de învățare, în funcție de momentul actului evaluativ, vor fi utilizate trei strategii de evaluare: *inițială* (predictivă); *formativă* (continuă); *sumativă* (finală). *Evaluarea inițială* se realizează la începutul anului de învățământ și vizează identificarea condițiilor în care elevii pot să se integreze optimal în activitatea de învățare. *Evaluarea formativă* se va face pe parcursul procesului de învățare, fiind utilizate diverse strategii practicate de cadrul didactic la clasă. Evaluarea formativă va fi raportată la o unitate de competență sau câteva unități de competențe, care trebuie să asigure pregătirea elevilor pentru evaluarea sumativă, la finele parcursului de învățare. *Evaluarea sumativă* se realizează la finele unității de învățare, având funcția de constatare a nivelului de formare a unităților de competențe și a competențelor specifice.

O evaluare eficientă se poate realiza ținând cont de componentele procesului de instruire: *predare-învățare-evaluare*, activității de evaluare aparținându-i un rol central, din moment ce asigură un feedback permanent, necesar tuturor actorilor procesului educațional la disciplină – elevilor, cadrelor didactice, părinților, factorilor de decizie etc.

Obiectul evaluării îl constituie rezultatele școlare individuale ale elevului. Cadrul didactic va organiza evaluarea procesului de învățare a disciplinei *Limba și literatura română* și a produselor școlare, luând ca bază *reperele; parametrii; cerințele; criteriile/baremele de evaluare, descriptorii de performanță, grila de notare*. În acest context, este important ca în procesul de evaluare să se urmărească corelarea dintre componentele actului evaluativ:

obiectiv de evaluare → *metodă de evaluare* → *instrument de evaluare* → *produs*
criterii de evaluare → *descriptorii de evaluare* → *note/calificative*.

Orice activitate de evaluare poate fi realizată, respectând un șir de reguli:

- ✓ se evaluează succesul, și nu insuccesul elevului;
- ✓ evaluarea se realizează în scopul ameliorării procesului de învățare;
- ✓ evaluarea trebuie să motiveze elevul spre învățare;
- ✓ elevul trebuie să cunoască criteriile de apreciere, parametrii de timp în care se va realiza evaluarea;

- ✓ rezultatele evaluării trebuie să fie prezentate în termenele stabilite;
- ✓ procesul evaluării trebuie să fie pozitiv și detaliat;
- ✓ evaluarea trebuie să fie obiectivă, corectă;
- ✓ modul de prezentare a rezultatelor trebuie să fie onest.

Evaluarea în prezentul *Curriculum* este abordată din perspectiva formării/dezvoltării competențelor. Evaluarea bazată pe competențe implică evaluarea formativă a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor elevilor în rezolvarea unor situații concrete, a produselor realizate.

Principiile psiho-pedagogice sunt centrate pe personalitatea celui evaluat (educabilului), pe caracteristicile sale individuale și de vârstă. Toate elementele procesului de evaluare sunt importante, nimic nu este de neglijat: motivația elevului pentru învățare, interesul, modul de organizare a procesului, abordarea personalizată, transparența, axarea pe succes etc.

În procesul de evaluare la *Limba și literatura română*, în învățământul liceal, se va face apel atât la metodele tradiționale, cât și la metodele active și interactive de evaluare a atitudinilor, abilităților, cunoștințelor și a înțelegerii critice. În acest context, se va urmări: (a) evaluarea proceselor de învățare, (b) a competențelor achiziționate, (c) a progresului realizat, (d) a produselor activității și a învățării elevilor. Acestea includ: *probe orale, lectura cu voce a textelor, recitarea unui fragment sau a unui text memorizat, interogarea frontală, întrebările structurate (interogarea multiprocesuală), realizarea orală a diferitelor sarcini la o temă studiată, răspunsurile rezumative sau ample, interviul, probe scrise, teste, fișe de observare, liste de verificare, fișe de evaluare, fișe de evaluare reciprocă, jurnalul reflexiv, harta conceptuală, proiectul, portofoliul, tehnica 3-2-1, investigația, autoevaluarea, evaluarea reciprocă* etc.

Cadrul didactic va diversifica metodele de evaluare, va alterna metodele/tehnicele tradiționale cu cele alternative, active cu cele interactive. Tipurile și formele de evaluare vor fi selectate și clasate în perechi distinctive: evaluarea rezultatelor – evaluarea competențelor; evaluarea formativă – evaluarea sumativă; evaluarea directă – evaluarea indirectă; evaluarea performanței – evaluarea cunoștințelor; evaluarea bazată pe sarcini de învățare – evaluarea bazată pe proiecte; evaluarea reciprocă – autoevaluarea.

Evaluarea interactivă are funcție formativă întrucât permite reglarea interactivă a învățării și a predării, permițând elevului să își autoanalizeze și automonitorizeze învățarea, raportându-se la obiectivele urmărite, și, de asemenea, să proiecteze învățarea viitoare, în timp ce profesorului îi permite să își modeleze și adapteze predarea, prin reglări interactive.

O evaluare devine interactivă atunci când: este personalizată; reprezintă un demers interactiv; este proiectată în legătură directă cu anumite obiective operaționale; este multimodală; se bazează pe un feedback bidirecționat permanent, operativ și substanțial; este continuă, dinamică și analitică; oferă informații valoroase pentru procesul de

reglare și ameliorare imediată și eficientă a instruirii și formării; motivează elevii intrinsec, pentru că ei simt că energia de învățare le este eficient canalizată și este relevantă și pentru că le permite (auto)reglarea învățării etc.

Pentru a implica elevii mai activ în propria formare, a-i pregăti mai bine pentru integrare în viață socială se recomandă utilizarea autoevaluării. În acest sens, este necesar a crea condiții ce stimulează autoevaluarea: aplicarea unor fișe de autoevaluare, prezentarea criteriilor de succes, încurajarea elevilor pentru a adresa întrebări legate de modul de realizare a sarcinilor, încurajarea autoevaluării și evaluării reciproce, realizarea jurnalului de reflecții etc. În aceste contexte de evaluare se recomandă ghidarea elevului de profesor, consilierea, încurajarea acestuia.

De menționat că procesul de evaluare a competențelor presupune conceptualizarea unui demers al evaluării care implică o succesiune de componente: proiectarea, aplicarea/implementarea, verificarea rezultatelor (la nivel de proces și produs) și emiterea recomandărilor.

Produsul la disciplină reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev. Prezentul *Curriculum* conține liste de produse pentru fiecare competență specifică. De ex.: în clasa a X-a, la Competența specifică 3, sunt proiectate următoarele produse: fișa de lectură, harta conceptuală, organizatorul grafic, aprecierea personală, fișa personajului, grila de autoevaluare, rezumatul, posterul etc.

Evaluarea rezultatelor școlare se va face prin instrumente valide, cunoscute, pe baza unor criterii unice, transparente, prezentate elevilor înainte de realizarea activității. Criteriile de succes pot fi formulate cu focalizare pe dimensiunea operațională și/sau pe cea atitudinală. Criteriile de evaluare trebuie formulate într-un limbaj accesibil, fiind utilizate, de regulă, verbe la persoana a II-a plural.

Un aspect extrem de important al procesului de evaluare în învățământul liceal este legat de teme pentru acasă. Se recomandă alternarea modalităților clasice cu cele moderne, axarea pe texte și sarcini autentice, care valorifică situații cotidiene, probleme reale, teme de interes pentru elevi, corelate cu perspectivele de integrare socioculturală a acestora în comunitate. Se vor propune activități cu caracter practic-aplicativ, realizarea proiectelor individuale și de grup, posterelor, prezentărilor etc.

Pentru copiii cu CES se va utiliza același sistem criterial în evaluare, dar aplicat pe baza Planului educațional individualizat.

Actualul Curriculum promovează orientarea demersului evaluativ către exprimarea de atitudini, opinii, stimularea autorefecției etc.

**GHID
DE IMPLEMENTARE
A CURRICULUMULUI
DISCIPLINAR**

Introducere

Ghidul de implementare a Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale (în continuare Ghid) face parte din sistemul de produse curriculare ale Curriculumului Național.

Ghidul reprezintă un instrument de formare/dezvoltare a competențelor profesionale ale cadrelor didactice, formatorilor locali, specialiștilor în domeniu, îndeplinind funcțiile de informare, formare și îndrumare.

Ghidul se referă la aspectele de implementare a Curriculumului, ediția 2019, la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, pentru treapta liceală și conține:

- referințe **conceptuale** ale Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română* (conceptul de curriculum, demersuri inovatoare, sistemul de competențe specifice);
- referințe **proiective** ale Curriculumului la disciplină (proiectarea didactică de lungă durată, pe unități de învățare și de scurtă durată);
- referințe **metodologice** și procesuale ale Curriculumului la disciplină (abordarea didactică a textului, strategii de dezvoltare a competențelor specifice disciplinei; strategii și instrumente de evaluare a rezultatelor învățării).

Ghidul răspunde necesităților actuale, așteptărilor elevilor, doleanțelor părinților, exigențelor cadrelor didactice, performanțelor solicitate de formatori, inspectorii și, nu în ultimul rând, unui proces didactic eficient.

Noua dimensiune a cadrului curricular recomandă învățarea integrată a limbii și literaturii române, reconceptualizează perspectivele curriculare, operează cu noțiuni/termeni moderni, propune demersuri inovatoare, implementează tehnologii informaționale, valorifică diverse activități de învățare și produse școlare.

În valorificarea Curriculumului la disciplină, treapta liceală, cadrul didactic va urmări:

- realizarea procesului de învățare din perspectiva abordării integrate;
- abordarea elementelor de construcție a comunicării în baza modelului *funcțional-comunicativ*;
- predarea-învățarea *limbii române* în varianta ei orală și scrisă, normată și literară;
- învățarea aspectelor lingvistice în corelație cu studiul textelor nonliterare sau literare;
- studierea textului ca pretext al comunicării din perspectivă praxiologică;
- organizarea procesului de învățare fundamentat pe învățarea acțională, cu aplicarea strategiilor active, interactive, corelației inter- și transdisciplinare;
- utilizarea materialelor autentice etc.

În acest context, actualul Ghid propune strategii didactice moderne, care contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare a elevilor și organizează (inter)activ procesul didactic, tipuri de lecturi, menite să motiveze elevii și să diferențieze studiul, interpretări ale textelor literare din diverse perspective, ce oferă deschideri în arta literară, estetică etc., tipuri de scrieri, indispensabile în contextele vieții cotidiene, tipuri de evaluări, ce stabilesc potențialii itemi din evaluarea finală pentru treapta liceală (BAC).

Recomandările menționate în Ghid pot fi completate cu altele ce mențin elevul în zona unei optime dezvoltări și integrări sociale.

1. Referințe conceptuale ale Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română*

1.1. Conceptul de curriculum la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, învățământ liceal, ediția 2019, este un document normativ, reglator, parte integrantă a Curriculumului Național pentru învățământul general din Republica Moldova, care reflectă atât cadrul conceptual, competențele, finalitățile, cât și conținutul disciplinei, modul de proiectare a demersului educațional la clasă. În acest context, prezentul Curriculum, în calitate de standard al învățării la disciplina *Limba și literatura română*, realizează două funcții:

- funcția reglatoare – reflectată în componenta teleologică/predictivă (Ce?);
- funcția strategică – reflectată în componentele conținutală și procesuală (Cum?).

Scopul Curriculumului constă în valorificarea politicilor educaționale naționale și europene în predarea-învățarea-evaluarea disciplinei, sporirea calității învățării limbii și literaturii române în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, formarea unei personalități capabile să comunice eficient în diverse domenii ale vieții.

Prezentul document este elaborat în conformitate cu actele normative, strategiile și politicile naționale și internaționale cu referire la procesul educațional, politicile lingvistice de studiere a limbii române [1, 13]. Curriculumul vine în susținerea realizării documentelor legislativ-normative naționale și strategice: *Codul Educației* (art. 10, p. 3, 4), care stipulează că: (a) Studiarea limbii române este obligatorie în toate instituțiile de învățământ de orice nivel și este reglementată de standardele educaționale de stat. (b) Statul asigură condițiile necesare pentru studierea limbii române în toate instituțiile de învățământ, inclusiv prin creșterea ponderii disciplinelor studiate în limba română în instituțiile de învățământ general cu altă limbă de predare [1]; *Programul național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale (2016-2020)*; *Concepția didactică a disciplinei Limba și literatura română în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale*.

Relevăm că disciplina *Limba și literatura română* în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale este un domeniu cu mare deschidere formativă și informativă, cu încărcătură culturală și cu impact pozitiv asupra comunicării în viața de zi cu zi, integrării și coeziunii sociale.

Structura Curriculumului, ediția 2019, cuprinde următoarele componente: *Preliminarii; Cadrul conceptual al Curriculumului; Competențele specifice disciplinei; Administrarea disciplinei; Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut; Volumul recomandat al produselor școlare pe clase; Unități de învățare* (Unități de competențe, Unități de conținut, Activități de învățare, Produse școlare recomandate); *Repere metodologice de predare-învățare-evaluare; Bibliografia.*

Curriculumul actual se axează pe conceptul *educației lingvistice* care reclamă diverse acțiuni cu referire la activitatea elevului în procesul și practica de a învăța o limbă.

Scopul educației lingvistice în instituțiile cu program în limbile minorităților naționale este formarea unui vorbitor cult de limba română, conștient, capabil să înțeleagă și să producă autonom mesaje orale și scrise, în diverse domenii ale vieții, în vederea integrării socioculturale.

Curriculumul actual abordează procesul de învățare a limbii și literaturii române din perspectivă integrată în care toate componentele structurale: competențele (audiere, vorbire, lectură, scriere), conținuturile (unități tematice, acte de comunicare, elemente de construcție a comunicării) și activitățile de învățare corelează în vederea dezvoltării competenței de comunicare.

Studiul integrat al limbii și literaturii se realizează în contextul în care ambele domenii fuzionează urmărind același scop: formarea/dezvoltarea competenței de comunicare. Prin urmare, conținuturile de limbă și cele de literatură nu se studiază ca unități distincte.

Noua perspectivă pedagogică ce presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al textului, deplasează accentul de pe acumularea de cunoștințe pe dobândirea de competențe. Astfel, competența de comunicare nu reprezintă doar procesul de recepție și reproducere a mesajelor orale și scrise, ci se definește ca sistem de strategii creative ce permit înțelegerea valorii elementelor lingvistice în context, dezvoltând abilitatea de a produce de sine stătător diverse mesaje orale și scrise, demonstrând modul de funcționare a limbajului. Din această perspectivă, prin competența de comunicare se înțelege nu volumul de cunoștințe despre limbaj, text deținute de un vorbitor, ci valoarea lor funcțională. Totodată, comunicarea nu poate fi abordată în afara socialului și, în consecință, trebuie avută în vedere și dimensiunea integratoare a procesului.

Procesul de învățare a *Limbii și literaturii române* în actualul Curriculum este fundamentat și pe învățarea CLIL (Content-and-Language-Integrated-Learning) care vizează învățarea integrată a conținuturilor tematice și a celor lingvistice. CLIL poate fi privită drept o metodologie, o abordare pedagogică, o practică educațională inovatoare într-un context propriu sau, efectiv, ca o activitate, un proiect inter/transdisciplinar ce integrează diverse domenii de studiu. De ex.: învățarea *Limbii și literaturii, a Istoriei, a Geografiei, a Muzicii, a Artelor plastice* etc. în scopul însușirii de noi conținuturi, formării diferitor tipuri de competențe.

Esența abordării integrate la învățarea limbii române constă în îmbinarea armonioasă a conținuturilor lingvistice și a celor literare prin activități de învățare.

La baza conceptului învățării integrate sunt stabilite câteva principii fundamentale identificate de Do Coyle – **4 C: conținut, comunicare, cunoaștere și cultură**. Toate aceste patru elemente sunt interconectate și apar în contexte specifice:

Conținutul reprezintă cunoștințele pe care elevul trebuie să le achiziționeze sub îndrumarea profesorului, familiarizarea elevului cu subiecte de conținut, formarea de aptitudini și abilități, dar și verificarea gradului de înțelegere și asumare a informației.

Comunicarea vizează folosirea limbii române pentru a acumula informații, precum și interacțiunea în vederea dezvoltării competențelor de receptare (audiere, lectură) și producere a mesajelor în limba țintă (vorbire și scriere).

Cunoașterea constituie implicarea activă a elevului în activități (procese de gândire și înțelegere necesare), rezolvarea de probleme. În procesul învățării se aplică o abordare creativă, un mod de gândire și de prelucrare a cunoștințelor axat pe învățarea experiențială (*reviewing*) în cadrul căreia elevul învață prin interacțiune cu ceilalți, din propriile experiențe, atunci când este direct implicat în activitatea de învățare (*learning by doing*) [33].

Învățarea integrată nu se poate reduce la căutarea și prezentarea unui model sau la aplicarea de modele. Trebuie să ținem cont de faptul că învățarea limbii și literaturii române în spațiul multicultural al Republicii Moldova se desfășoară în diverse medii lingvistice și contexte culturale, fiecare având specificul său. Conceptul învățării integrate deplasează atenția de pe predare către învățare, astfel, elevul în procesul de învățare va fi plasat în diverse situații comunicative în care i se va solicita să interacționeze pentru a soluționa diferite probleme, în acest mod își va forma deprinderi de a gândi și comunica în limba română.

Conform Curriculumului actual la *Limba și literatura română*, învățământul liceal, predarea-învățarea se va fundamenta pe paradigma funcțional-comunicativă a disciplinei, învățarea *limbii în funcțiune*, în varianta ei orală și scrisă, normată și literară, iar nu *limba ca sistem abstract*. Se va urmări nu predarea *în și pentru sine* a unor noțiuni lingvistice (fonetice, lexicale, gramaticale), ci viziunea comunicativ-pragmatică asupra limbii. Învățarea limbii va viza aspectul pragmatic, aducând în prim-plan competența de comunicare văzută ca factor ce poate facilita substanțial integrarea în spațiul sociocultural. Această abordare pragmatică argumentează faptul că un enunț nu exprimă doar o stare de lucruri, ci și gândurile, sentimentele pe care ideile enunțate le provoacă atât vorbitorului, cât și ascultătorului.

Competența de comunicare în limba română este o componentă importantă în sistemul de competențe-cheie transversale ale *Codului Educației al Republicii Moldova* [1] necesară pentru întreaga existență a omului, pentru inserția lui socială și desfășurarea activității de comunicare scrisă și orală. Respectiv, modelul curricular al disciplinei se

modifică fiind sincronizat cu modelul pedagogic al educației privind pregătirea elevilor pentru învățarea pe toată durata vieții și pentru integrarea activă a acestora într-o societate bazată pe cunoaștere. Acest model vizează dubla calitate a limbii române, ca disciplină de studiu și ca limbă de socializare, necesară elevului pentru a se integra socioprofesional, a continua studiile în limba română. Din această perspectivă, de succesul școlar al elevilor la disciplina *Limba și literatura română* va depinde în mare măsură nivelul de integrare ulterioară a acestora pentru a comunica în diverse domenii ale vieții (familial, social, educațional, profesional).

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română*, ediția 2019, a fost realizat în concordanță cu *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*, din perspectiva căruia au fost proiectate competențele specifice, conținuturile de *învățare*, abordarea metodologică. În notă cu stipulările și recomandările Cadrului au fost stabilite nivelurile de învățare a limbii române. La absolvirea învățământului liceal elevul va trebui să atingă nivelul B2 de cunoaștere a limbii române. Astfel, la sfârșitul treptei liceale, elevul va putea:

- înțelege fără efort vorbirea orală din variate tipuri de mesaje și surse, recepționate direct sau prin diferite mijloace audio-vizuale;
- participa la conversații/discuții cu un anumit grad de spontaneitate și fluentă, în diverse situații de comunicare, inclusiv cu vorbitorii nativ;
- să-și exprime coerent, detaliat opinia, privind anumite subiecte de actualitate, în descrieri, prezentări, argumentări, conform obiectivelor propuse;
- interpreta texte nonliterare și literare complexe din variate surse și de pe diferite suporturi;
- redacta texte complexe, cu o structură clară, pe variate suporturi;
- valorifica experiențele lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română, **manifestând ca atitudini specifice și valori predominante:**
 - *interes și atitudine pozitivă* în procesul de interacțiune verbală;
 - *motivare, flexibilitate, autonomie* în realizarea intențiilor comunicative;
 - *interes* pentru lectură, *gândire critică* și *motivare* pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori;
 - *corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate* pentru exprimarea în limba română literară;
 - *apreciere, respect* pentru valorile culturii naționale/universale, *deschidere* pentru exprimarea identității naționale.

În concordanță cu CECRL, învățarea *Limbei și literaturii române* în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale este proiectată în Curriculum, din perspectiva *abordării acționale*, elevul fiind perceput ca un actor social ce are de îndeplinit diverse sarcini comunicative în procesul de interacțiune interpersonală, în diferite domenii ale vieții sociale. La lecțiile de *Limba și literatura română*, elevii își formează

un comportament verbal, abilități de comunicare eficientă, atitudini pe care trebuie să le demonstreze în anumite contexte de comunicare, atunci când sunt puși în situația de a emite enunțuri, de a formula întrebări și răspunsuri, de a interpreta texte, de a se manifesta ca vorbitori. Formarea competenței de comunicare este, deci, o activitate de durată, care poate fi atinsă prin aplicarea unor tehnici eficiente de lucru, prin implicarea activă, conștientă atât a profesorilor, cât și a elevilor în activitățile desfășurate la lecție.

Actualul Curriculum este centrat pe elev fiind valorificate abordările psihocentrice și sociocentrice.

La baza proiectării și realizării Curriculumului la disciplină pentru învățământul liceal au fost stabilite următoarele principii:

- *principiul motivării, stimulării interesului elevului pentru învățarea limbii române și a comunicării în limba țintă;*
- *principiul învățării centrate pe elev;*
- *principiul sistematizării și coerenței demersurilor educaționale;*
- *principiul abordării integrate a procesului de instruire;*
- *principiul învățării bazat pe modelul funcțional-comunicativ;*
- *principiul învățării experiențiale, prin acțiune;*
- *principiul învățării realizat într-un mediu prietenos, în contexte diversificate de comunicare;*
- *principiul accesibilității și individualizării procesului de învățare;*
- *principiul axiologic/valoric;*
- *principiul comunicării interculturale;*
- *principiul corelației interdisciplinare;*
- *principiul parteneriatului în învățarea limbii române.*

1.2. Demersuri inovatoare ale Curriculumului la disciplină

Schimbările realizate la nivel global, european și național au generat un ansamblu de modificări realizate în cadrul normativ-legislativ, politicile educaționale și curriculare, acestea au fost regândite în contextul dezvoltării sistemului de învățământ. În notă, dezvoltarea prezentului Curriculum a constituit un imperativ dictat de necesitățile educaționale moderne.

Actualizarea Curriculumului a demarat printr-un proces de evaluare sistemică și holistică a ediției anterioare, în baza paradigmei curriculare construită în *Cadrul de Referință al Curriculumului Național* [2].

Curriculumul la *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, ediția 2019, își propune valorificarea bunelor practici naționale și internaționale, o funcționalitate mai mare a demersurilor didactice la disciplină, crearea condițiilor adecvate de învățare, utilizarea materialelor autentice,

strategiilor active și interactive în demersul didactic, în vederea sporirii calității învățării limbii române.

Pentru a răspunde așteptărilor societății, documentelor de politici educaționale și lingvistice la nivel național, în procesul de elaborare a Curriculumului, ediția 2019, au fost întreprinse un șir de *demersuri inovatoare* cu referire la concept, structură, sistem de competențe, conținut, activități de învățare și evaluare, noțiuni (*vide* Tabelul 1.1).

Tabelul 1.1. Demersuri inovative dezvoltate în Curriculumul la disciplină

<i>concept</i>	<ul style="list-style-type: none"> • racordarea/dezvoltarea actualului Curriculum în concordanță cu <i>suportul legislativ normativ</i> național și internațional; strategiile și politicile naționale și europene; • stabilirea cadrului valoric intra-/interdisciplinar în baza profilului absolventului de la treapta liceală, din perspectiva abordărilor psiho- și sociocentrice; • transpunerea abordării sistemice a curriculumului ca și concept în Curriculumul la disciplină; • corelarea Curriculumului Național cu <i>Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi</i> (2018); • stabilirea și descrierea nivelurilor de învățare a limbii române la treapta liceală în notă cu CECRL; • abordarea integrată a procesului de învățământ: sistem de competențe, conținuturi, activități de învățare; • studiul integrat al limbii și literaturii române; • promovarea modelului funcțional-comunicativ în procesul de învățare a limbii române ca limbă maternă; • delimitarea finalităților de învățare a limbii și literaturii române pentru treapta liceală în vederea atingerii nivelului B2;
<i>structură</i>	<ul style="list-style-type: none"> • redefinirea unităților de învățare; • stabilirea unei structuri unice a unităților de învățare pe clase structurate în unități de competențe, conținuturi, activități de învățare și produse; • introducerea componentelor curriculare: activități de învățare, produse recomandate pentru fiecare clasă;
<i>sistem de competențe</i>	<ul style="list-style-type: none"> • identificarea taxonomiei competențelor pentru învățământul liceal; • reevaluarea competențelor specifice disciplinei; • racordarea competențelor specifice disciplinei cu nivelurile europene comune de referință pentru limbi; • micșorarea numărului de competențe specifice de la 10 la 5; • precizarea nivelului taxonomic al competențelor specifice; • redactarea competențelor specifice în structură triadică compusă din: (a) capacități, (b) cunoștințe și (c) atitudini, valori; • corelarea competențelor specifice disciplinei cu competențele-cheie/transversale;

	<ul style="list-style-type: none"> • conexitatea abordărilor intra- și interdisciplinare la nivelul competențelor cu alte discipline din aria curriculară <i>Limbă și comunicare</i>; • substituirea conceptului de subcompetență cu unitatea de competență; • revizuirea sistemului de unități de competențe în contextul dinamic al formării competențelor specifice pe unități de învățare, pentru fiecare clasă de liceu; • elaborarea unităților de competență conform nivelului taxonomic; • formarea graduală a competențelor specifice, pe unități de învățare, clase; • racordarea activităților de învățare recomandate la unitățile de competențe; • evidențierea valorilor și atitudinilor predominante în concordanță cu profilul absolventului claselor liceale;
<i>conținut</i>	<ul style="list-style-type: none"> • structurarea unităților de conținut în trei componente: unități tematice, acte comunicative, elemente de construcție a comunicării; • organizarea conținuturilor de învățare gradual, pe clase, conform treptei de studiu; • reducerea numărului de unități tematice; • elaborarea unităților tematice cu detalieri de conținut; • includerea unităților tematice cu referire la educația ecologică, educația pentru sănătate, educația media, educația digitală, educația interculturală etc.; • excluderea unor unități tematice nerelevante, texte dificile; • introducerea în conținuturi a <i>actelor comunicative</i>; • reprojecțarea elementelor de construcție a comunicării din perspectiva gramaticii funcționale; • corelarea abordărilor intra-/inter- și transdisciplinare la nivelul conținuturilor, pe clase și unități de învățare, deschideri și sincronizări: <i>Limba și literatura rusă, Limba și literatura maternă, Limbi străine</i>.
<i>activități de învățare și evaluare</i>	<ul style="list-style-type: none"> • racordarea activităților de învățare recomandate la unitățile de competențe; • promovarea strategiilor didactice active și interactive, modalităților de învățare bazate pe acțiune: învățarea experiențială, învățarea bazată pe cercetare, învățarea prin descoperire, învățarea în bază de sarcini/rezolvare de probleme, învățarea bazată pe proiecte etc.; • introducerea unor activități de învățare și produse școlare care valorifică TIC, inovațiile digitale, în cheia implementării Strategiei „Moldova Digitală 2020”; • includerea listei de produse școlare recomandate pentru fiecare clasă;
<i>noțiuni</i>	<ul style="list-style-type: none"> • introducerea, ca element de noutate, a noțiunilor: <i>suport letric, text multimedial, produs digital, materiale autentice, atelier de lectură, atelier de discuții/dezbateri, atelier intercultural</i> etc.

Pe lângă elementele de noutate menționate, prezentul Curriculum se referă și la un șir de recomandări de ordin metodologic:

- promovarea unui demers educațional acțional de învățare a limbii române, în vederea asigurării unui comportament comunicativ autonom al elevului;
- plasarea accentului pe învățământul formativ-dezvoltativ, învățarea centrată pe cele învățate;
- conceptualizarea procesului de învățare din perspectiva abordării integrate a competențelor, conținuturilor și activităților de învățare;

- revizuirea materiei de literatură și propunerea unor conținuturi noi cu recomandarea de a studia textele nonliterare și literare cu aplicații practice pe text, realizarea lecturii active, lecturii de plăcere, formarea cititorului-receptor și interpret, în vederea extragerii valorilor din textul lecturat;
- dezvoltarea la elevi a unui ansamblu de competențe de tip funcțional cu caracter de integrare socială;
- recomandarea formării/dezvoltării competenței de identitate națională – a conștiinței naționale, deschidere pentru exprimarea identității naționale;
- planificarea demersului didactic axat pe modelul de învățare inter- și transdisciplinar atât în cadrul disciplinei, cât și în corelare cu alte discipline școlare conexe;
- adaptarea procesului de învățare la necesitățile educaționale, inteligențele multiple ale elevilor, interesele și aspirațiile acestora, motivația pentru propria învățare etc.;
- asigurarea unui climat de învățare favorabil, stimulator, sigur și incluziv, garantarea dezvoltării competenței de comunicare, creativității, gândirii critice și reflexive;
- crearea condițiilor favorabile fiecărui elev pentru a-și dezvolta competențele într-un ritm individual, de a transfera capacitățile dobândite la treapta liceală în diverse domenii;
- utilizarea pe scară largă a materialelor autentice, valorificate în situații/contexte autentice de învățare din perspectiva acțiunii și manifestării practice;
- valorificarea strategiilor active și interactive, în diverse contexte: *învățare prin sarcini*; *învățare prin descoperire*, *învățare prin cercetare*, *învățare bazată pe proiect* etc., integrarea experienței anterioare a elevilor în procesul de învățare;
- asigurarea unei autonomii mai mari cadrului didactic în activitatea de lucru la clasă, organizarea și desfășurarea activităților, luând în considerație specificul clasei, interesele elevilor și resursele disponibile din instituția de învățământ, comunitate etc.;
- utilizarea în proiectarea demersului didactic a resurselor curriculare stimulative, de calitate: materiale didactice ilustrative, suporturi didactice online, platforme educaționale online, suporturi digitale etc.

1.3. Sistemul de competențe specifice disciplinei Limba și literatura română pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale

Prezentul Curriculum pentru învățământul liceal ghidează proiectarea, organizarea și desfășurarea eficientă a procesului educațional în contextul unei pedagogii axate pe competențe.

Sistemul de competențe proiectat la disciplină se fundamentează pe taxonomia competențelor structurată în: (a) *competențe-cheie/transversale/transdisciplinare*, (b) *competențe specifice* și (c) *unități de competențe*.

- **Competențele-cheie/transversale** consemnează așteptările societății privind parcursul școlar și performanțele generale care pot fi atinse de elevi la încheierea școlarizării.

Conform *Codului Educației al Republicii Moldova*, art.11:

- (1) Educația are ca finalitate principală formarea unui caracter integru și dezvoltarea unui sistem de competențe care include cunoștințe, abilități, atitudini și valori, ce permit participarea activă a individului la viața socială și economică.
- (2) Educația urmărește formarea următoarelor **competențe-cheie**:
 - CC1. Competențe de comunicare în limba română.
 - CC2. Competențe de comunicare în limba maternă.
 - CC3. Competențe de comunicare în limbi străine.
 - CC4. Competențe în matematică, științe și tehnologie.
 - CC5. Competențe digitale.
 - CC6. Competența de a învăța să înveți.
 - CC7. Competențe sociale și civice.
 - CC8. Competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă.
 - CC9. Competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.

Competențele-cheie derivă din *idealul educațional*, stipulat în art. 6 al *Codului Educației al Republicii Moldova*, care urmărește „formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, ce posedă nu doar un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate” [1].

Competențele-cheie/transversale se referă la diferite sfere ale vieții sociale și poartă un caracter pluri-/inter-/transdisciplinar.

La 22 mai 2018, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, a revizuit competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți și a venit cu un șir de recomandări, stabilind opt competențe-cheie:

1. competențe de alfabetizare;
 2. competențe lingvistice;
 3. competențe în domeniul matematicii, științei, tehnologiei și ingineriei;
 4. competențe digitale;
 5. competențe personale, sociale și de învățare;
 6. competențe civice;
 7. competențe antreprenoriale;
 8. competențe de sensibilizare și expresie culturală [5].
- **Competențele specifice** la disciplina *Limba și literatura română* în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale reprezintă un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și soluționarea diferitor probleme

în diverse contexte și situații de comunicare. Competențele specifice sunt elaborate în baza competențelor-cheie/transversale și proiectate pentru a fi formate/dezvoltate până la finele învățământului liceal.

Actualul Curriculum la disciplina *Limba și literatura română* pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale stabilește o nouă formulă a *competențelor specifice* (CS) pentru învățământul liceal: număr de competențe, conținut și structură:

CS 1. Comprehensiunea vorbirii orale din variate tipuri de mesaje și surse, manifestând interes și atitudine pozitivă în procesul de interacțiune verbală.

CS 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, demonstrând motivare, flexibilitate, autonomie în realizarea intențiilor comunicative.

CS 3. Interpretarea mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare din variate surse, manifestând interes pentru lectură, gândire critică și motivare pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori.

CS 4. Redactarea diferitor tipuri de mesaje pe variate suporturi, demonstrând corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate pentru exprimarea în limba română literară.

CS 5. Valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română, demonstrând apreciere, respect pentru valorile culturii naționale și universale, deschidere pentru exprimarea identității naționale.

Competențele specifice au ca scop *dezvoltarea competenței de comunicare* în limba română prin activități de receptare și comprehensiune a mesajului/textului oral și scris (audierea, lectura, vorbirea și scrierea), valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în diverse situații cotidiene de comunicare, centrarea procesului de învățare pe abordarea acțională, realizată prin diverse acte comunicative.

Competențele specifice au o structură triadică compusă din *capacități, cunoștințe și atitudini, valori*. De ex.:

Capacități	Cunoștințe	Atitudini, valori
Interpretarea	mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare din variate surse,	manifestând interes pentru lectură, gândire critică și motivare pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori.

Elementul de noutate în formularea competențelor specifice la disciplină vizează *atitudinile, valorile* manifestate de elevi:

- ✓ interes și atitudine pozitivă;
- ✓ flexibilitate, autonomie;
- ✓ interes, gândire critică și motivare;
- ✓ corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate;
- ✓ apreciere, respect pentru valorile culturii naționale/universale, deschidere pentru exprimarea identității naționale.

În notă cu cele menționate, subliniem că în conceptele *valori și atitudini* se includ:

- *valori general-umane* – Viața, Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea, Egalitatea, Sacrul etc. și *valori naționale* – Țara, Poporul, Simbolica de stat (imnul, stema, drapelul), Limba națională, Conștiința națională, Istoria națională, Cultura națională, Credința, Tradițiile, Arta populară etc.)
- *atitudini* – respect față de sine, față de ceilalți membri ai societății/persoane ce aparțin diferitor culturi, apreciere pentru valorile culturii naționale și universale, receptivitate pentru diferențele culturale, deschidere pentru exprimarea identității naționale, mândrie pentru țara în care trăiește etc.

Pentru a realiza un demers didactic eficient la disciplină, profesorul va urmări pe parcursul întregului proces de predare-învățare-evaluare atât dezvoltarea competențelor specifice, cât și formarea/dezvoltarea competențelor-cheie/transversale. În context, cadrul didactic va trebui să proiecteze cu multă rigurozitate procesul de învățare la disciplină (atât proiectarea de lungă durată, cât și cea de scurtă durată), identificând pentru fiecare unitate tematică, secvență de învățare legăturile inter- și transdisciplinare (*Limba și literatura română și Istoria/Geografia/Educația muzicală/Artele* etc.). În acest scop, profesorul va stăruii în demersul didactic pe corelația dintre competențele specifice la disciplină și competențele-cheie (*vide* Tabelul 1.2).

Abordarea inter- și transdisciplinară a demersului didactic, realizată prin strategii active și interactive, va stimula dezvoltarea intelectuală și creativă a elevului, va incita curiozitatea, interesul, motivația pentru învățare, va crea condiții pentru realizarea diferitor situații autentice de comunicare: prin exersarea flexibilității, spontaneității vorbirii, corectitudinii în exprimare, comportamentului lingvistic autonom etc.

Tabelul 1.2. Corelația dintre competențele specifice disciplinei *Limba și literatura română* și competențele-cheie transversale

	CC1	CC2	CC3	CC4	CC5	CC6	CC7	CC8	CC9
CS1	+								+
CS2	+	+		+		+	+	+	+
CS3	+	+	+		+	+			+
CS4	+		+		+	+	+		+
CS5	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Legendă:

+ – Competența specifică contribuie în mod direct la formarea competențelor-cheie/transversale.

□ – Competență specifică contribuie în mod indirect la formarea competenței-cheie.

Competențele specifice sunt finalități de studiu ce reprezintă *ieșiri* din procesul de învățământ și se evaluează la finele treptei liceale. Formarea/dezvoltarea acestora se realizează gradual prin unitățile de competențe ce reprezintă *intrări* în procesul de învățământ. Respectiv, unitățile de competență au fost formulate din perspectiva realizării competențelor specifice.

- *Unitățile de competențe* derivă din competențele specifice și servesc ca elemente/etape în formarea acestora. Unitățile de competențe indică achizițiile care trebuie să fie dobândite de către elevi la sfârșitul unității de învățare sau la finele anului de studii.

Acestea vor fi evaluate formativ și/sau sumativ, la finele unității de învățare/unității tematice/modulului și/sau la finele anului de studii. De ex.:

Tabelul 1.3. Model de structurare a competenței specifice pe unități de competențe

Competența specifică	Aspecte privind înțelegerea mesajului oral	Unități de competențe Clasa a X-a
Comprehensiunea vorbirii orale din variate tipuri de mesaje și surse, manifestând interes și atitudine pozitivă în procesul de interacțiune verbală.	A înțelege: - informația globală; - o informație specifică; - o informație detaliată; - sensul implicit al discursului.	1.1. Identificarea semnificației generale a mesajelor audiate, în diverse contexte de comunicare. 1.2. Selectarea unor informații relevante din diverse texte audiate, în scopul îndeplinirii unei sarcini de lucru. 1.3. Recunoașterea organizării logice a unor mesaje/texte audiate. 1.4. Ascultarea activă a mesajelor, de complexitate medie, în comunicarea directă sau înregistrate pe diferite suporturi audio-vizuale.

Competențele specifice se dezvoltă gradual prin intermediul unităților de competențe (*vide* Tabelul 1.4). Unitatea de competență este indicatorul privind nivelul de realizare a competenței specifice sau a produsului într-un anumit context de învățare.

Tabelul 1.4. Harta sinoptică a dezvoltării graduale a competențelor specifice

Competența specifică	Unități de competențe		
	X	XI	XII
<p>1. Comprehensiunea vorbirii orale din variate tipuri de mesaje și surse, manifestând interes și atitudine pozitivă în procesul de interacțiune verbală.</p>	<p>1.1. Identificarea semnificației generale a mesajelor audiate, în diverse contexte de comunicare.</p> <p>1.2. Selectarea unor informații relevante din diverse texte audiate, în scopul îndeplinirii unei sarcini de lucru.</p> <p>1.3. Recunoașterea organizării logice a unor mesaje/texte audiate.</p> <p>1.4. Ascultarea activă a mesajelor, de complexitate medie, în comunicarea directă sau înregistrate pe diferite suporturi audio-vizuale.</p>	<p>1.1. Recunoașterea ideilor esențiale în prezentări, descrieri, discursuri, emisiuni, rapoarte.</p> <p>1.2. Stabilirea în mesajele audiate a unor puncte de vedere, atitudini, sentimente.</p> <p>1.3. Analiza unei informații audiate, din diverse surse, pentru a lua o decizie.</p> <p>1.4. Ascultarea activă a diferitor tipuri de mesaje receptate din interacțiuni verbale directe, TV, radio, Internet.</p>	<p>1.1. Receptarea sensului global al unui discurs oral în interacțiuni verbale sau în transmisiuni audio-video.</p> <p>1.2. Recunoașterea informațiilor specifice din mesaje/discursuri complexe pe subiecte de interes personal.</p> <p>1.3. Ascultarea activă a diferitor mesaje în situații reale de comunicare.</p> <p>1.4. Distingerea mesajului unei conversații pe teme cotidiene între vorbitorii nativi.</p>
<p>2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, demonstrând motivare, flexibilitate, autonomie în realizarea intențiilor comunicative.</p>	<p>2.1. Redarea mesajului unor texte audiate/lecturate, pe baza unui plan de idei propus.</p> <p>2.2. Descrierea unor locuri memorabile, acțiuni, evenimente, fenomene, aplicând normele limbii române literare.</p> <p>2.3. Caracterizarea unor persoane/personaje, în baza reperelor, cu argumentarea opiniei.</p>	<p>2.1. Redarea rezumativă a mesajului unor texte audiate/lecturate, utilizând diferite repere.</p> <p>2.2. Descrierea unor întâmplări, fapte, situații, evenimente, aplicând normele limbii române literare.</p> <p>2.3. Caracterizarea unor persoane/personaje, exprimând atitudinea față de modul lor de a se comporta, a acționa, a gândi.</p>	<p>2.1. Redarea detaliată a mesajului unor texte audiate/lecturate, conform anumitor cerințe.</p> <p>2.2. Caracterizarea unor persoane/personaje, formulând puncte de vedere proprii, concluzii.</p> <p>2.3. Susținerea, cu argumente relevante, a unui punct de vedere, în cadrul unei discuții, pe diverse teme.</p>

	<p>2.4. Susținerea unui schimb de mesaje, punct de vedere pe teme de interes personal.</p> <p>2.5. Relatarea în detaliu a unor evenimente, experiențe personale, utilizând diverse surse și suporturi.</p>	<p>2.4. Susținerea unui punct de vedere, în cadrul unei conversații, argumentând opinia proprie personal.</p> <p>2.5. Prezentarea unor informații relevante de interes personal, utilizând variate surse și suporturi.</p>	<p>2.4. Prezentarea unor mesaje complexe pe variate subiecte de interes personal, aplicând normele limbii române literare.</p> <p>2.5. Prezentarea unor discursuri/comunicații/proiecte, utilizând diverse surse, suporturi letrice și digitale.</p>
<p>3. Interpretarea mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare din variate surse, manifestând interes pentru lectură, gândire critică și motivare pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori.</p>	<p>3.1. Lectura autonomă a diferitor tipuri de texte nonliterare și literare, adaptând modul și viteza de lectură la obiectivele stabilite.</p> <p>3.2. Recunoașterea unor informații specifice și de detaliu din texte lecturate, pe baza unor întrebări de sprijin.</p> <p>3.3. Selectarea unor informații relevante din diverse texte informative pentru a îndeplini o sarcină de lucru.</p> <p>3.4. Aprecierea, în baza textelor lecturate, a punctelor de vedere, atitudinilor, sentimentelor exprimate.</p> <p>3.5. Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.</p>	<p>3.1. Lectura autonomă a textelor nonliterare și literare din variate surse și de pe diferite suporturi.</p> <p>3.2. Identificarea de informații și opinii relevante, conform obiectivelor stabilite.</p> <p>3.3. Selectarea de informații din mai multe texte/surse în scopul îndeplinirii unei sarcini de lucru.</p> <p>3.4. Aprecierea relevanței și valorii mesajului unui text lecturat.</p> <p>3.5. Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.</p>	<p>3.1. Lectura cu un mare grad de autonomie a unor texte complexe, din variate surse, identificând idei pertinente.</p> <p>3.2. Identificarea de informații-cheie din diverse texte.</p> <p>3.3. Selectarea de informații din mai multe texte/surse, pentru documentare, în scopul formării opiniei proprii.</p> <p>3.4. Aprecierea valorilor promovate în textul literar prin integrarea acestora în propriul sistem de valori.</p> <p>3.5. Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.</p>

<p>4. Redactarea diferitor tipuri de mesaje pe variate suporturi, demonstrând corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate pentru exprimarea în limba română literară.</p>	<p>4.1. Respectarea exigențelor ortografice și gramaticale la elaborarea textelor scrise.</p> <p>4.2. Formularea unor argumente pertinente cu privire la subiectul pus în discuție.</p> <p>4.3. Redactarea diferitor tipuri de texte, utilizând exemple din viață/lecturi.</p> <p>4.4. Elaborarea unui eseu structurat în bază de repere.</p> <p>4.5. Manifestarea responsabilității pentru corectitudinea exprimării în limba română literară.</p>	<p>4.1. Respectarea exigențelor ortografice, gramaticale și stilistice în elaborarea textelor scrise.</p> <p>4.2. Argumentarea justificată a unui punct de vedere, a unei idei, alegeri.</p> <p>4.3. Elaborarea diferitor tipuri de texte conform ariei tematice.</p> <p>4.4. Redactarea unui eseu structurat, în baza unei opere literare/experiențe personale.</p> <p>4.5. Manifestarea preocupării pentru calitatea mesajelor redactate.</p>	<p>4.1. Respectarea exigențelor gramaticale, stilistice și grafice în elaborarea diferitor tipuri de texte.</p> <p>4.2. Argumentarea, cu exemple relevante, a unor idei, opinii proprii.</p> <p>4.3. Elaborarea diferitor tipuri de texte pe teme de interes personal.</p> <p>4.4. Redactarea unui eseu structurat conform ariei tematice.</p> <p>4.5. Manifestarea responsabilității pentru exprimarea în limba română literară, comportament lingvistic autonom.</p>
<p>5. Valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română, demonstrând apreciere, respect pentru valorile culturii naționale și universale, deschidere pentru exprimarea identității naționale.</p>	<p>5.1. Aplicarea achizițiilor lingvistice și lectorale în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.2. Producerea unor texte orale/scrise, pe diferite suporturi, conform ariei tematice.</p> <p>5.3. Practicarea limbii române în diverse contexte școlare și sociale în vederea dezvoltării personale.</p>	<p>5.1. Aplicarea achizițiilor lingvistice și lectorale în diverse domenii de comunicare.</p> <p>5.2. Prezentarea documentată a unor valori naționale/universale prin intermediul diferitor tipuri de texte.</p> <p>5.3. Practicarea limbii române în diverse situații de comunicare interculturală.</p>	<p>5.1. Utilizarea achizițiilor lingvistice și lectorale în diferite contexte școlare, sociale și culturale.</p> <p>5.2. Prezentarea argumentată a unor valori naționale/universale, prin intermediul textelor multimodale.</p> <p>5.3. Practicarea limbii române în diverse situații de comunicare, în vederea integrării socioculturale.</p>

2. Referințe proiective ale Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română*

2.1. Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* ca sursă de proiectare didactică

Proiectarea didactică la disciplină este un proces deliberativ care solicită cadrului didactic anticiparea derulării evenimentelor la clasă, identificarea pașilor ce urmează a fi parcurși în realizarea eficientă a activității didactice.

Modelul modern al proiectării didactice este axat pe formarea/dezvoltarea de competențe și se bazează pe valorificarea potențialului fiecărui elev în parte, pe orientarea acestuia spre succes. În contextul în care un proiect este bine conceptualizat, structurat, realizat din perspectiva sistemului de competențe, a exigențelor prestabilite, el dobândește caracteristicile unui instrument de lucru modern și operațional, necesar cadrului didactic pentru asigurarea calității. Curriculumul actual la *Limba și literatura română* stabilește drept prioritate optimizarea procesului de proiectare, organizare și evaluare a demersului didactic la clasă, pentru a spori calitatea învățării limbii române în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale.

Procesul de proiectare didactică este privit, actualmente, nu ca un demers administrativ formal, ci ca un act de creație ce implică intuiție, imaginație, creativitate, experiență, oferind cadrului didactic posibilitatea realizării unui demers personalizat. *Proiectarea didactică personalizată* se exprimă prin dreptul cadrului didactic de a lua decizii asupra modalităților de organizare a demersului didactic la clasă, în funcție de viziunile sale, condițiile și cerințe concrete ale procesului educațional, resursele metodologice, temporale, materialele considerate optime de către cadrul didactic, în funcție de contextul educațional. Totodată, profesorul își asumă și responsabilitatea pentru întregul proces didactic la clasă, pentru a asigura fiecărui elev un parcurs școlar individualizat, oportunități de realizare personală.

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* constituie reperul, documentul normativ pentru proiectarea didactică personalizată. În notă cu cele spuse, valorificarea Curriculumului la clasă va fi realizată într-o formă comprehensivă, asigurându-se interdependența dintre toate elementele constitutive: *competențe specifice – unități de competențe – unități de conținut – activități de învățare și produse*, în corelare cu administrarea disciplinei, repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut.

Competențele specifice sunt proiectate pentru a fi realizate pe tot parcursul învățământului liceal și reprezintă reperul în proiectarea didactică de lungă durată la disciplină.

Unitățile de competențe sunt secvențe derivate din competențele specifice proiectate pentru a fi atinse până la finele fiecărei clase de liceu. Sistemul unităților de competențe va servi drept bază pentru elaborarea instrumentarului destinat evaluării sumative anuale pe clase.

Unitățile de conținut constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea unităților de competențe proiectate în formarea competențelor specifice disciplinei și a celor transversale/transdisciplinare. Unitățile de conținut prevăzute în actualul Curriculum includ: *contexte tematice, acte comunicative și elemente de construcție a comunicării* și vor contribui la dobândirea achizițiilor determinate prin sistemul de competențe prestabilit.

Activitățile de învățare și produsele școlare recomandate prezintă modalități de formare/dezvoltare a sistemului de competențe la clasă, iar produsele școlare sunt proiectate pentru a fi realizate în cadrul unei unități de învățare. Cadrul didactic are libertatea de valorificare a acestei liste deschise în mod personalizat în procesul proiectării didactice, în funcție de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.

Acțiunea de proiectare este un proces complex, care se realizează la nivel *macro* (general al procesului de învățământ) și *micro* (al unităților de învățare, contextelor tematice și al activităților didactice concrete). Astfel, distingem:

- la nivel *macro*: **proiectare didactică de lungă durată** (anuală/semestrială);
- la nivel *micro*: **proiectare pe unități de învățare; proiectare didactică de scurtă durată** (zilnică, pentru lecții).

Modelul de concepere și realizare a demersului didactic la disciplină presupune parcurgerea unor anumite etape, în timpul cărora cadrul didactic va răspunde la următoarele întrebări:

Etapa	I	II	III	IV
Întrebarea	Ce voi face?	Cu ce voi face?	Cum voi face?	Cum voi ști dacă s-a realizat ceea ce trebuia făcut?
Răspunsul	Identificarea unităților de competențe și formularea obiectivelor corespunzătoare, ce urmează a fi realizate în activitatea didactică.	Stabilirea resurselor educaționale și a mijloacelor necesare realizării obiectivelor formulate: <ul style="list-style-type: none"> • <i>conținuturi ale învățării;</i> • <i>resurse umane</i> (elevi: experiența lor cognitivă anterioară, capacități de învățare, priceperi și deprinderi, motivația învățării etc.); • <i>resurse materiale:</i> spațiu, dotare, mijloace de învățământ etc.; • <i>țimp disponibil</i> pentru învățare. 	Identificarea modalităților optime de predare-învățare: <ul style="list-style-type: none"> • <i>selectarea metodelor și a tehnicilor eficiente axate pe necesitățile elevului;</i> • <i>stabilirea formelor adecvate de organizare a instruirii</i> (individual, pe grupe, frontal) și îmbinarea lor pentru a realiza un proces de instruire centrat pe cel ce învață (diferențiat/individualizat). 	Stabilirea unui sistem de evaluare prin care se va aprecia progresul în învățare al elevilor: <i>conturarea metodelor și tehnicilor de evaluare în corespundere cu competențele ce urmează a fi formate/dezvoltate, obiectivele urmărite, adecvate particularităților de vârstă.</i>

Realizarea unor demersuri instructive-educative eficiente va solicita în proiectarea demersului educațional la clasă îmbinarea armonioasă a dimensiunii *instructive* cu cea *educativă*.

2.2. Proiectarea didactică de lungă durată

Prima operație importantă pe care o realizează cadrul didactic la începutul anului școlar la disciplină este *proiectarea didactică de lungă durată*. Prin proiectarea didactică de lungă durată se stabilește sistemul de competențe ce trebuie format/dezvoltat la disciplină într-o perioadă concretă de timp (an școlar), se pun în relație celelalte componente curriculare. În procesul de elaborare a proiectului de lungă durată se parcurg etapizat următorii pași: *lectura personalizată a Curriculumului, stabilirea sistemului de competențe ce trebuie format/dezvoltat la clasă, corelarea acestora cu unitățile de conținut, identificarea resurselor, timpul necesar și modalitățile de realizare a feedback-ului*.

Proiectul didactic de lungă durată ca document administrativ, funcțional oferă imaginea întregului demers didactic la disciplină, pe durata întregului an școlar și are menirea de a asigura un parcurs ritmic al procesului de predare-învățare-evaluare în vederea formării/dezvoltării la elevi a sistemului de competențe stabilit în Curriculum.

La elaborarea proiectului de lungă durată profesorul va ține cont de următoarele cerințe:

- respectarea prevederilor Curriculumului la disciplină și a *Planului-cadru*;
- asigurarea unei corelații judicioase dintre: *competențele specifice – unitățile de competențe – unitățile de conținut – activitățile de predare-învățare-evaluare, produsele recomandate – resursele de timp necesare*;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare și structurarea internă a acestora (lecții de evaluare inițială și sumativă, lecții postevaluative, lecții de recapitulare, lecții-atelier, lecții integrate);
- structurarea conținuturilor (*contexte tematice, acte comunicative, elemente de construcție a comunicării*) pe unități de învățare și detalierea conținuturilor fiecărei unități de învățare;
- alocarea resurselor de timp necesare pentru fiecare unitate didactică, în concordanță cu cerințele administrării disciplinei (structura anului de studii, numărul de ore la disciplină, specificul clasei de elevi, complexitatea materiei care va fi studiată, resursele disponibile, condițiile și contextul în care se realizează învățarea, spațiul fizic, managementul clasei, doleanțele elevilor etc.);
- verificarea concordanței dintre traseul educațional propus de cadrul didactic și oferta de resurse educaționale, disponibilitatea materialelor didactice (manuale, ghiduri, mijloace letrice și digitale etc.);
- identificare produselor și a instrumentelor de evaluare.

Menționăm că în procesul proiectării didactice de lungă durată, o atenție deosebită se va acorda formării și dezvoltării graduale a competențelor specifice la disciplină, asigurându-se respectarea succesiunii logice a unităților de conținut. O proiectare didactică corect elaborată, trebuie să acopere integral Curriculumul la disciplină din perspectiva-competențelor proiectate.

Se recomandă, a se ține cont și de modul de prezentare a proiectelor: (a) să fie realizat în format letric (pe suport de hârtie); (b) să fie întocmit și structurat în baza Curriculumului la disciplină, cu respectarea tuturor cerințelor de rigoare (*vide Modelul*).

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
Direcția Învățământ, Tineret și Sport
Instituția de învățământ

AVIZAT:
Directorul instituției
Data

PROIECT DIDACTIC DE LUNGĂ DURATĂ
LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale
Clasa a-a
anul școlar -

Profesor:, grad didactic

VERIFICAT:
Șef-catedră,

COORDONAT:
Director adjunct:
Discutat și aprobat la ședința Catedrei de Limba și literatura română
Proces-verbal nr. din

I. Antetul proiectului de lungă durată va include:

- Denumirea instituției de învățământ
- Anul școlar
- Numele și prenumele profesorului, grad didactic
- Disciplina
- Clasa
- Competențe specifice la disciplină (se transcriu din Curriculum)
- Unități de competențe la clasă (se transcriu din Curriculum)
- Bibliografie
- Structura anului de învățământ (se indică datele semestrelor și ale vacanțelor)
- Orarul sunetelor
- Orarul lecțiilor

II. Proiectul de administrare a disciplinei *Limba și literatura română* va avea următoarea structură:

Perioada Unități de învățare	Număr total de ore:	dintre care:		
		recapitulări	evaluări (inițială, sumativă)	ateliere de lectură/ de discuții/dezbateri/ interculturale
Semestrul I				
Unitatea de învățare 1.				
.....				
Semestrul II				
.....				
Anual				

III. Planificarea materiei de studiu pe unități de învățare la disciplină

Planificarea calendaristică reprezintă transpunerea exigențelor curriculare în termeni de conținuturi, strategii didactice, resurse de timp, mijloace. Cadrul didactic va urmări cu mare grijă corelația dintre toate componentele curriculare: competențele pe care intenționează să le formeze în raport cu unitățile de conținut; numărul de ore necesar, datele calendaristice exacte, subiectul fiecărei lecții (care va fi transcrisă ulterior în registrul clasei); strategiile de organizare a demersului didactic și evaluare.

Din perspectiva proiectării didactice personalizate, profesorul este în drept să-și modeleze propriul traseu de realizare a Curriculumului la clasă, ținând cont de recomandările curriculare. În context, propunem modele de proiectare didactică de lungă durată.

Modele:

Model A.

Unitatea de învățare	Unități de competențe	Unități de conținut		Nr. de ore	Data	Activități de învățare	Activități de evaluare
		Unități tematice	Elemente de construcție a comunicării. Acte comunicative				
Unitatea 1. Nr. de ore -							
Unitatea 2. Nr. de ore -							

Model B.

Data		Unități de competențe	Unități de conținut		Produce
			Tema lecției	Elemente de construcție a comunicării. Acte comunicative	
Unitatea de învățare 1. Nr. de ore -					
Unitatea de învățare 2. Nr. de ore -					

Model C.

Unitatea de învățare 1. Nr. de ore					
Unități de competențe	Unități de conținut		Activități de predare-învățare	Nr. de ore	Data
	Tema lecției	Elemente de construcție a comunicării. Acte de comunicare			
Unitatea de învățare 2. Nr. de ore -					

Proiectarea calendaristică poate fi realizată și după un model rezumativ, care conține mai puține informații.

Sugestii pentru completarea rubricilor:

- **Competențe specifice:** se vor transcrie din Curriculum și pot fi completate prin numerotare: CS1, CS2 etc.
- **Unități de competențe:** se vor transcrie din Curriculumul la disciplină; în variantă schematică, se transcriu numerele de ordine ale tuturor unităților de competențe, prevăzute pentru unitatea de învățare dată (de exemplu: 1.1; 2.3; 3.1 etc.). În procesul de proiectare trebuie să se țină cont de abordarea integrată/complexă a unităților de competențe, astfel, la fiecare unitate de învățare vor fi proiectate toate cinci tipuri de competențe proiectate în Curriculum.
- **Număr de ore pe an și pe săptămână:** se vor transcrie din Curriculum, în conformitate cu *Planul-cadru*.
- **Unități de învățare:** (secvențe din cadrul proiectării de lungă durată) vor fi eşalonate, preluând denumirile din Curriculumul la disciplină sau denumirea unității tematice din manualul aprobat de MECC pentru anul curent.
- **Număr de ore pentru unitatea de învățare:** se proiectează orientativ, ținând cont de recomandările Curriculumului la disciplină, conținuturile proiectate în manual, complexitatea fenomenelor lingvistice, ritmul de învățare al elevilor etc. Pentru o proiectare didactică eficientă de lungă durată la treapta liceală, vor fi

proiectate 8 unități de învățare, a câte 16-17 ore fiecare. În unitatea didactică se recomandă a fi incluse lecții: de recapitulare/sinteză (1-2 ore), atelier (1-2 ore), evaluare (inițială, sumativă) (1-2 ore), de analiză a evaluării (1oră);

- **Unități de conținut:** reprezintă componente prin care se urmărește realizarea sistemului de unități de competențe proiectat pentru unitatea de învățare dată. Se constituie acestea din: *unități de conținut, acte comunicative și elemente de construcție a comunicării.*
- **Număr de ore pentru o unitate de învățare:** se indică numărul de ore proiectat pentru realizarea unităților de competențe proiectate în corespundere cu unitățile de conținut.
- **Data:** se scriu datele calendaristice pentru fiecare subiect, în corespundere cu structura anului școlar.
- **Activități de învățare:** se fixează strategii didactice eficiente, în viziunea profesorului, pentru realizarea unităților de competențe proiectate.
- **Activități de evaluare:** se specifică modalitățile de evaluare a competențelor (*evaluarea inițială, formativă, sumativă*) și instrumentele de evaluare pe unitățile de conținut proiectate. După fiecare evaluare sumativă se realizează o lecție de analiză a probei de evaluare. Se proiectează evaluarea inițială obligatorie doar în clasa a X-a, în celelalte clase evaluarea inițială se va realiza la discreția cadrului didactic.
- **Recapitulări:** se specifică numărul recapitulărilor pe unități de învățare, ținând cont de recomandările din Curriculum, numărul unităților tematice în cadrul semestrului/anului școlar.
- **Ateliere de lectură, de discuții/dezbateri, interculturale:** se indică numărul de ore proiectat pentru lecții-atelier incluse în cadrul unităților de învățare pentru anul în curs. Total pentru lecțiile-atelier în Curriculum sunt rezervate 8 ore pentru treapta liceală. De regulă, pentru fiecare tip de lecție-atelier se proiectează anual 2-3 ore.
- **Produse:** se indică produsele școlare pe care le va realiza elevul în cadrul unității de învățare.
- **Resurse didactice:** se stabilesc suporturile curriculare relevante pentru realizarea demersului didactic la unitatea proiectată.
- **Note:** se completează pe parcursul anului școlar, fiind fixate sugestii, schimbări, concretizări cu referire la modificările operate în proiectarea de lungă durată.

2.3. Proiectarea didactică pe unități de învățare

Unitatea de învățare este o structură didactică deschisă și flexibilă, care are următoarele caracteristici: formează elevilor un comportament specific, determinat de sistemul de competențe proiectat; este unitară din punct de vedere tematic; se desfășoară în mod sistematic și continuu pe o perioadă determinată de timp; se finalizează cu ore de recapitulare, evaluare sumativă și analiză a probelor de evaluare. Unitatea de învățare este valorificată prin intermediul unor strategii de predare-învățare-evaluare și subordonează lecția, ca element operațional.

Structura unității de învățare cuprinde: lecții integrate de *Limba și literatura română*; lecții de recapitulare/sinteză; lecții-atelier, lecții de evaluare inițială, sumativă și post-evaluare. Total, în învățământul liceal la disciplină se vor proiecta 8 unități de învățare, cu un volum de 16-17 ore pentru o unitate didactică.

Prin proiectarea procesului didactic axat pe unități de învățare profesorul își va crea o viziune de ansamblu asupra procesului didactic, va urmări procesul de asigurare a continuității în formarea/dezvoltarea sistemului de competențe, eficiența procesului de evaluare formativă și impactul acestora asupra evaluării sumative. Deși configurația proiectelor pe unități de învățare este flexibilă, esențială este succesiunea lecțiilor, legate temporal și cauzal între ele.

Proiectarea pe unități de învățare

Proiectul unei unități de învățare poate avea o structură diversificată.

Modele:

Model A.

Unitatea de învățare: _____ Nr. de ore alocate: _____

Unități de competențe vizate: _____ Obiective operaționale: _____

Data	Obiective operaționale	Unități de conținut	Activități de învățare	Timp	Activități de evaluare
			Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere		

Model B.

Unitatea de învățare: _____ Nr. de ore: _____ Termene de realizare: _____

Competențele specifice/unități de competențe urmărite: _____

Data –	Nr. de ordine, tipul lecției		Tema lecției		
Etapetele lecției	Activitățile de învățare	Timp	Strategii didactice	Resurse didactice	Evaluarea
Evocare					
Realizarea sensului					
Reflecție					
Extindere					
Data –	Nr. de ordine, tipul lecției		Tema lecției		

Model de proiectare a unității de învățare în liceu

la disciplina Limba și literatura română

Clasa: a X-a

Unitatea de învățare: nr. 4 – 17 ore (**N.B.!** se prezintă proiecte didactice desfășurate pentru 5 ore)

Unități de conținut:

- **Subiectul:** Mediul cultural. *Creatori de valori: Maria Cebotari; Gheorghe Vrabie/Igor Vieru/Glebus Sainciuc* (la alegere).
- **Elemente de construcție a comunicării:** timpul trecut (perfectul compus – imperfectul); pronumele de politețe.
- **Acte comunicative:** a exprima atitudini și sentimente; a formula concluzii.

Unități de competență:	Obiective operaționale:
1.4. Ascultarea activă a mesajelor, de complexitate medie, în comunicarea directă sau înregistrate pe diferite suporturi audio-vizuale.	1. să identifice, în textele audiate, informații specifice și de detaliu;
2.4. Susținerea unui schimb de mesaje, punct de vedere pe teme de interes personal.	2. să expună punctul propriu de vedere în raport cu situațiile propuse/descrie în text; 3. să improvizeze un dialog, justificând anumite opinii;
3.2. Recunoașterea unor informații specifice și de detaliu din texte lecturate, pe baza unor întrebări de sprijin.	4. să recunoască în textele lecturate informații conform anumitor obiective;
4.5. Manifestarea responsabilității pentru corectitudinea exprimării în limba română literară.	5. să elaboreze planul textului, conform reperelor; 6. să alcătuiască enunțuri cu ajutorul cuvintelor indicate; 7. să redacteze, în echipe, un text scurt, în baza sarcinii propuse;
5.2. Producerea unor texte orale/scrise, pe diferite suporturi, conform ariei tematice.	8. să elaboreze un text propriu, valorificând subiectul pus în discuție.

Strategii didactice:

- **metode și tehnici:** conversația euristică, comerțul cu o problemă, găsește pe cineva care..., acrostihul, fișa personalității, harta cuvântului, asocieri libere, interviul în trei trepte.
- **forme de organizare a activității:** frontală, individuală, în perechi/echipe.
- **resurse materiale:** fișe de lucru, fișe de evaluare, secvență video.

Produce: Proiectul de grup: *Harta cuvântului*; prezentare-discurs la tema: *Maria Cebotari – creatoare de valori*.

Surse:

- *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a X-a, ediția 2012
- prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/4.pdf; <https://www.youtube.com/watch?v=k-bRNoTdTBs>.

Scenariul didactic

Etapele lecției	Obiective	Activitățile de învățare	Strategii didactice	Resurse didactice
Data –		Subiectul: Maria Cebotari. Lectura textului. Lecția nr. 1 – de asimilare a noilor conținuturi.		
Evocare	O2	<p>Discuție de motivare.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Expuneți-vă părerea cu privire la afirmația: <i>Valoarea unui om rezidă în ce dă el, nu în ceea ce este capabil să primească.</i> Albert Einstein – <i>Ce valori poate crea un om?</i> – <i>Care dintre ele le considerați perene?</i> <p>Formularea concluziilor: <i>Omul trebuie să prețuiască valorile existente, să promoveze și să creeze valori.</i></p> <p>Anunțarea subiectului lecției, a obiectivelor, produselor proiectate pentru realizare.</p>	<p>Conversație</p> <p>Comerțul cu o problemă</p> <p>Activitate frontală</p>	
Realizarea sensului	O4	<p>Lucrul cu lexicul în baza algoritmului de însușire a lexicului (ABC-ul comunicării, pag. 77).</p> <p>Lucrul cu textul – lectura: model, în lanț, selectivă, intensivă, ghidată (în baza algoritmului de lucru cu textul): ex. 1-5 pag. 79.</p>	<p>Lectură selectivă, în lanț, ghidată, intensivă</p>	<p>Manual, pag. 77-79</p>
Reflecție	O2	Exprimați-vă simpatia față de personalitatea Mariei Cebotari, utilizând actele comunicative din fișa de lucru.	Activitate frontală	Fișă de lucru
Extindere		Tema pentru acasă: Lectura expresivă, răspunsuri la întrebări – ex. 4, pag. 79.		
Data –		Subiectul: Maria Cebotari. Lectura și explorarea textului. Lecția nr. 2 – de formare a priceperilor și deprinderilor.		
Evocare	O6	<p>Captarea atenției</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Restabiliți ordinea literelor pentru a obține cuvinte: aorseav, upsinnred etc.</i> – <i>Formați un text din 5-6 enunțuri. Încadrați cât mai multe cuvinte din cele formate.</i> – <i>Găsiți cuvintele în text: Citiți enunțul, exprimându-vă surpriza, admirația, satisfacția, simpatia.</i> <p>Anunțarea obiectivelor lecției.</p>	<p>Joc lexical</p>	<p>ABC-ul comunicării, pag. 77</p>

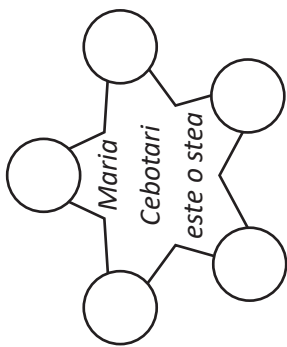
Realizarea sensului	<p>O4</p> <p>Actualizarea fenomenului gramatical: Timpul trecut (perfectul compus – imperfectul). - <i>Citiți enunțurile. Trecătorii aplaudau frenetic. Trecătorii au aplaudat frenetic.</i> - <i>Ce exprimă cuvintele evidențiate?</i> (acțiune trecută, încheiată (perfectul compus); o acțiune trecută, neîncheiată (imperfectul). - <i>Observați cum se formează verbele date la timpul trecut.</i></p> <table border="1" data-bbox="353 643 536 1328"> <tr> <td>Imperfectul</td> <td>Perfectul compus</td> </tr> <tr> <td>Ce faceam?</td> <td>Ce am făcut?</td> </tr> <tr> <td>Eu treceam, mergeam....</td> <td>Eu am trecut, mers</td> </tr> <tr> <td>Eu mă interesam.....</td> <td>Eu m-am interesat.....</td> </tr> </table> <p>Selectați din text cuvintele care arată o acțiune trecută neîncheiată (verbe la imperfect). Scrieți în coloana a doua formele acestor cuvinte, dar să arate o acțiune încheiată (forma de perfect compus).</p> <table border="1" data-bbox="666 643 803 1328"> <tr> <td>Ce facea?</td> <td>Ce a făcut?</td> </tr> <tr> <td>dădeau</td> <td></td> </tr> <tr> <td>strecura</td> <td></td> </tr> <tr> <td>se opreau ...</td> <td></td> </tr> </table> <p>Citiți textul, schimbând forma verbelor: imperfect → perfectul compus. Lucrul cu textul. - Formulați, în baza textului, întrebări ce ar solicita indicarea: locului desfășurării acțiunii, timpului, personajelor, întâmplările, sentimentele, atitudinile etc. Utilizați verbele la perfectul compus și la imperfect. - Răspundeți la întrebări, utilizând forma potrivită a verbelor și actele comunicative din fișa de lucru.</p>	Imperfectul	Perfectul compus	Ce faceam ?	Ce am făcut ?	Eu treceam , mergeam....	Eu am trecut , mers	Eu mă interesam	Eu m-am interesat	Ce facea ?	Ce a făcut ?	dădeau		strecura		se opreau ...			Tabel Fișa de lucru: Acte comunicative
Imperfectul	Perfectul compus																		
Ce faceam ?	Ce am făcut ?																		
Eu treceam , mergeam....	Eu am trecut , mers																		
Eu mă interesam	Eu m-am interesat																		
Ce facea ?	Ce a făcut ?																		
dădeau																			
strecura																			
se opreau ...																			
Reflecție	<p>O2</p> <p>Evaluarea activității la lecție. - Exprimați-vă <i>plăcerea/satisfacția</i> cu privire la activitatea colegilor la lecție și activitatea personală.</p>																		

Extindere		Tema pentru acasă. Scrieți câte două întrebări pentru fiecare dintre personajele textului: pentru cântăreață, cameristă, trecător, utilizând verbele la timpul trecut.	
Data –		Subiectul: Maria Cebotari. Lectura și interpretarea textului. Leția nr. 3 – de formare a priceperilor și deprinderilor.	
Evocare	O6	Verificarea temei de acasă. Actualizarea cunoștințelor acumulate la leția anterioară. Scrieți, utilizând cuvintele din rubrica ABC-ul comunicării, pag. 77 un acrostih, din enunțuri dezvoltate. Literele inițiale ale enunțurilor, citite vertical, să alcătuiască numele CEBOTARI C... E... B... Anunțarea obiectivelor lecției.	Acrostih
Realizarea sensului	O4 O5 O3	Elaborarea planului textului. - Împărțiți textul în fragmente. - Întocmiți planul textului, utilizând enunțuri din text, îmbinări de cuvinte, întrebări sau cuvinte: ex. 6, pag. 79. - Intitulați textul cu o îmbinare de cuvinte. Argumentați titlul: ex. 8, pag. 79. Redarea conținutului textului în baza planului; în numele cântăreței, cameristei, auditoriului din stradă etc., utilizând acțiunile, care indică că activitatea a avut loc în trecut. Improvizarea dialogurilor în baza textului. - Formați perechi. Examinați întrebările formulate acasă. Scrieți pe fiecare poster cea mai interesantă întrebare. <input type="text" value="Maria Cebotari"/> <input type="text" value="Camerista"/> <input type="text" value="Un trecător"/>	Exercițiu Redarea conținutului Harta vocilor Activitate în perechi Poster
Reflecție	O8	Evaluarea activității la lecție. - Continuați enunțurile: – <i>La lecție am învățat... La lecțiile următoare doresc...</i> N.B.! Profesorul va ține cont de solicitările elevilor în proiectarea demersurilor didactice ulterioare.	Exercițiu

Extindere		<p>Tema pentru acasă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezențați, într-un discurs de 8-10 enunțuri, prin ce a impresionat publicul cântăreața: trăsături fizice (vezi fotografia, pag. 79), calități sau talent? Utilizați actele comunicative: <i>a exprima atitudini și sentimente</i>. 	Expunere Prezentare	Manual, pag. 79													
<p>Data –</p> <p>Evocare</p> <p>O1</p> <p>O6</p>	<p>Subiectul: Maria Cebotari. Extindere și reflecție. Leția nr. 4 – mixtă.</p> <p>Anunțarea obiectivelor lecției.</p> <p>Interpretarea informațiilor dintr-un fragment video.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vizionați un fragment al emisiunii „Prima oră”. Identificați în ce domenii ale artei este cunoscută Maria Cebotari (muzică, cinematografie). - Vizionați fragmentul și completați <i>Fișa personalității</i> cu informații potrivite. <table border="1" data-bbox="532 616 852 1353"> <tr><td>Data nașterii</td><td></td></tr> <tr><td>Locul nașterii</td><td></td></tr> <tr><td>Aprecieri</td><td></td></tr> <tr><td>Studii</td><td></td></tr> <tr><td>Persoanele care i-au marcat viața</td><td></td></tr> <tr><td>Scene cucerite</td><td></td></tr> <tr><td>Roluri</td><td></td></tr> </table> <p>Prezențați informațiile notate în tabel, utilizând acte comunicative de exprimare a surprizei/a încântării/a admirației.</p> <p>Verificarea temei de acasă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezențați discursurile pregătite acasă. Menționați dacă informațiile din fragmentul video confirmă sau infirmă cele presupuse. 	Data nașterii		Locul nașterii		Aprecieri		Studii		Persoanele care i-au marcat viața		Scene cucerite		Roluri		Activitate frontală/in-dividuală Discuție euristică	<p>https://www.youtube.com/watch?v=k-bRNoTdIBs</p> <p>Fișa personalității</p>
Data nașterii																	
Locul nașterii																	
Aprecieri																	
Studii																	
Persoanele care i-au marcat viața																	
Scene cucerite																	
Roluri																	

Realizarea sensului	O1 O2 O3	<p>Improvizarea dialogurilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Improvizați dialoguri, în baza situațiilor propuse. Condiții: utilizarea cuvintelor care arată acțiuni realizate în trecut (perfectul compus/imperfect); integrarea informațiilor din tabel; utilizarea actelor de comunicare care exprimă <i>admirație</i> și <i>surprize</i>: a) Ai luat un premiu la conferința „Voci de aur” pentru prezentarea unui discurs despre Maria Cebotari. Colegul te felicită și solicită detalii cu privire la personalitatea sopranei. b) Două colegi își împărtășesc impresiile cu privire la personalitatea Mariei Cebotari. c) Vrei să mergi la expoziția de fotografii, consacrată Mariei Cebotari. Îți inviți prietena. Aceasta spune că nu dispune de timp. Tu o convingi să meargă pentru a cunoaște o personalitate cu adevărat deosebită. d) Ai împrumutat de la bibliotecă cartea „Recviem pentru Maria” de Vera Malev. Părinții se interesează de ce ai ales această carte etc. 		Fișe de lucru Imagini, ce ilustrează informații din sarcini (expoziția de fotografii, cartea „Recviem pentru Maria” etc.)			
Reflecție	O1 O2	<p>Formularea concluziilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Examinați imaginile (pasărea măiastră, privighetoare, zeiță, stea, soare, emblema etc.). Alegeti imaginea cu care asociați personalitatea cântăreței. Argumentați. <p>Evaluarea activității la lecție.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Evaluează activitatea personală la lecție, utilizând tabelul: <table border="1" style="margin-left: 40px;"> <tr> <td>Puncte tari</td> <td>Puncte slabe</td> <td>Activități de remediere</td> </tr> </table>	Puncte tari	Puncte slabe	Activități de remediere	Asocieri libere	Imagini Tabel
Puncte tari	Puncte slabe	Activități de remediere					
Extindere		<p>Tema pentru acasă.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Completați <i>Fișa personalității</i>, realizată în clasă, cu informații suplimentare din ex. 11, 12, 14, 15, 17, pag. 80-81. - Scrieți, în 8 enunțuri, un eseu cu tema: <i>Maria Cebotari – o stea care se naște o dată la o sută de ani</i> (ex. 11, pag. 80). Utilizați informațiile din tabel și acte comunicative. 		Manual, pag. 80-81			

Data –		Subiectul: Maria Cebotari. Proiect. Lecția nr. 5 – de sistematizare și consolidare a cunoștințelor.															
Evocare	O1 O2 O8	<p>Anunțarea obiectivelor. Sintetizarea informațiilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Completați schema cu cuvinte potrivite. În cadrul <i>Interviului în trei trepte</i>, argumentați alegerea cu fragmente din eseurile elaborate acasă. 	<p>Interviul în trei trepte</p> <p>Organizator grafic</p>														
Realizarea sensului	O4 O8	<p>Realizarea proiectelor. Harta cuvântului „valoare”</p> <p>Elevii completează Harta cuvântului „valoare”, utilizând diverse tipuri de dicționare.</p> <table border="1"> <tr> <td>Semnificația cuvântului</td> <td>suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen etc.</td> </tr> <tr> <td>Sinonime</td> <td>merit, importantă, însemnătate, preț.</td> </tr> <tr> <td>Antonime</td> <td>nonvaloare</td> </tr> <tr> <td>Familia lexicală/derivate</td> <td>a valora, valoric, valoros, a valorifica, nonvaloare, plusvaloare.</td> </tr> <tr> <td>Locuțiuni</td> <td><i>de valoare</i>: (despre lucruri) prețios, scump, de preț; (despre oameni) important, merituos; cu autoritate.</td> </tr> <tr> <td>Expresii</td> <td><i>a scoate/a pune în valoare</i> = a arăta, a demonstra importanța, calitățile esențiale ale unei ființe, ale unui lucru/fenomen etc.; a scoate în relief, a sublinia.</td> </tr> <tr> <td>Exemplificări</td> <td><i>Valori individuale</i>: identitatea, credința, dragostea, cariera etc.; <i>Valori fundamentale</i>: adevărul, binele, dreptatea, frumosul, libertatea etc.; <i>Valori naționale</i>: țara, poporul, limba, istoria, tradițiile, cultura etc.</td> </tr> </table>	Semnificația cuvântului	suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen etc.	Sinonime	merit, importantă, însemnătate, preț.	Antonime	nonvaloare	Familia lexicală/derivate	a valora, valoric, valoros, a valorifica, nonvaloare, plusvaloare.	Locuțiuni	<i>de valoare</i> : (despre lucruri) prețios, scump, de preț; (despre oameni) important, merituos; cu autoritate.	Expresii	<i>a scoate/a pune în valoare</i> = a arăta, a demonstra importanța, calitățile esențiale ale unei ființe, ale unui lucru/fenomen etc.; a scoate în relief, a sublinia.	Exemplificări	<i>Valori individuale</i> : identitatea, credința, dragostea, cariera etc.; <i>Valori fundamentale</i> : adevărul, binele, dreptatea, frumosul, libertatea etc.; <i>Valori naționale</i> : țara, poporul, limba, istoria, tradițiile, cultura etc.	<p>Proiect</p> <p>Activitate în perechi</p> <p>Harta cuvântului</p>
Semnificația cuvântului	suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen etc.																
Sinonime	merit, importantă, însemnătate, preț.																
Antonime	nonvaloare																
Familia lexicală/derivate	a valora, valoric, valoros, a valorifica, nonvaloare, plusvaloare.																
Locuțiuni	<i>de valoare</i> : (despre lucruri) prețios, scump, de preț; (despre oameni) important, merituos; cu autoritate.																
Expresii	<i>a scoate/a pune în valoare</i> = a arăta, a demonstra importanța, calitățile esențiale ale unei ființe, ale unui lucru/fenomen etc.; a scoate în relief, a sublinia.																
Exemplificări	<i>Valori individuale</i> : identitatea, credința, dragostea, cariera etc.; <i>Valori fundamentale</i> : adevărul, binele, dreptatea, frumosul, libertatea etc.; <i>Valori naționale</i> : țara, poporul, limba, istoria, tradițiile, cultura etc.																

		<p>Elevilor li se propune să prezinte un discurs cu tema: <i>Maria Cebotari – creatoare de valori</i>, utilizând schema propusă la evocare și <i>Harta cuvântului</i>.</p> <p>Întrebări de reper:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De ce valori individuale a dispus interpreta? - Ce valori a promovat? - Ce valori a creat? - Prin ce este valoroasă creația Mariei Cebotari? 		
Reflecție	O2	<p>Formularea concluziilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ce valori putem noi promova, crea? etc. <p>Evaluarea activității.</p>		
<p>Subiectul 2. Gheorghe Vrabie/Igor Vieru/Glebus Saiciuc (la alegere).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Următorul subiect va fi abordat în aceeași cheie. Activitatea va demara de la subiectul precedent, propunându-se pentru discuție o secvență video, care va fi valorificată prin metodele: Asaltul de idei, Turul galeriei. • Este important să se asigure continuitatea/dezvoltarea graduală a unităților de competențe vizate. Se pun în valoare achizițiile precedente: se exersează unitățile de conținut însușite, acte comunicative, elementele de construcție a comunicării. • La ultima lecție din unitate, putem propune realizarea unui poster, consacrat unei sau mai multor personalități ce au creat valori. Pentru realizarea posterului elevii vor selecta cele mai bune produse realizate în cadrul unității, de exemplu: <i>Fișa personalității, fragmente de eseu, scheme completate</i> etc. • Pentru evaluarea formativă putem propune un joc de rol în baza situației: <i>În localitate s-a înființat un nou cartier ce are 4 străzi. Primăria solicită implicarea comunității în alegerea denumirii străzilor. Prezențați un discurs prin care ați convinge autoritățile să denumescă câteva străzi cu numele acestor mari personalități ale neamului: Maria Cebotari, Glebus Saiciuc etc.</i> • Pentru etapa de extindere se va propune expunerea posterelor în holul instituției, prezentarea acestora altor clase; postarea pe site-ul instituției a unui articol despre proiectul realizat, scrierea unui articol pentru ziarul școlar/municipal/raional. 				

Acte comunicative: a exprima atitudini și sentimente

Surprinderea	Admirația	Plăcerea/satisfacția	Simpatia
Sunt surprins de...	Extraordinar!	Îmi place.../nu-mi place...	Îl/o simpatizez pe...
Nu m-am așteptat...	Minunat!	Îmi face plăcere...	Îl/admir pentru...
Nu pot să cred!	Nemaipomenit!	Sunt mulțumit...	Apreciez în mod deosebit...
Incredibil!	Uimitor!	Sunt bucuros de...	Îmi exprim respectul...
Vai!	Excelent!	Mă bucur pentru...	Sunt mândru...
E adevărat?	Formidabil!	Sunt încântat...	Mă mândresc...
Incredibil!	Superb! Ah!	Îmi pare bine...	Mă fascinează...
De necrezut!			

2.4. Proiectarea didactică de scurtă durată

Proiectul didactic de scurtă durată, realizat în baza Curriculumului la disciplină, oferă o schemă rațională și personalizată a desfășurării lecției de *Limba și literatura română*, fiind structurată pe trei dimensiuni:

- ✓ dimensiune funcțională (*își propune un scop și obiective specifice*);
- ✓ dimensiune structurală (*implică resurse umane, materiale, procedee și metode didactice, mijloace de învățământ, presupune un timp determinat și un mediu didactic de desfășurare în vederea unui transfer informațional*);
- ✓ dimensiune operațională (*stabilește o strategie specifică de atingere a obiectivelor și de evaluare a calității achizițiilor*).

Conform Curriculumului actual profesorii au libertatea deplină în proiectarea demersului didactic la clasă. Cadrul didactic va opta pentru acel model pe care îl consideră oportun cu referire la disciplină, materia de studiu, nivelul de pregătire al clasei de elevi, resursele disponibile, condițiile de care dispune instituția etc.

În acest context, propunem câteva modele de proiectare didactică a lecției care include următoarele elemente obligatorii:

- a) **Antetul/datele generale;**
- b) **Scenariul lecției/demersul didactic.**

Proiect didactic al lecției

Model:

I. **Antetul**

- **Disciplina:** *Limba și literatura română* în instituții cu predare în limbile minorităților naționale
- **Clasa:**
- **Unitatea de învățare:**
- **Subiectul lecției:**
- **Unități de competențe:** (se indică unitățile de competență prioritare pentru activitatea dată (se pot transcrie din Curriculum sau se pot indica numerele de ordine a competențelor din Curriculum, de ex.: 1.1, 1.2 etc.);
- **Obiectivele operaționale ale lecției:** (se formulează 3-5 obiective derivate din unitățile de competențe prestabilite, ținând cont de domeniile: *cognitiv* (ce va ști elevul?), *formativ* (ce va ști să facă?), *afectiv* (cum va ști să fie elevul?).
La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil/va putea:
O₁: să.....
O₂: să.....etc.
- **Tipul lecției:**
- **Strategii didactice:**
 - metode și tehnici:
 - forme de organizare:
 - mijloace:
- **Strategii de evaluare:**
 - forme, metode de evaluare:
 - produsul evaluat (se pot indica criteriile de evaluare):
- **Resurse educaționale:**

II. **Scenariul lecției*/Desfășurarea lecției/Demersul didactic**

Modele de scenarii didactice

Model A.

Etapetele lecției	Obiective	Activitatea profesorului	Activitatea elevilor	Modalități de evaluare/Produce	Resurse didactice

Model B.

Secvențele lecției	Obiective	Timp	Activitatea profesorului	Activitatea elevului	Strategii didactice	Modalități de evaluare/Produce	Resurse didactice

Model C.

Etapetele lecției	Obiective	Activități de învățare	Activități de evaluare formativă/Produce	Resurse (materiale, procedurale, de timp)

*Notă** Scenariul lecției poate fi prezentat atât în formă tabelară, cât și în formă textuală. În cazul prezentării textuale, e necesar a indica etapele lecției și activitățile proiectate pentru aceste secvențe, obiectivele care sunt vizate la etapa dată și timpul preconizat.

Proiectarea demersului didactic al lecției se realizează respectând modelele didactice recomandate în didactica școlară. Profesorul are libertatea de a alege unul din aceste modele, conceptualizând procesul didactic din perspectiva *abordării acționale* a învățării limbii române:

Tabelul 2.1. Modele didactice de proiectare a lecției

MODELE ȘI ETAPE DE PROIECTARE A LECȚIEI				
Secvențe instrucționale eşalonate (R. Gagné)	Cadrul de învățare și gândire: ERRE	Modelul 3 P	Modelul învățării prin explorare și descoperire	Modelul învățării experiențiale (D. Colb)
<ul style="list-style-type: none"> • Captarea atenției • Anunțarea obiectivelor • Actualizarea cunoștințelor • Prezentarea sarcinilor și a situațiilor de învățare • Dirijarea învățării • Obținerea performanțelor și asigurarea conexiunii inverse • Evaluarea formativă a progresului realizat • Asigurarea retenției și a transferului 	<ul style="list-style-type: none"> • Evocare • Realizarea sensului • Reflecție • Extindere 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea • Practicarea • Producerea 	<ul style="list-style-type: none"> • Actualizarea • Integrarea • Învățarea • Corelarea • Extinderea 	<ul style="list-style-type: none"> • Experiența concretă (practică – <i>Eu fac</i>) • Analiza (observație și reflecție – <i>Eu simt</i>) • Generalizarea (conceptualizare – <i>Eu gândesc</i>) • Aplicarea (experimentare activă – <i>Eu încerc</i>)

Proiectarea didactică în baza strategiei gândirii critice *Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere (ERRE)* oferă multiple oportunități de realizare a procesului didactic la disciplinele din aria curriculară *Limbă și comunicare*, în general, și la disciplina *Limba și literatura română* în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, în mod special (*vide* Tabelul 2.2.).

**Tabelul 2.2. Etapele lecției în cheia strategiei ERRE:
activități prioritare, întrebări, strategii**

Etapele lecției	Activități prioritare	Întrebări pentru profesor	Metode/tehnici recomandate
Evocarea	<ul style="list-style-type: none"> reactualizarea cunoștințelor; corelarea cunoștințelor și abilităților anterioare ale elevilor cu ceea ce urmează a fi asimilat; identificarea experienței proprii în raport cu subiectul; crearea unui context propice pentru implicarea activă în activități de învățare. 	Cum îi voi motiva pe elevi să formuleze întrebări și să stabilească scopuri pentru învățare?	Asalt de idei Turul galeriei Scrierea liberă Asocieri libere Secvențe contradictorii Predicții în perechi
Realizarea sensului	<ul style="list-style-type: none"> asimilarea informațiilor și experiențelor noi; investigarea temei; procesarea informațiilor; analiza subiectului; identificarea ideilor esențiale. 	Cum va fi explorat de către elevi conținutul predat pentru a fi înțeles cât mai adecvat?	Lectura ghidată/intensivă Interogarea multiprocesuală Cercetarea împărtășită Gândește-Perechi-Prezintă Mozaic Jigsaw
Reflecție	<ul style="list-style-type: none"> schimb activ de idei; exprimarea atitudinilor, opiniilor; formularea concluziilor, așteptărilor; restructurarea schemelor cognitive inițiale; evaluarea activității. 	Ce concluzii pot fi trase din această lecție? Ce pot face pentru a îmbunătăți demersul didactic?	Linia valorii Cvintet Argument în patru pași Generalizarea categorială Graficul T Comerțul cu o problemă PRES Pixuri în pahar
Extindere	<ul style="list-style-type: none"> condiționarea schimbării comportamentale; aplicarea experiențelor în situații simulate; implicarea elevilor în rezolvarea sarcinilor autentice. 	În ce măsură elevii sunt gata pentru aplicarea cu succes a competențelor formate?	Joc de rol. Proces literar. Proiect. Interviu/Sondaj. Participări în activități extrașcolare/de voluntariat, întâlniri cu personalități notorii etc.

Indiferent de modelul ales, important este ca proiectul didactic selectat de către profesor să fie aplicabil. Pentru aceasta, el trebuie să întrunească o serie de cerințe sub aspectul conținutului și al formei:

- să stabilească obiectivele instruirii în termeni de comportament observabil și testabil;
- să precizeze atâtea obiective operaționale câte pot fi atinse în timpul alocat activității didactice respective;
- să acopere conținuturile proiectate;
- să permită diferențierea instruirii în funcție de pregătirea și de ritmul celor care învață (rapid/normal/lent);

- să precizeze sarcinile de lucru pentru realizarea fiecărui obiectiv;
- să asigure o continuitate în predarea conținuturilor și formare/dezvoltare a competențelor, ținându-se cont de faptul că o lecție nu este o entitate autonomă, ci o parte integrantă a unui sistem de activități, care reprezintă o unitate de învățare în cadrul disciplinei respective;
- să fie bine structurat și clar redactat, pentru a se putea urmări modul în care fiecare obiectiv se transformă într-un rezultat concret.

Obiectivele operaționale ale lecției

Orice proiect didactic, ca ansamblu coordonat de operații de anticipare a desfășurării unui program de instruire, își propune să realizeze prin demersul său o schimbare în comportamentul elevului.

În acest scop, pentru fiecare lecție sunt stabilite obiectivele operaționale, derivate din unitățile de competențe. Procesul de formulare a obiectivelor – operaționalizarea reprezintă transpunerea în termeni comportamentali, ușor observabili și măsurabili, a acțiunilor elevilor, pe care aceștia vor fi capabili să le realizeze ca rezultat al achizițiilor dobândite în cadrul activităților. Formularea obiectivelor operaționale implică folosirea unor verbe de acțiune, care desemnează acțiuni, operații, acte ce pot fi observate și evaluate în mod riguros. Obiectivele operaționale trebuie:

- să fie formulate în baza unităților de competență;
- să se refere la activitatea elevului și nu la cea a profesorului;
- să vizeze rezultatul și nu procesul;
- să fie clare/specifice, măsurabile (să descrie comportamente observabile, nu procese psihice interne);
- să fie realizabile, corespunzând particularităților de vârstă și experienței anterioare a elevului;
- să fie bine dozate (3-5 obiective la o lecție);
- să redea condițiile de realizare a sarcinilor și nivelul de performanță la care trebuie să ajungă;
- să precizeze o singură operație/un singur comportament ce urmează să fie obținut;
- să nu conțină verbe vagi: *a ști, a cunoaște, a înțelege, a învăța, a avea încredere în, a se bucura de, a simți* etc.

Cea mai cunoscută procedură de operaționalizare a obiectivelor aparține cercetătorului Robert Mager, care reflectă trei elemente: **comportamentul final**, exprimat printr-un verb de acțiune la modul conjunctiv: *ce să facă?* (să descrie, să explice etc.); **condițiile de realizare**: *cum să facă? în ce condiții?*; **performanța acceptabilă**: *cât? cât de bine? în ce cantitate? în cât timp?* De exemplu:

Tabelul 2.3. Model de operaționalizare a unităților de competențe

Unitatea de competență	Obiective operaționale posibile. <i>Elevul va putea:</i>	Activități de învățare	Strategii
2.3. Caracterizarea unor persoane/personaje, în baza reperelor, cu argumentarea opiniei (clasa a X-a).	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice în text informația, conform reperelor (descriere fizică, morală, caracterizare directă/indirectă), aducând argumente; • să-și argumenteze opinia cu privire la comportamentul personajului; • să compare personajul principal cu alte personaje, cu argumentarea opiniei personale; • să caracterizeze personajul principal în numele altor personaje, argumentând opiniile posibile ale acestora etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Recunoașterea în text a caracteristicilor personajelor, conform sarcinii; - completarea tabelului lacunar; - elaborarea CV-ului personajului; - formularea argumentată a opiniei, lanțurilor logice, în baza textului, cu referire la caracteristica personajelor; - elaborarea algoritmilor de caracterizare și comparare a personajelor conform sarcinii (descriere fizică, morală, caracterizare directă/indirectă); - caracterizarea personajelor în baza organizatorilor grafici; - modelarea situațiilor-problemă aplicative cu referire la caracteristicile personajelor etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Exerciții Explicații Conversații Algoritmizare Demonstrare Problematizare Explozia stelară Clustering Piramida descrierii personajului Graficul T

Lecția, ca unitate de bază a desfășurării procesului instructiv-educativ la disciplină, poate îmbrăca diverse forme de organizare, care imprimă ritm și continuitate procesului. În alegerea tipului de lecții cadrul didactic se va conduce de un șir de criterii: sarcina didactică principală/scopul derulării demersului didactic; competențele ce urmează a fi dezvoltate, obiectivele operaționale ale lecției, conținutul lecției, metodologia și strategiile de predare-învățare-evaluare, produsul școlar ce urmează a fi elaborat ș.a. Menționăm următoarele tipuri de lecții, în vederea organizării procesului didactic la *Limba și literatura română* în instituții cu predare în limbile minorităților naționale:

♦ **Lecția de asimilare a noilor conținuturi**

Acest tip de lecții se orientează spre familiarizarea elevilor cu noile conținuturi. Realizând proiectarea, cadrul didactic va urmări: actualizarea unităților de conținut, trezirea interesului și crearea motivației pentru învățarea materiei noi (mai ales, în raport cu textul literar/nonliterar); formarea competențelor; rezolvarea unor sarcini/probleme,

care vor facilita intrarea în temă; familiarizarea cu texte noi (literare sau nonliterare); consultarea unor surse, analiza unor studii de caz etc.

Se recomandă acest tip de lecții la început de unitate de învățare, la teme mai dificile în care se urmărește, în mod deosebit, învățarea în clasă. Cea mai mare parte a lecției se axează pe comunicare și însușirea de noi cunoștințe, la etapa finală se consolidează ideile principale, se fixează relațiile, se stabilesc concluziile, se comunică tema pentru acasă.

◆ **Lecția de formare a priceperilor și deprinderilor**

Pentru a atinge obiectivele unei asemenea lecții se propun activități de fixare a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor. În activitățile la clasă se rezolvă probleme; se organizează grafic diverse aspecte ale unităților de conținut (vocabular, termeni, nume, date, informații etc.); se examinează situații, studii de caz; se interpretează texte; se fac prezentări; se elaborează/redactează texte proprii; se ilustrează și se încscenează texte; se prezintă proiecte, colaje, portofolii etc.

◆ **Lecția mixtă**

Lecția mixtă (combinată) este tipul de lecție cel mai frecvent întâlnit. Acestea urmăresc realizarea în măsură aproximativ egală a mai multor scopuri sau sarcini didactice distincte: comunicarea și însușirea noilor conținuturi, fixarea și sistematizarea conținuturilor predate și verificarea/evaluarea acestora.

◆ **Lecția de recapitulare, sistematizare și consolidare a cunoștințelor**

Scopul acestui tip de lecții este de a consolida cunoștințele însușite și aprofundarea lor pe nivele superioare de înțelegere și aplicare prin recapitulare. Acest tip de lecții presupune desfășurarea unei activități intelectuale susținute, pe baza căreia elevul valorifică conținuturile achiziționate în cadrul unității de învățare. Accentul se va plasa pe înțelegere, analiză și sinteză. Pentru aceasta profesorul împreună cu elevii vor aborda diverse aspecte esențiale ale temei, vor exersa fenomenele învățate, vor generaliza cele studiate, aplicând diverși organizatori grafici, vor formula concluzii.

Vor fi identificate punctele forte și slabe ale fiecărui elev în parte în asimilarea conținuturilor învățate, se vor propune sugestii pentru soluționarea problemelor identificate, remedierea situației. Lecția de recapitulare va consolida competențele formate pe care elevul va trebui să le demonstreze în situații reale de comunicare.

◆ **Lecția de verificare și evaluare a rezultatelor școlare**

În cadrul acestui tip de lecții se urmărește constatarea nivelului de pregătire al elevilor, în vederea formulării unor judecăți de valoare, privind remedierea învățării și creșterea performanței școlare.

Acest tip de lecții se poate realiza atât oral, cât și în scris (*evaluare orală, evaluare scrisă*), prin metode clasice și moderne: testul, expunerea, alocuțiunea/discursul, prezentarea, referatul, eseu, compunerea/compoziția, povestirea, interviul/conversația, jocul de rol, procesul literar, proiectul, portofoliul etc.

Lecția de evaluare se poate orienta spre prezentarea lucrărilor de portofoliu, proiectelor individuale sau de grup, a studiilor de caz, posterelor, colajelor, realizate în format letric sau digital.

Se va urmări o *evaluare complexă* ce vizează formarea/dezvoltarea sistemului de competențe proiectat în Curriculum: *de receptare a mesajului oral și scris* (audiere și lectură), *de producere a mesajului oral și scris* (vorbire, scriere) și *de interacțiune* în procesul de valorificare practică a experiențelor lingvistice și de lectură. În acest scop, pentru a realiza o evaluare eficientă, cadrul didactic va stabili criterii de evaluare concrete, care vor fi anunțate din timp și elevilor.

◆ **Lecția de analiză a rezultatelor evaluării**

Prin acest tip de lecții se va urmări analiza detaliată a rezultatelor evaluării. În acest scop, se va recurge la activități de autoevaluare, evaluare reciprocă, completarea matricei de erori etc.

◆ **Lecția-atelier**

Pe lângă tipurile de lecții nominalizate, la etapa liceală, se recomandă a fi organizate și proiecte de lecții interactive – **lecții-atelier**, axate pe formarea/dezvoltarea competențelor de audiere, lectură, vorbire, scriere, realizate fie în baza textului sau detașate de text. „Un sistem de ateliere, structurat pe parcursul anilor și racordat la unitățile de conținut și competențele curriculare, va da rezultat dacă va funcționa ca un sistem, nu va rămâne ca o activitate sporadică, detașată de restul demersului educațional” [28, pag. 22].

- **Atelierul de lectură** este o activitate de muncă intelectuală/un proces tehnologic, care vizează formarea/dezvoltarea competențelor de receptare și interpretare a unui text (nonliterar sau literar).

Atelierul are drept scop primordial formarea și dezvoltarea competenței de lectură: însușirea unor tehnici de lectură; discuții în baza textelor citite independent; stabilirea legăturii între textul citit și lecturile anterioare; identificarea valorilor în textul lecturat; integrarea achizițiilor noi în sistemul propriu de informații etc. Totodată, în cadrul acestui tip de lecții sunt vizate în mod direct și formarea competențelor de receptare la auz, vorbire și scriere. Se recomandă realizarea a 2-3 ateliere de lectură pe parcursul anului școlar, fiind utilizate diverse strategii active și interactive de lectură. Acest tip de ateliere poate viza discutarea unei cărți concrete, lecturate la propunerea cadrului didactic/elevi, sau discutarea unor cărți alese și citite de fiecare elev în parte.

Desfășurarea reușită a atelierului de lectură presupune proiectarea etapizată a activităților și acțiunilor concrete din partea profesorului. În acest scop, cadrul didactic va trebui: să identifice o listă de cărți pentru lectură particulară, să recomande lista de cărți/texte pentru lectură; să-i motiveze și să-i mobilizeze pe elevi să citească; să le propună o Fișa de lectură; să stabilească data pentru ateliere de lectură; să

monitorizeze lectura cărților recomandate; să propună un model de prezentare a cărților lecturate etc.

- **Atelierul de discuții/dezbateri** reprezintă o activitate formală care constă într-un schimb de păreri pe un subiect de actualitate, de interes comun pentru elevi. Atelierul dat are drept scop valorificarea și dezvoltarea competenței de comunicare orală. Se pot organiza atelierul de discuție pe teme cotidiene sau în baza unor texte de proporții, fără ca acestea să derive din operele literare. Tematica atelierelor se stabilește în corelație cu tema studiată, interesele elevilor, problemele sociale cotidiene etc. Pentru întregul an școlar vor fi proiectate 2-3 ateliere de discuții.
- **Atelierul intercultural** constituie o activitate didactică interactivă, care are drept scop formarea competenței socioculturale/interculturale, în vederea familiarizării elevilor cu valorile culturii naționale și universale, practicarea limbii române în diverse context școlare și sociale.

Atelierul intercultural oferă multiple posibilități de a practica limba română, utilizând cele învățate în diverse contexte. Elevul va putea să-și expună punctul de vedere, să argumenteze opiniile, să vină cu exemple concludente pe marginea afirmațiilor, să-și manifeste spiritul de observație, dar și calitățile de mediator în diverse contexte de comunicare etc. Profesorului îi revine misiunea să dirijeze, coordoneze și monitorizeze astfel de activități, proiectând 1-2 ateliere pentru anul de studii.

Sugestii pentru elaborarea lecțiilor de tip atelier

- **Atelier de lectură**

Subiectul: Mediul personal. *Dragostea înnobilează. I. Druță „Frunze de dor”*,

Clasa: a XI-a

Clasa se împarte în 2 echipe, fiecare membru al echipei va citi acasă capitolele propuse:

- echipa *Gheorghe* (capitolele 8, 34, ultimul capitol);
- echipa *Rusanda* (capitolele 20, 33-34, 37 și va completa *Fișa de lectură* cu citate din text, conform aspectelor indicate).

Fișa de lectură	
Aspecte	Citate
Mediul familial	Gheorghe de abia îl ținea minte pe tatăl său. Poate prea devreme a înțeles de ce grâul lor se coace mai târziu decât la ceilalți. Mătușa Frăsâna s-a pomenit că are flăcău în casă cu mult înainte decât se aștepta.
Trăsături de caracter	Cu toate că era încă tânăr, cei din sat îl socoteau gospodar în toată puterea cuvântului.
Așteptări, aspirații	Munca cât trei, munca zi și noapte, munca pe vreme bună și pe ploaie, munca vara și iarna, fiindcă visa și el să aibă o gospodărie în rând cu lumea. Câmpul îi făgăduise scânduri pentru podele, parale pentru meșteri, vin pentru masa musafirilor, și Gheorghe a devenit un rob al pământului.

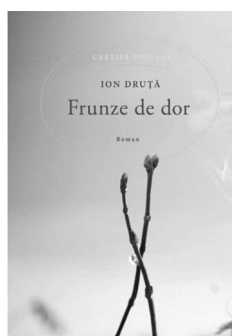
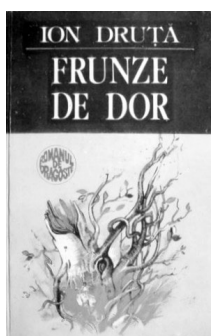
Temeri	Era țăran născut în zodia țăranilor și visa să ia în căsătorie o fică de țăran, dar învățătoare?
Situația finală	Și de abia atunci, strângând un dor străin la pieptul lui, a simțit Gheorghe cât de singur a rămas.

Echipele discută informațiile din *Fișele de lectură* și realizează în baza acestora sarcinile:

- Redați succint conținutul fragmentelor citite.
- Citiți expresiv un fragment./Dramatizați un fragment al textului.
- Caracterizați personajele, utilizând informațiile din Fișa de lectură.

În continuare profesorul va propune, în dependență de nivelul, de posibilitățile și interesele elevilor, 2-3 sarcini din cele enumerate:

- Cum credeți, ce i-a împiedicat pe tineri să rămână împreună: orgoliul, frica, contradicția dintre tradițional și nou, lipsa de voință, incapacitatea de a lupta pentru visul său, statutul social? Argumentați.
- Comparați relațiile descrise în text, menționând dacă acestea sunt specifice vremurilor noastre: părinți-copii; săteni-profesori; tânăr-domnișoară.
- Improvizați un dialog între doi colegi care își împărtășesc impresiile în urma lecturii.
- Improvizați un dialog între un elev și bibliotecar. Elevul solicită să citească o lucrare de Ion Druță. Bibliotecara îi recomandă povestirea *Frunze de dor*.
- Faceți publicitate cărții pentru a motiva elevii să o citească.
- Ce valori sunt promovate în text? Care dintre ele le considerați importante pentru voi?
- Ce concluzii ați făcut?
- Argumentați titlul operei.
- Din șirul de coperte alegeți una care, din punctul Dvs. de vedere, ilustrează cel mai bine textul. Argumentați.

- Continuați textul, presupunând cum s-au desfășurat evenimentele la întoarcerea lui Gheorghe din armată.
- Scrieți un eseu, din 10-12 enunțuri cu tema: *Idealul meu de dragoste*.

- **Atelier de discuții**

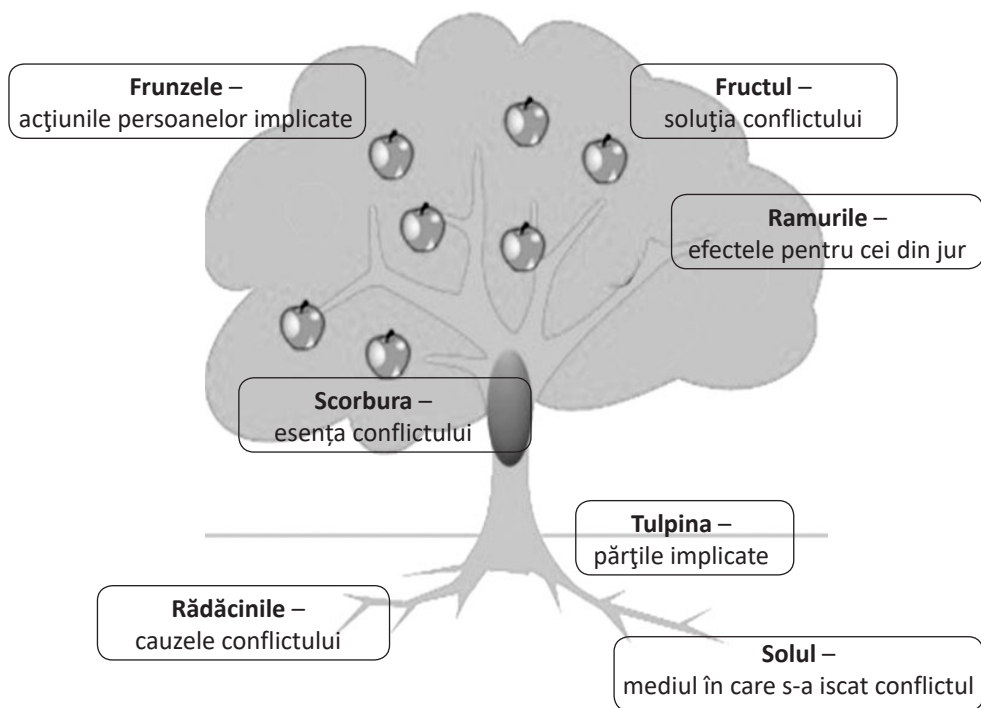
Subiectul: Mediul personal. *Relația părinți – copii*, cl. a XI-a

Elevilor li se propune spre vizionare un scurt metraj despre adolescenții care fug de acasă din cauza conflictelor în familie (sursa: <https://www.youtube.com/watch?v=xp-GQlfAmRuE>; https://www.prime.md/ro/fara-supraveghere-tot-mai-multi-copii-fug-de-acasa-sau-din-centrele-de-plasament_91320.htm)

La prima audiție elevii trebuie să identifice sursa conflictelor dintre copii și părinți.

La a doua audiție elevii vor nota (în baza Fișei de lucru) numărul de cazuri înregistrate, vârsta copiilor ce au abandonat domiciliul, motivul plecării de acasă.

Într-o discuție liberă se stabilește responsabilitatea părinților și a copiilor în menținerea relațiilor armonioase în familie.

Elevilor li se propune, lucrând în echipe, să completeze **Arborele lui Sapiro**, care ilustrează relația dintre părinți și copii. Conflictul, în viziunea lui Daniel Sapiro, este asociat cu un arbore, fiecare parte a lui reprezintă o componentă a conflictului. Solul – mediile sociale în care izbucnesc conflictele. Rădăcina – cauzele conflictului. Tulpina – părțile implicate. Scorbură – problema clară a conflictelor. Ramurile – efectele pentru cei din jur. Frunzele – acțiunile personajelor implicate. Fructul – soluția rezolvării conflictului.

Fiecare echipă prezintă posterul completat, argumentând opiniile. La final, elevii pot elabora o listă de sfaturi pentru părinți și copii/un cod de reguli pentru o familie fericită.

Pe lângă lecțiile tradiționale, în procesul de organizare a demersului la *Limba și literatura română* se pot utiliza și lecții netradiționale, realizate în formatul unui talk show,

conferință de presă, emisiune, proces judiciar, TVC, joc de rol, masă rotundă, controversă constructivă etc. De exemplu:

- **Lecție Talk show**

Unitatea tematică: Mediul educațional. Probleme ecologice, *Pungile ecologice, moft sau necesitate?*

Clasa: a XI-a.

Surse: <http://newsmaker.md/rom/cartoteca/nu-am-nevoie-de-sacosa-cum-renunta-moldova-la-pungile-din-plastic>; https://www.publika.md/tot-mai-multi-comercianti-din-moldova-renunta-la-pungile-din-plastic-in-schimbul-celor-din-amidon_3047079.html.

Sarcinile de lucru: Se anunță subiectul din timp pentru ca elevii să se documenteze în prealabil. În cadrul atelierului, vor răspunde la întrebările adresate, apoi, la sfârșit vor prezenta un discurs de 2-3 minute cu privire la problemă, vor propune soluții pentru soluționarea acesteia.

Printr-un asalt de idei, elevii identifică problema de discuție din aria tematică *Ecologia* și timpul necesar pentru pregătire. Se repartizează rolurile și sarcinile de lucru. Elevii pot lucra individual, în perechi sau echipe.

Rolurile:

Moderatorul: Care este esența problemei?

Juristul (protagonist): Ce prevede articolul cu privire la interzicerea utilizării și comercializării pungilor din plastic de unică folosință de către unitățile comerciale din Legea cu privire la comerțul interior? Cât de necesară și posibilă este implementarea Legii, ținând cont de condițiile economice actuale ale Republicii Moldova?

Chimistul: Care este componența chimică a produselor din plastic: a pungilor și veștii de unică folosință? Care dintre elementele componente prezintă pericol pentru om și mediu?

Medicul: Care sunt efectele nocive ale produselor din plastic?

Reprezentantul Agenției pentru Protecția Consumatorilor: Care sunt codurile sigure și nesigure pentru sănătate, marcate pe ambalajele produselor plastice.

Reprezentantul Inspectoratului pentru Protecția Mediului: În ce măsură produsele din plastic, în special pungile, prezintă un pericol pentru mediu?

Agentul economic: Produsele plastice ecologice sunt mai scumpe. Sunteți gata să substituiți pungile din plastic? Cu ce fel de produse?

Consumatorul: Pledați pentru produse plastice nocive, dar mai ieftine sau pentru cele ecologice, dar mai scumpe?

Scenariul activității:

- Moderatorul prezintă subiectul discuției, participanții și reamintește regulile de discuție.
- Se expune problema, utilizând diverse mijloace: vizionarea unui fragment de film, știre/citirea unui articol de revistă sau ziar/expunerea unei situații reale din viață.

- Moderatorul oferă cuvânt participanților și ghidează discuția.
- Într-un schimb de informații, idei, opinii, are loc o analiză colectivă a situației (scopul, motivele, prezentarea ipotezelor pentru rezolvarea problemei etc.).
- La final, se identifică cele mai fezabile/realizabile soluții pentru rezolvarea problemei. Se aduc mulțumiri participanților.

Drept activitate pentru extindere se poate propune realizarea unui poster/a unei prezentări PowerPoint cu privire la problema pusă în discuție (<https://www.slideshare.net/voxvocis/pungile-de-plastic-presentation>)/scrierea unui articol pentru ziarul raional/site-ul instituției/a unei liste de activități pentru un proiect ecologic școlar.

Lecțiile nu pot acoperi în întregime aspectele de conținut. Ele răspund unor performanțe minime. Performanța se obține prin activități complementare, care se pot desfășura în școală, dar în afara orelor alocate disciplinei. Aceste activități motivează învățarea, comunicarea în limba română, aprofundează conținuturi, întăresc achizițiile informaționale, dezvoltă imaginația și creativitatea. În egală măsură, este recomandat ca elevii să fie încurajați a lua parte la activități extracurriculare și extrașcolare, prin care se oferă multiple oportunități de interacțiuni verbale în limba română: serbări muzical-literare, șezători, întâlniri cu personalități notorii (scriitori, poeți, oameni de creație etc.).

3. Referințe metodologice ale Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română*

3.1. Logica și principiile de elaborare a strategiilor didactice în baza Curriculumului la disciplină

Formarea sistemului de competențe proiectat în Curriculumul la disciplină poate fi realizat eficient doar în condițiile în care profesorul va selecta și utiliza cu multă rigurozitate și profesionalism *strategiile didactice*, în vederea vehiculării conținuturilor. Strategiile didactice definite și ca arta de a utiliza mijloacele disponibile în vederea atingerii succesului/permanențelor în procesul de învățare sunt constituite „dintr-un grup de două sau mai multe metode și procedee integrate într-o structură operațională, angajată la nivelul activității de predare-învățare-evaluare, fiind direcționate pentru realizarea obiectivelor pedagogice, la parametri de calitate superioară” [35]. Se recomandă a utiliza un sistem metodologic diversificat de strategii din perspectiva învățării acționale în care se vor îmbina strategii: clasice și alternative; active și interactive; individuale, frontale și de cooperare/învățare în grup; strategii comunicative, de explorare, raționalizare etc.

Cadrul didactic va selecta, clasifica și utiliza strategiile didactice în funcție de diferite criterii:

- după tipul de strategie – clasice (expunerea, conversația, exercițiul etc.); moderne (studiul de caz, proiectul, simularea, modelarea etc.);
- după funcția didactică prioritară pe care o îndeplinesc: a) de transmitere și dobândire a cunoștințelor (expunerea, problematizarea, lectura etc.); b) formarea priceperilor și deprinderilor (exercițiul, lucrările practice etc.); c) de evaluare (proiectul, chestionarul, eseul, portofoliul etc.);
- după modul de organizare a activității elevilor: a) frontale (expunerea, demonstrația); b) activitate individuală (lectura, exercițiul etc.); c) activitate în grup (studiul de caz, jocul de rol etc.); d) combinate (experimentul, problematizarea etc.);
- după sursa cunoașterii, explorarea directă sau indirectă a realității sau activitatea personală, la care se adaugă un subcriteriu: suportul informației (cuvânt, imagine, acțiune etc.).

Pentru a organiza un proces eficient de învățare a *Limbii și literaturii române* la treapta liceală, cadrele didactice vor selecta cu multă rigurozitate strategiile didactice urmărind: impactul motivațional al utilizării; corelarea cu recomandările Curriculumului, aspectele de conținut; eficiența practicării, numărul de elevi implicați în activitate; timp, resurse și spațiu necesar pentru desfășurarea activității, coraportul între efort și rezultat, gradul de autenticitate (valorificarea unor situații concrete de comunicare).

Se recomandă a îmbina armonios atât strategiile didactice tradiționale (*explicația, descrierea, demonstrația, povestirea, discuția dirijată, conversația, problematizarea, lucrul cu cartea etc.*), cât și cele moderne (*lucrul în grup, lucrul în perechi, dezbateri, studii de caz, simularea, învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, învățarea prin cooperare, jocul de rol, asaltul de idei, învățarea bazată pe problemă (PBL), învățarea bazată pe proiect (PjBL) etc.*), accentual fiind plasat pe învățarea activă și interactivă în vederea dezvoltării integrate a competențelor de audiere, vorbire, lectură și scriere.

În proiectarea strategiilor didactice profesorul trebuie să țină cont de: *competențele/unitățile de competențe ce urmează a fi formate/dezvoltate în cadrul unității de învățare/lecției; obiectivele proiectate în baza acestora; conținuturile propuse în unitățile de învățare și succesiunea acestora de la clasă la clasă; gradul de stăpânire a competențelor de comunicare în limba română a elevilor; vârsta, stilurile de învățare și nevoile de comunicare ale elevilor etc.* La fel de important este și sistemul metodologic prin care va fi realizată strategia: metode și tehnici; resurse didactice (mijloace și materiale didactice disponibile); forme de organizare a activității didactice (modalități specifice de proiectare a interacțiunii profesor – elev: frontală, individuală, pe grupe sau combinată), condiții de realizare a activității.

Aprecierea eficienței strategiilor didactice, utilizate în procesul de învățământ la disciplină, se va face urmărind:

- gradul de satisfacție pentru învățare pe care-l conferă strategia didactică elevilor, motivându-i intrinsec să-și construiască propriile înțelegeri și să interiorizeze cunoștințele noi;
- eficiența învățării, nivelul de însușire al cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, de atingere a obiectivelor propuse;
- eficiența în formarea și dezvoltarea abilităților de a utiliza ceea ce s-a învățat, în situații reale de comunicare;
- raportul dintre necesarul de timp solicitat de strategia didactică aleasă și timpul disponibil;
- relația de eficiență și de complementaritate dintre metodele, tehnicile, mijloacele didactice și formele de organizare a activității, ca părți componente ale strategiei didactice.

Proiectarea demersului didactic la *Limba și literatura română* în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale poate fi realizată printr-un ansamblu de strategii didactice, numite în literatura de specialitate și *modele* de strategii de învățare interactivă prin acțiune. De ex.:

- **Strategia învățării directe sau explicite** se utilizează în activitățile la clasă direcționate pe formarea/dezvoltarea competențelor de audiere, vorbire lectură, scriere, prin valorificarea textului nonliterar sau literar. Realizarea strategiei presupune un sprijin permanent din partea cadrului didactic, care îl va îndruma pe elev să-și

formeze competențele scontate. Scenariul didactic al strategiei se realizează în patru etape: *Ce urmează să învățăm la lecție? De ce avem nevoie să învățăm aceste lucruri? Cum aplicăm ceea ce am învățat? Când vom avea nevoie de cele învățate?* Lecțiile realizate prin această strategie sunt orientate spre extragerea unor idei principale, de detaliu, dintr-un text; completarea unor fișe de lucru, fișe de lectură; rezumarea unui text; realizarea unor exerciții, completarea unor enunțuri etc. Implementarea strategiei se face prin îmbinarea metodelor și tehnicilor clasice și alternative: conversația, studiul de caz, învățarea prin descoperire, observația, explicația, utilizarea diferitor tipuri de lectură (cognitivă, analitică, interogativă, ghidată etc.) etc.

- **Strategia învățării experiențiale/învățării prin acțiune**

Strategia învățării experiențiale vizează implicarea directă a elevului în realitatea de învățare, este înrudită cu *educația experiențială, învățarea prin acțiune (learning by doing)*. Sloganul acestei strategii ar fi proverbul chinezesc *Spune-mi și voi uita, arată-mi și îmi voi aminti, implică-mă și voi învăța.*

Accentul în învățarea experiențială este pusă pe procesul de învățare individuală, atunci când elevul se implică într-o activitate, o evaluează în mod critic, formulează concluzii utile și aplică rezultatele într-o situație practică. Profesorul este alături de cel ce învață ca antrenor și ghid. Astfel, permite elevilor să facă unele greșeli, să se confrunte cu anumite consecințe decizionale dar, în același timp, previne comiterea erorilor în activitatea zilnică. Procentul optim pentru ponderea în cadrul unei experiențe de învățare a activității de predare versus exersării este de 30%-70%. Cercetările în domeniu au constatat că oamenii își amintesc, în medie 20% din ceea ce citesc, 30% din ceea ce aud, 40% din ceea ce văd, 50% din ceea ce spun, 60% din ceea ce fac și 90% din ceea ce văd, aud, spun și fac.

Învățarea experiențială se axează pe teoria lui D. Colb care constă dintr-un proces structurat în patru pași: *observarea, gândirea, simțirea, acțiunea*, ceea ce implică: *experiența concretă; observația reflexivă; conceptualizarea abstractă; experimentarea activă* – prin care se testează ceea ce s-a învățat în situații noi. Rezultatul acestei testări este o altă experiență concretă, dar cu un nivel crescut de complexitate.

- **Strategia gândirii critice** este direcționată spre a-l învăța pe elev să gândească critic. În acest sens, el este încurajat să pună întrebări, să caute răspunsuri, să găsească soluții, să propună alternative la opinii/atitudini deja fixate, să-și expună punctul de vedere pe baza unei întemeieri argumentate. Cadrul de proiectare a strategiei este structurat în patru etape: *evocare – realizarea sensului – reflecție – extindere (ERRE)*, care constituie un circuit închis de învățare explicită unde nu este permisă omiterea nici a unei etape. Rolul profesorului în realizarea strategiei este de îndrumător, ghid, consilier, îndreptată spre facilitarea învățării disciplinei. „În raport cu disciplina *Limba și literatura română*, această viziune strategică a generat sloganul: Să se lucreze PE text, nu DESPRE text; să se învețe limba română, nu DESPRE limba

română” [27, pag. 135]. Metodele și tehnicile derivate din strategia dată sunt: *Discuția ghidată, Linia valorii, Mozaicul, Scrierea liberă, Diagrama Venn, Agenda cu notițe paralele, Harta conceptuală, Lectura intensivă, Lectura împotriva, Lectura în perechi, Pălării gânditoare, Pixuri în pahar, Graficul T, Câmpuri asociative, 6 De ce?, Turul galeriei etc.*

- **Strategia Știu – vreau să știu – am învățat** pornește de la premisa că informația dobândită anterior de către elevi trebuie valorificată atunci când se predau noile cunoștințe. În acest scop, profesorul trebuie să clarifice ceea ce știe elevul, ceea ce nu știe și ceea ce mai rămâne de învățat. Strategia poate fi aplicată în raport cu orice conținut curricular, specificul ei fiind de a asimila sub îndrumarea profesorului a cunoștințelor noi. Aplicarea strategiei presupune parcurgerea a trei pași: *inventarierea a ceea ce știm* (etapa „Știu”), *determinarea a ceea ce dorim să învățăm* (etapa „Vreau să știu”) și *re-actualizarea a ceea ce am învățat* (etapa „Am învățat”). Este o modalitate de învățare interactivă, mobilizează întregul colectiv de elevi, oferă modalități de abordare inter- și transdisciplinară a conținuturilor învățării, valorifică abordarea pragmatică a textului.

- **Strategia învățării bazată pe sarcini de lucru** presupune explorarea, prin acțiuni concrete, a unor situații specifice din viața reală, în contexte de învățare autentică. În rezolvarea sarcinii de învățare (prezentată de profesor sau din manual) elevii vor trebui să găsească o soluție/soluții pe cont propriu, să își planifice acțiunile, să pună în aplicare planul de acțiune, să reflecteze asupra procesului său de învățare și să prezinte rezultatele. Astfel, elevul va dobândi un spectru larg de abilități, va dezvolta atitudini, prin *gândire, analiză, observație, acțiune, comunicare, cooperare, discuție, dezbateri, experiment etc.*, va dezvolta competențe de receptare și producere a mesajelor orale și scrise; a competențelor lingvistice, pragmatice, socioculturale/interculturale etc.

- **Strategia învățării bazată pe soluționarea de probleme** (PBL) vizează rezolvarea în cadrul demersurilor de învățare a anumitor situații de tip „problemă”. Aceasta nu presupune neapărat aplicarea metodei problematizării (deși este presupusă și aceasta), ci construirea unor situații care necesită un demers de rezolvare prin efort individual exploratoriu. Situațiile problematizante pot fi considerate ca făcând parte dintr-o strategie în contextul în care elevii definesc problema (ea servind ca punct de plecare) pentru a identifica informațiile de care au nevoie pentru a înțelege problema, stabilesc resursele disponibile pentru a colecta informația, generează posibile soluții în rezolvarea problemei și prezintă modalități de soluționare a acesteia.

PBL este o abordare educațională centrată pe elev des utilizată în cadrul învățământului general. Argumentul central al acestei practici este că învățarea bazată pe probleme este fundamentată pe patru interpretări moderne ale învățării: *colaborare, construcție, contextualitate și autodirijare*, privite ca principii de bază ale strategiei date. Accentul în PBL este pus predominant pe ceea ce învață elevii, profesorii jucând rolul de facilitatori ai învățării.

• **Strategia învățării bazată pe proiecte** are un caracter subsidiar față de alte tipuri de strategii, deoarece reprezintă secvențe în cadrul acestora. Prin proiecte se realizează o activitate de identificare a unor elemente de interes, investigarea bibliografică a acestora, selectarea materialelor pertinente, formularea și prezentarea unei opinii. Această strategie vizează formarea/dezvoltarea întregului sistem de competențe proiectate în Curriculumul la disciplină, este o componentă importantă inter- și transdisciplinară. Realizarea unor proiecte pe o tematică aleasă sau sugerată, poate fi eficientă îndeosebi în învățământul liceal. Structura strategiei bazată pe proiecte cuprinde un șir de secvențe:

- perceperea temei sugerate de un anumit proiect;
- inventarierea problemelor;
- identificarea variabilelor semnificative;
- identificarea unor modalități de reprezentare grafică;
- organizarea activității în grupuri;
- simularea diferitor modele de proiect;
- prezentarea rezultatelor;
- analiza și discutarea variantelor;
- elaborarea unor concluzii;
- evaluarea proiectului și îmbunătățirea unor componente.

• **Strategia învățării prin colaborare** este o formă a învățării active, care încurajează elevii să lucreze împreună în grupuri pentru realizarea unui scop comun. Cooperarea și competiția sunt concepte de bază ale procesului instrucional în realizarea strategiei, elevii fiind beneficiarii direcți ai actului educațional. Aplicarea strategiei permite dezvoltarea competențelor de comunicare, competențelor sociale și cognitive; realizarea unor interacțiuni sociale multiple; ameliorarea relațiilor interpersonale; dezvoltarea inteligenței interpersonale; ameliorarea calității învățării; participarea activă, implicarea în realizarea sarcinilor de învățare (auto)propuse; împărtășirea experiențelor; realizarea transferului de cunoștințe; confruntarea ideilor; analiza, compararea modurilor de a învăța, asimilarea unor noi valori, modele culturale; dezvoltarea responsabilității individuale; dezvoltarea autonomiei; asumarea și interpretarea unor roluri variate în cadrul grupului; cultivarea toleranței, a respectului pentru diversitate etc.

Strategia învățării prin colaborare își subsumează o serie de metode și tehnici, menite să optimizeze calitatea învățării, implicându-i activ pe elevi în procesul propriei formări, așa ca: *Mozaicul, Turul galeriei, Brainstorming, Colțurile, Metoda FRISCO, Lotus de grup, Răspunsul prin rotație, Bulgărele de zăpadă* etc.

• **Strategia învățării bazată pe cercetare/investigație** (IBL) presupune explorarea și cercetarea directă și activă de către elevi, sub îndrumarea profesorului, a unor materiale-suport oferite. Investigația promovează un proces de învățare ghidat prin întrebări. Căutarea răspunsului la aceste întrebări conduc elevul spre cercetare (descoperire, analiză etc.). Modelul învățării bazată pe cercetare urmează cinci etape interconectate: *angajare, explorare, explicare, elaborare, evaluare*.

Produse școlare recomandate la disciplină

Un element de noutate al actualului Curriculum este identificarea și proiectarea rezultatelor procesului de învățare – **produsele** școlare realizate de elevi la disciplină.

Produsele sunt prezentate pe fiecare din cele cinci competențe specifice, or, o competență/unitate de competență poate fi formată/dezvoltată prin realizarea diferitor produse. Totodată, un produs permite evaluarea mai multor unități de competențe, în acest sens, este recomandabil pentru cadrele didactice a identifica cu multă atenție produsul proiectat pentru evaluare, în corespundere cu cerințele curriculare, nivelul de pregătire al elevilor, condițiile/posibilitățile de realizare, mijloacele disponibile.

Pe lângă produsele tradiționale în Curriculum au fost proiectate și un șir de e-produse. Proiectarea acestora în Curriculum a fost condiționată de schimbările evidente, care se întâmplă în societate, legate de evoluția rapidă a tehnologiilor informaționale și de comunicare în toate sferile de activitate. În acest sens, *dezvoltarea inovațiilor și a competențelor digitale* în sistemul educațional din Republica Moldova au fost stabilite drept prioritate națională în documentele de politici educaționale și strategice: *Codul Educației al Republicii Moldova*, *Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”*, *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020*, *„Educația 2020”*, *Strategia Moldova Digitală 2020* ș.a.

Competența digitală este una dintre cele opt competențe-cheie transversale, care se manifestă în utilizarea întregii game de tehnologii ale informației și comunicării și soluționare a problemelor în toate domeniile vieții. Prin natura sa, competența digitală este interdisciplinară și totodată transdisciplinară, oferind multiple posibilități de dezvoltare a sistemului de competențe proiectat în Curriculumul la disciplină (competența de comunicare: audiere, vorbire, lectură, scriere, interacțiune și mediere; competența lingvistică, socio-culturală, pragmatică etc.).

Sugerăm profesorilor a încuraja elevii să utilizeze resursele digitale existente pentru a crea produse digitale proprii. Un *produs digital* este considerat orice lucrare creată de elev și/sau cadru didactic prin intermediul tehnologiilor informaționale și de comunicare, cum ar fi o înregistrare audio (mp3) sau video (mp4), un document în format Word sau o prezentare în PowerPoint, un portofoliu digital sau poster creat cu ajutorul Google Sites etc. Acestea pot fi înregistrate cu telefonul mobil, aparatul de fotografiat, camera de filmat și/sau alte gadgeturi moderne.

De la cele mai simple, cum ar fi înregistrarea răspunsului personal, prezentarea unui mesaj electronic, realizarea unei prezentări PowerPoint, selectarea informației din Internet și completarea unor fișe de lucru, utilizarea dicționarelor online etc., până la realizarea unor produse complexe (Excursii virtuale, Portofolii digitale, Jurnale de lectură audio-video, înregistrarea unui interviu video etc.).

Abordarea digitală în procesul de instruire vine să susțină învățarea creativă, colaborativă și interdisciplinară bazată pe proiecte, studii de caz, situații, probleme etc., în vederea creării contextului acțional de învățare a limbii române ca limbă nematernă. Un rol aparte, în acest context, i se atribuie procesului de receptare, valorificare, interpretare și realizare a diferitor tipuri de texte, atât în format letric, cât și digital.

Elevii vor fi puși în condiții nu numai de a recepționa diverse texte multimodale, dar și de a redacta independent astfel de texte, cu îmbinarea armonioasă a unor texte, scheme, tabele, imagini, desene, în format letric/electronic pe o temă concretă, conform sarcinii.

Lista de produse școlare la disciplină are un caracter deschis și poate fi diversificată, completată de cadrul didactic (*vide* Tabelul 3.1.). Acestea pot fi realizate în mod individual, în perechi sau în grup.

Tabelul 3.1. Produse la disciplină în format letric și electronic

Produse în format letric	Agenda/Jurnalul de lectură Fișa de lectură Agenda cu notițe paralele Arborele genealogic Articole Autocaracterizare Bandă desenată Caracterizări Cărți de vizită a localității Colaje Conversații tematice CV Descrieri	Dezbateri Dialoguri Discursuri argumentative/informative/de felicitare/mulțumire etc.) Discuții (dirijate, tematice etc.) Eseuri structurate Fișa de lucru Fișa personajului Formulare completate Interviuri Întrebări de precizare Lapbook Mesaje Opinii argumentate Organizatori grafici	Portofoliu/Portofoliu tematic Postere/Postere tematice Pliante/afișe/flyere Prezentări Proiecte individuale/de grup Reclamații Relatări Reprezentări grafice Infografice Hărți conceptuale Rezumatul textului Scrapbook Scrisori de intenție Spoturi publicitare Studiu de caz
Produse în format electronic	e-Colaje e-Discursuri e-Mesaje electronice e-Portofolii	e-Postere digitale e-Prezentări (PowerPoint/Prezi/video) Excursii reale/virtuale Interviuri audio-video	Înregistrări audio-video (în format mp3, mp4) Jurnale de lectură în format audio/audio-video

Produsele pot fi evaluate, atât de cadrul didactic, cât și de elevi. De notat că pentru evaluarea fiecărui produs profesorul va elabora indicatori, criterii de evaluare care vor fi anunțate din timp elevilor.

Produse școlare recomandate

- **Posterul** este un mod de prezentare a unei informații/comunicări sub formă de afiș în cadrul unei comunicări, prezentări, lecții etc.

În mod obișnuit posterele sunt compuse atât din elemente grafice, cât și din text. Acestea sunt realizate în așa fel încât să atragă privirile și în același timp să transmită o informație/un sentiment. Astfel, elevii vor fi îndemnați ca în realizarea unui poster să țină cont de: *organizarea, impactul vizual și mesajul* acestuia. Nu mai puțin importante în realizarea posterului sunt *actualitatea, caracterul persuasiv, simplitatea, acuratețea, organizarea grafică* etc.

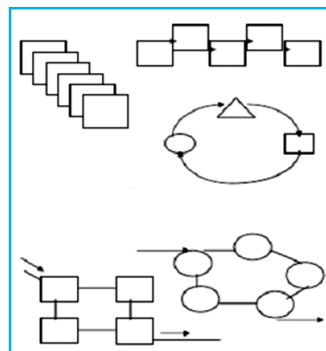
Posterul digital se realizează prin analogie cu *e-colajul/video-colajul*. În acest sens, de ajutor sunt anumite video-tutoriale, cum ar fi *Scribus* pe <https://www.youtube.com/watch?v=1Bte-ucWTXI>

- **Infograficul** este o reprezentare vizuală a unor conținuturi (cifre, date, informații, evenimente etc.) prin combinarea, într-un mod creativ, de cuvinte, numere, imagini, ilustrații, grafică și clipuri video, într-un mod sugestiv și ușor de înțeles. Acestea evidențiază vizual relații dintre diferite elemente sau variabile care altfel ar fi dificil de înțeles, dacă ar fi exprimate numai în cuvinte sau numai în cifre.

La școală, *infograficele* pot fi folosite pentru a îmbunătăți comunicarea și a adăuga valoare prezentărilor despre orice subiect. Modele de infografice eficiente și sugestive pot fi descărcate din Internet. *Daily Infographic* este o colecție de infografice. În secțiunea pentru educație găsiți informații despre *Istorie, Limbi, Știință și alte subiecte școlare sau academice*. *Fix.com* este un blog cu sute de infografice despre mâncare, gătit, amenajări ale grădinii, activități în aer liber, sănătate, întreținerea și reparațiile în casă.

- **Harta conceptuală** reprezintă o modalitate de organizare logică a informațiilor, evidențiind relațiile dintre diverse concepte și idei. Hărțile conceptuale („conceptual maps”) sau *hărțile cognitive* („cognitive maps”) pot fi definite drept oglinzi ale modului de gândire, simțire și înțelegere ale celui/ceilor care le elaborează. Acestea constituie un mod diagramatic de expresie, ca un important instrument pentru predare, învățare, cercetare și evaluare la disciplină.

[<http://www.qreferat.com/referate/pedagogie/METODE-ALTERNATIVE-DE-EVALUARE247.php>]. În plus, aceasta reflectă felul în care mintea noastră organizează și asimilează informațiile. Grație hărții conceptuale elevul poate avea o viziune de ansamblu asupra informațiilor și poate pricepe ce cunoaște și ce goluri urmează să le completeze. Harta conceptuală ajută la o mai bună structurare a cunoștințelor, precum și la o consolidare mult mai eficientă a acestora, facilitează memorarea mai rapidă a informației, dezvoltarea gândirii logice și a abilităților de învățare. Hărțile conceptuale sunt foarte importante pentru că antrenează o serie de funcții ale creierului și îl ajută pe elev să-și formeze o gândire logică. Ea presupune și operații de analiză, identificare a semnificației conceptelor (prin procedura de ierarhizare), comparații, clasificări și raționamente.

- **Excursia virtuală** este o colecție de imagini ale realității virtuale – panorame 360° și imagini 3D – adnotate cu detalii, puncte de interes și întrebări care facilitează prezentarea unor locuri memorabile (case-muzeu, monumente istorice/de artă etc.). Excursia virtuală în cadrul lecției este o experiență multimedia asistată de un profesor, realizată în mod interactiv, prin prezentări, descrieri corecte, coerente și elocvente ale unor imagini puse într-o galerie foto, într-o ordine cât mai ușor de urmărit. Excursia virtuală este un produs inter- și transdisciplinar, ce are priză la elevi. Eventual, o excursie virtuală poate fi pregătită în PowerPoint și salvată în PDF, după care postată în mediul virtual. [Ex.:<http://360.moldova.travel/pano/view/113>; <https://www.youtube.com/watch?v=WNARxke5fEM>].

- **email-ul** poate fi utilizat atât în comunicarea de zi cu zi, cât și în context oficial, care a devenit, în ultima perioadă, imperios de necesar. Chiar dacă pare destul de ușor să compui un email, există anumite reguli de bază care trebuie respectate. Când destinatarul va deschide email-ul, este important să-și facă o primă impresie bună, or, șansele de a avea o comunicare plăcută, fără dificultăți este mai mare. Astfel, profesorul va atenționa elevul asupra următoarelor reguli:

- Asigură-te că ai un **nume de utilizator** pe înțelesul tuturor, optează pentru *numele real*, altfel mesajul tău poate să fie considerat spam sau să nu fie luat în serios.
- Email-ul trebuie să înceapă cu o **formulă de adresare** potrivită destinatarului.
- Dacă nu ai comunicat de mult timp cu persoana căreia îi trimiți email-ul sau nu vă cunoașteți deloc, **prezintă-te** și **oferă-i** detalii despre subiectele de discuție anterioare sau cu ce scop îi scrii.
- Redactează **corect** și **aranjat** conținutul unui email, astfel încât să poată fi parcurs fără dificultate. Dacă are mai mult text, adaugă paragrafe.
- Nu folosi prea multe **culori** în redactarea textului.
- Evită să folosești cuvinte scrise **doar cu majuscule**, deoarece oferă senzația că strigi.
- Verifică să nu ai **greșeli de ortografie**.

- Evită să folosești **prescurtări**.
- Folosește o **formulă adecvată de încheiere**.
- Nu uita de **semnătură**. Aceasta trebuie să conțină: numele și prenumele; date de contact; adresa blog-ului sau Website-ului. Poți adăuga profilurile rețelelor de socializare pentru a oferi mai multe opțiuni de contact.
- Dacă vrei să transmiți un fișier, **denumeste atașamentele**, astfel încât destinatarul să știe ce conține. Dacă expediezi un CV, niciodată nu-l trimite în format doc, salvează-l mai întâi ca document PDF.
- Pe final, asigura-te că **adresele** destinatarilor sunt scrise corect și nu expediezi nici un email fără să îl **verifici** încă o dată înainte de a apăsa butonul „Trimite”.

Supporturi didactice online

Activitatea profesorului de *Limba și literatura română* în instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale poate fi facilitată prin utilizarea *supporturilor didactice online*. Acestea se pot folosi atât în proiectarea și desfășurarea activităților didactice la clasă, cât și în organizarea lucrului individual al elevilor, realizat în mod autonom sau împreună cu colegii.

Site-urile destinate învățării limbii și literaturii române, bibliotecile virtuale cuprind dicționare și opere ale scriitorilor români, reviste culturale etc. Căile de acces sunt multiple, motoarele de căutare sunt internaționale, iar portalurile – naționale, și, deși au un caracter general, în majoritatea cazurilor, au secțiuni dedicate culturii și educației.

Un șir de portaluri pun la dispoziția celor interesați de lecturi, opere ale scriitorilor clasici și contemporani, traduceri, recenzii, opinii etc.: <http://www.biblior.net/>; <http://www.istoria.md/>; <https://www.europeana.eu/portal/ru/>; <http://www.romanianvoice.com/>; <http://www.poezie.ro/>; <http://www.proza.ro/> etc.

Pentru îmbogățirea limbajului sau valorificarea lexicului în limba română recomandăm accesarea și utilizarea site-urilor lexicografice, precum: <http://www.dictionare.com/>; <http://www.dictionaronline.ro/>; <https://dexonline.ro/>; <https://www.dictionar-desinonime.ro/>; <https://www.dictionardeantonime.ro/> etc.

Curriculumul actual la *Limba și literatura română* presupune o abordare integrată, din acest considerent sunt nespuse de utile în activitatea didactică și portalurile ce reflectă aspecte ale culturii și tradițiilor naționale.

Pe pagina oficială <http://moldova.md/> elevii pot descoperi patrimoniul cultural al Republicii Moldova: cetățile Moldovei, mănăstiri și biserici, monumente istorice din Chișinău, oameni de vază, patrimoniul natural, literatura română etc., se pot informa în ceea ce

privește simbolică de Stat a Republicii Moldova, despre unele aspecte istorice, culturale, geografice, dar și din domeniul socialului (turism, sport, economie etc.).

Pe site-ul <http://www.traditii.ro/> pot fi accesate informații utile despre sărbătorile și tradițiile românești (*Crăciunul, Mărțișorul, Paștele, Dragobetele* etc.), meșteșugurile tradiționale și lucrările meșterilor populari (diverse piese de ceramică, articole textile, împletituri de nuiete și alte fibre vegetale, obiecte din sticlă/sculptate din lemn și piatră, ouă încondeiate, căsuțe și alte miniaturi), pe care le-ar putea insera în proiectările didactice profesorii de *Limba și literatura română* în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale.

Portalul <http://www.cimec.ro/> conține o poartă către patrimoniul cultural românesc mobil și imobil. Informația prezentată facilitează accesul la valorile patrimoniului cultural și de interes public legate de: arheologie, monumente, muzee, etnografie (obiceiuri și tradiții, meșteșuguri tradiționale), carte (modernă și veche), arte interpretative.

Site-ul www.romanianvoice.com prezintă pagini din cultura românească și secvențe audio, video, poezii recitate și cântate: umor – momente vesele, povești, fabule și basme, teatru, melodii vechi românești, muzică populară, colinde, poezii românești (poetici clasiici și contemporani), balade populare și poezii creștine etc.

Suport didactic în organizarea procesului de instruire la *Limba și literatura română* profesorii pot găsi și pe portalurile <http://www.dprp.gov.ro/elearning/>; <http://www.antem.org/> etc.

www.antem.org este site-ul *Asociației Naționale a Trainerilor Europeni din Republica Moldova*, promotor al învățării limbii române de către vorbitorii alolingvi din republică, unde profesorii și elevii au la dispoziție cursuri tradiționale, e-learning, trainguri, materiale didactice pentru învățarea limbii române în mod tradițional (față în față), dar și la distanță etc.

Portalul <http://video.elearning.ubbcluj.ro/> la rubrica *Limba română ca limbă nematernă* oferă surse audio-video pentru formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă a beneficiarilor pentru care limba română este o limbă nematernă (RLNM).

Site-ul propune diverse categorii de materiale: înregistrări audio, video-clipuri (filme didactice, povești, scenete etc.) însoțite de fișe de lucru. În ajutorul profesorului sunt propuse diverse suporturi didactice: *Cursuri de limba română; Cursuri de orientare culturală; Resurse multimedia; Exerciții interactive de inițiere în limba română; înregistrări audio tematice* etc.

Profesorul de *Limba și literatură româna* poate crea multiple mijloace didactice (sarcini de lucru, exerciții, teste de evaluare, prezentări etc.) cu ajutorul diverselor **portali educaționale**, oferind elevilor contexte digitale de învățare a limbii și literaturii române, atât prin abordarea sincronă, cât și asincronă.

Google
Classroom

Un serviciu gratuit pentru școli, organizații non-profit și orice persoană care are un Cont Google personal este *Google Classroom* <https://www.eduapps.ro/aplicatii-educatie/classroom/>. Google Classroom este o aplicație pentru educație, care îi ajută pe profesori să economisească timp și să își organizeze orele într-un mod eficient, să faciliteze comunicarea și colaborarea cu elevii. În acest sens recomandăm spre informare <https://www.eduapps.ro/blog/cum-sa-implementezi-g-suite-for-education-si-adma-in-scoala-ta/>.

Google
Meet

Aplicația **Google Meet** permite utilizatorilor GSuite să efectueze apeluri video de calitate, realizând conversații sincron prin întâlniri video.

zoom

Zoom este o aplicație care permite realizarea unor conferințe video, expedierea de mesaje, fișiere, precum și participarea, în grup, la diferite lecții în format digital. Astfel, Zoom va ajuta la crearea unor săli de curs virtuale, unde profesorii și elevii pot interacționa online și desfășura eficient activități didactice. Platforma aplicației permite efectuarea de apeluri video de grup de pe PC, laptop, smartphone sau tabletă prin folosirea chat-ului care, împarte ecranul între fereastra profesorului și utilizarea unei table virtuale interactive.

În versiunea gratuită a aplicației, conferințele video 1:1 sunt gratuite, indiferent de durata acestora. În schimb, cele de grup sunt gratis doar pentru 40 de minute. Pentru a folosi aplicația Zoom nu e nevoie de cont, ci trebuie doar să se acceseze link-ul de acces trimis din partea profesorului și să se descarce aplicația pe mobil ori pe laptop/calculator, ca ulterior să se ofere conectarea cu un microfon și/sau Webcam.

Kahoot!

O platformă gratuită de învățare bazată pe joc și tehnologie educațională este <https://kahoot.com/>. Jocurile de învățare KAHOOT pot fi create de oricine, pe orice subiect și pentru elevi de toate vârstele.

De mare ajutor, în acest caz, este cunoașterea limbii engleze. KAHOOT-ul se poate accesa folosind orice dispozitiv, calculator sau laptop care dispune de un browser Web. Aplicația KAHOOT poate fi folosită cu succes, în diverse etape ale organizării procesului didactic: evocare, realizarea sensului, reflecție, recapitulare și evaluare. Este o aplicație ușor de creat și, totodată, este simplă în utilizare. De exemplu, pentru crearea unui cont se accesează pagina www.getkahoot.com, opțiunea *Sign up for free!* unde se vor înregistra datele personale. Pentru crearea unui test se alege comanda *Quiz*, care deschide pagina unde se vor înregistra datele testului. Prin opțiunea *Ok, go!* se trece la scrierea întrebărilor, apăsând, pentru fiecare întrebare nouă opțiunea *Add question*. Varianta corectă de răspuns, este marcată cu bifă. Pot fi atașate imagini sau filmulețe video, dacă răspunsurile sunt date după imagine sau filmuleț. Butonul *Next*, trimite către scrierea unei alte întrebări. Prin accesarea opțiunii *Save*, întregul test este salvat și publicat,

iar cu opțiunea *I'm done* se ajunge pe pagina unde testul poate fi accesat cu ajutorul opțiunii *Play*. Este foarte important faptul că elevii percep utilizarea acestei aplicații ca pe un joc, manifestând dorința de a interacționa și mai mult cu tehnologiile digitale în mediul școlar.

Quizlet

Quizlet.com este o platformă complexă de materiale online, ce conține o serie de exerciții interactive pentru semantizarea lexicului, termenilor, noțiunilor. Această platformă (<https://quizlet.com/ru>) include „un maraton” de învățare a cuvintelor. Profesorul poate crea cu ușurință propriile cartonașe de cuvinte sau termeni, selectând doar lexicul din cel studiat de elevi la temă respectivă. Astfel, platforma creează o mulțime de fișe precum: *Learn* „învață”, *Flashcards* „carduri flash”, *Write* „scrie”, *Spell* „vorbește”, *Test*. Toate aceste posibilități interactive pe care le oferă platforma Quizlet, aplicate în procesul de predare-învățare-evaluare a limbii și literaturii române asigură tendințe pozitive în formarea competențelor digitale și comunicative ale elevilor.

Și *Google Forms* este o aplicație care facilitează evaluarea elevilor.

Google Forms Google Forms ajută la crearea chestionarelor de evaluare care conțin diverse tipuri de itemi: cu răspuns scurt, cu răspunsuri multiple, casete de selectare, scară liniară, grilă cu mai multe variante de răspuns și permite vizualizarea statistică a rezultatelor. Are un aspect profesional, o interfață care poate fi schimbată în dependență de subiectul și preferințele profesorului.

loom *Loom video recorder* este o aplicație gratuită (o extensiune a browser-ului Google Chrome) prin care profesorul, sau, eventual, elevul, poate înregistra monitorul, în întregime, sau doar o anumită pagină, prin intermediul Webcam-ului, însoțit, în același timp, și de un mesaj vocal. Loom plasează undeva în colțul din stânga într-un cerc filmarea care vine din Webcam, iar pe tot ecranul va fi ceea ce profesorul vrea să înregistreze. Prin utilizarea aplicației Loom profesorul poate partaja ecranul, lucrând cu elevii săi la un proiect individual sau de grup. De asemenea, Loom este o alternativă bună pentru răspunsuri scurte, trimise la mai multe persoane concomitent.

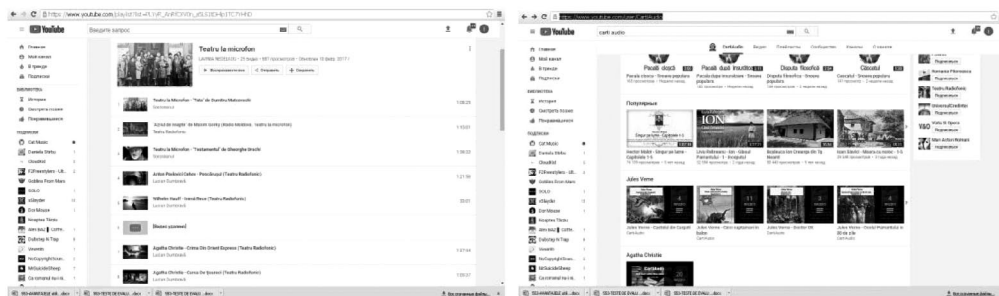
O resursă utilă cu diverse conținuturi video educaționale este și

YouTube site-ul *YouTube*, unul dintre cele mai populare site-uri din lume, care poate fi folosit cu succes la clasă, oferind atât o bibliotecă de videoclipuri (peste 10 milioane de videoclipuri educaționale), cât și posibilitatea de a crea și edita videoclipuri proprii cu o tematică foarte vastă, de ex.:

Clasa a X-a	
<i>Meșterul Manole</i>	https://www.youtube.com/watch?v=QgohTctMbgA
V. Alecsandri, <i>Dan, căpitan de plai</i>	https://www.youtube.com/watch?v=bCkp1ahnBPs
I. L. Caragiale, <i>Bacalaureat</i>	https://www.youtube.com/watch?v=FtpujP_ udb4
I. Slavici, <i>Moara cu noroc</i>	https://www.youtube.com/watch?v=DzoWJL_ 8-qQ
G. Călinescu, <i>Tot mai înveți, maică?</i>	https://www.youtube.com/watch?v=FCdr3xMAMbc
V. Romanciuc, <i>Tu ești stăpâna lumii</i>	https://www.youtube.com/watch?v=hHys3GAX9D4
Clasa a XI-a	
M. Eminescu, <i>Cezara</i>	https://www.youtube.com/watch?v=YT7BljFc4mU
M. Sadoveanu, <i>Baltagul</i>	https://www.youtube.com/watch?v=ZlMo3RSC470
Ion Druță, <i>Păsările tinereții noastre</i>	https://www.youtube.com/watch?v=290CHJmZU2k
Clasa a XII-a	
M. Eminescu, <i>Scrisoarea a III-a</i>	https://www.youtube.com/watch?v=OJ_ UbX2y0Wk
L. Rebreanu, <i>Ciuleandra</i>	https://www.youtube.com/watch?v=LVwGJA0xVtI
A. Păunescu, <i>Repetabila povară</i>	https://www.youtube.com/watch?v=Qy3ySuQaks4

YouTube-ul, dar și alte site-uri precum <https://laurentiumihai.ro/carti-audio-online-gratuite/> <https://www.youtube.com/watch?v=JNYuTNNmiBs> (*Temă de acasă*, N. Dabija), <https://www.youtube.com/watch?v=ital57zkCFY> (Pagini despre satul românesc. Kinderland de L. Corobca – Alex Ștefănescu, critic și istoric literar) etc. pun la dispoziția cadrelor didactice, precum și a elevilor, cărți audio. Le poți asculta foarte ușor de pe telefon, tabletă, mp3 player sau de pe alte dispozitive.

Calculatorul și resursele multimedia devin instrumente esențiale pentru noi provocări educaționale, reprezintă o sursă bogată în documente autentice. Avantajele utilizării instrumentelor educative online în procesul instruirii elevilor la *Limba și literatura română* rezidă în faptul că au un efect motivant la orele de studii. Elevii se simt încurajați să practice ceea ce au învățat într-un mediu ofertant învățării tinerilor din era digitalizării, învățarea se realizează pe căi multisenzoriale etc. În plus, prin intermediul

instrumentelor digitale este asigurat feedback-ul imediat, elevul poate urmări evoluția rezultatelor sale, recunoaște și corecta greșelile, iar semantizarea lexicului, de exemplu, devine un joc, lipsit de plictiseală și rutină, sunt memorate cuvintele, termenii, definițiile la nivelul subconștientului prin exersări repetate. În cazul evaluării se respectă obiectivitatea prin faptul că este exclus factorul uman. Printr-o evaluare asistată de calculator elevul capătă încredere în forțele proprii.

3.2. Strategii și instrumente de evaluare a rezultatelor învățării

Componentă fundamentală a procesului de predare-învățare la disciplina *Limba și literatura română* este **evaluarea**. Aceasta constituie elementul reglator și autoreglator, de conexiune inversă, în demersul didactic. În perspectiva corelațiilor sistemice dintre predare-învățare-evaluare, evaluarea informează actorii educaționali despre eficiența strategiilor și metodelor de predare-învățare utilizate, dar, în același timp, se expune și asupra corectitudinii stabilirii competențelor, obiectivelor operaționale la nivelul lecției și a măsurii în care acestea se regăsesc în finalitățile școlare.

Funcțiile esențiale ale evaluării sunt: (a) *de constatare și apreciere a rezultatelor școlare*: se bazează pe verificarea rezultatelor la anumite intervale de timp, pe criterii prioritar constatative; (b) *de diagnosticare*: se bazează pe verificarea și interpretarea rezultatelor la diferite intervale de timp pe criterii calitative; (c) *de prognosticare*: oferă sugestii pentru deciziile ce urmează a fi luate în scopul ameliorării procesului instructiv-educativ.

În dependență de momentul realizării actului evaluativ, pe parcursul procesului de învățare la disciplină, cadrul didactic va utiliza trei tipuri de strategii de evaluare: *inițială, formativă, sumativă*.

<p>evaluarea inițială (predictivă)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • se efectuează la începutul programului de instruire (treaptă de învățământ, an școlar, semestru, unitate de învățare); • are funcție diagnostică și prognostică: identifică nivelul pre-achizițiilor elevilor în termeni de competențe (cunoștințe, abilități, deprinderi, atitudini) în scopul asigurării premiselor atingerii performanțelor propuse pentru etapa imediat următoare; • se realizează prin hărți conceptuale, investigații, chestionare, teste, probe orale, scrise etc.;
<p>evaluarea formativă (curentă)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • este axată pe proces și se realizează pe parcursul învățării; • se raportează la unitățile de competențe și unitățile de conținut parcurse în perioada vizată; • are funcție de constatare a rezultatelor și de sprijinire continuă a elevilor, funcție de feedback, de ameliorare și motivare; • scopul evaluării formative este cunoașterea sistematică și continuă a rezultatelor curente și ale progresului elevilor, identificarea situațiilor în care elevul întâmpină dificultăți; • se realizează pe bază de produse ale învățării prin observarea curentă a comportamentului școlar al elevului, fișe de lucru, tehnici orale și scrise, activități individuale și în colaborare, probe de autoevaluare;

<p>evaluarea sumativă (finală)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • se realizează la finele unui parcurs de învățare (unitate de învățare, semestru sau an școlar); • se raportează la unitățile de competențe, unitățile de conținut parcurse în perioada vizată și finalitățile stipulate la sfârșitul clasei date; • are funcția de constatare și verificare a rezultatelor, de orientare școlară, de certificare; • se realizează pe bază de produse școlare recomandate de Curriculum, prin teste, portofolii, proiecte, examene etc.
------------------------------------	---

În contextul formării competențelor la disciplină, *evaluarea formativă (curentă)* este una de bază, care se realizează continuu și prin care se determină dacă au fost sau nu atinse obiectivele pentru secvența de învățare dată, dacă rezultatul este un succes sau un insucces.

În activitatea de evaluare profesorul de *Limba și literatura română* se va ghida de *Principiile evaluării rezultatelor școlare, Standardele de eficiență a învățării Limbii și literaturii române (liceu), competențele proiectate în Curriculumul la disciplină, unitățile de competențe, și cerințele moderne referitoare la organizarea și desfășurarea acțiunilor evaluate.*

Important este ca evaluarea la disciplina *Limba și literatura română* să se axeze pe *determinarea nivelului de realizare a unităților de competențe și de formare a competențelor specifice* proiectate în Curriculum, să fie una obiectivă, să evalueze performanțele atinse de elev.

Orice proces evaluativ trebuie să se desfășoare pe baza unei *hărți tehnologice* bine determinate în care se concretizează: *cine va fi evaluat, tipul evaluării, obiectivele evaluării* (corelate cu unitățile de competențe, competențele specifice la disciplină și competențele-cheie), *strategiile/instrumentele de evaluare, timpul, locul proiectat* pentru fiecare activitate de evaluare, *modul de realizare a monitorizării* activității evaluative, *reflexia* (compararea rezultatelor învățării cu obiectivele preconizate), *concluzia* (diagnoza și prognoza), *decizia*.

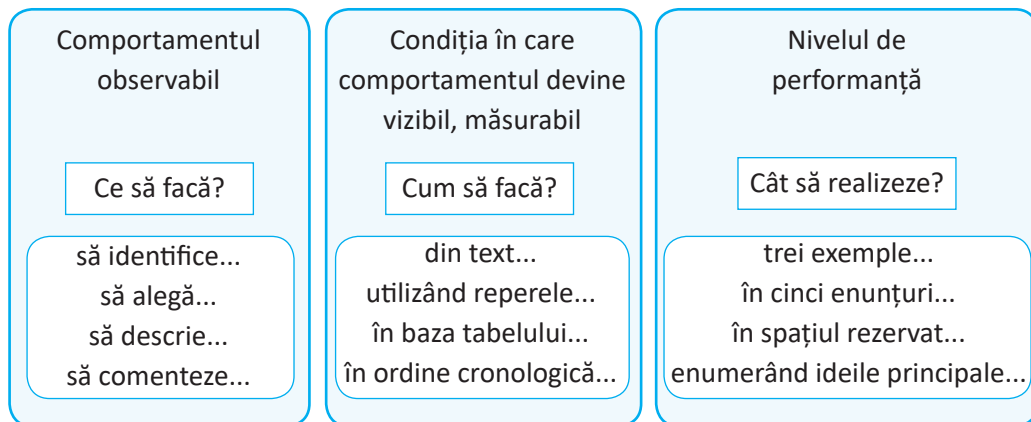
De notat că profesorul de *Limba și literatura română*, în contextul deschiderii Curriculumului actual pentru o proiectare personalizată, este în drept să elaboreze propriile modele de evaluare, să aplice acele strategii, instrumente de evaluare pe care le consideră optime la unitatea de învățare, subiectul, clasa dată etc. Procesul de evaluare se va axa pe sarcini de lucru autentice, care valorifică situații, probleme reale din viață, cu impact semnificativ pentru elev.

Evaluarea trebuie să-l motiveze pe elev spre succes, spre autodepășire, să-l sprijine în aprecierea propriului nivel de evoluție, să-și identifice și conștientizeze punctele sale forte și slabe, să-l ajute să se integreze sociolingvistic în comunitate.

Orice activitate de evaluare trebuie să fie determinată de *obiectivele de evaluare proiectate (obiective de evaluare = obiective operaționale)*. Acestea cuprind (conform

modelului lui R. F. Mager) trei elemente componente: comportamentul pe care elevul trebuie să-l demonstreze (*Ce?*), condițiile în care se produce acest comportament (*Cum?*), nivelul de performanță sau criteriul de reușită (*Cât?*).

• Formularea obiectivelor de evaluare

Exemplu:

Elevul va fi capabil $\frac{\text{să caracterizeze personajul, în cinci enunțuri, utilizând reperele propuse}}{\text{(Ce să facă?) (Cât să realizeze?) (Cum să facă?)}$.

• Forme și instrumente de evaluare

Evaluarea la *disciplină* se va realiza prin diferite forme de evaluare: *orală, scrisă și practică*. Pot fi utilizate *observarea și aprecierea verbală, răspunsul oral/chestionarea orală* (curentă și finală), *lucrările scrise* (curente, trimestriale, de sinteză), *testele docimologice* (standardizate sau alcătuite de profesor, pentru evaluarea formativă), *lucrări practice, examene, scările de apreciere* etc. În procesul de evaluare pot fi utilizate diverse modalități *grafice* (tabele, scheme, colaje, postere etc.) și *iconice* (ilustrații la operă) care sprijină elevul în structurarea și prezentarea răspunsului.

Se recomandă ca proiectarea activităților de evaluare să se realizeze în concordanță cu conceperea predării-învățării și în deplină corelație cu aceasta. În fiecare unitate de învățare va fi proiectată lecția de evaluare și de analiză a evaluării. Aceste tipuri de lecții trebuie să se regăsească în caietul de evaluare al elevului, cu indicarea concretă a datei și a temei și în caietul de studiu al elevului. În dependență de specificul evaluării (răspuns oral, test, eseu etc.), vor fi structurate activitățile de lucru asupra greșelilor. Sugerăm aplicarea unor tehnici de lucru în perechi sau în grupuri mici, încurajând elevii să se autoevalueze și să se evalueze reciproc.

În procesul de evaluare, cadrul didactic trebuie să-și concentreze atenția asupra finalităților educaționale/competențelor necesare de evaluat pe parcursul perioadei de învățare. În acest sens, profesorul își va proiecta activitatea de predare-învățare-evaluare, răspunzând la următoarele întrebări: (a) Care sunt competențele specifice la

disciplină pe care trebuie să le urmăresc în activitatea de predare-învățare-evaluare? (b) Ce unități de competențe trebuie să formeze elevilor (în perioada concretă de învățare)? (c) Ce produs final trebuie să realizeze elevii, pentru a demonstra că și-au format unitățile de competențe proiectate? (d) Prin ce metode și cu ce instrumente voi evalua acest produs? (e) Cum voi folosi datele obținute din evaluare pentru a eficientiza procesul de predare-învățare la disciplina *Limba și literatura română*?

Procesul educațional face posibilă utilizarea unui instrumentar evaluativ divers. În context, Curriculumul actual propune un șir de activități de evaluare:

Evaluare orală: răspuns oral, prezentare orală/prezentare orală multimodală (a diferitor produse), descriere, caracterizare, discurs/discurs argumentativ, alocuțiune, dezbatere argumentativă, discuție tematică etc.

Evaluare scrisă: test complex, text argumentativ, caracterizare de persoană/personaj, eseu/eseu de sinteză, text funcțional, reportaj, dictare, teză semestrială etc.

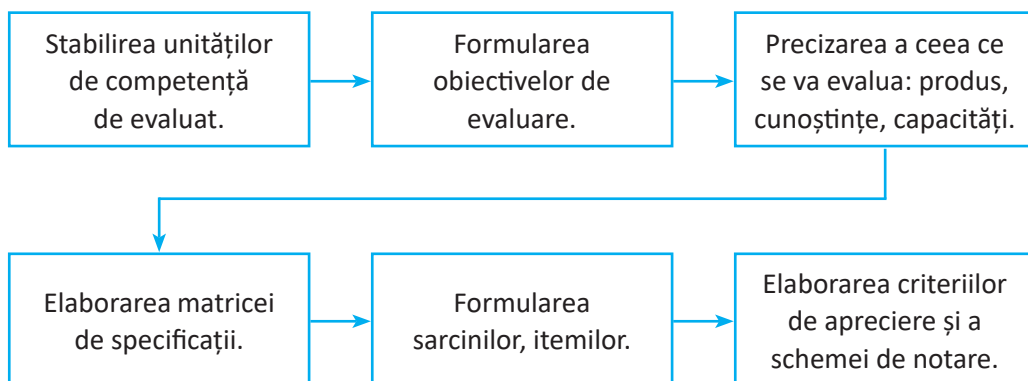
Evaluare practică: proiect individual/de grup, portofoliu, prezentare PowerPoint/mp3/mp4, colaj, poster/poster digital, tabel conceptual/grafic, jurnal de lectură, revistă, buletin de știri, spot publicitar video, sondaj de opinie, chestionar, carte digitală, fotoreportaj etc.

Măsurarea rezultatelor școlare se va face prin instrumente valide, fidele și obiective, prezentate subiecților evaluați anterior procesului de evaluare propriu-zisă, care vor oferi un feedback relevant și operativ. Aprecierea rezultatelor va fi realizată pe baza unor criterii unice, transparente, cunoscute de către elevi ca: cerințe, repere, parametri, bareme de corectare, descriptorii de performanță etc.

Prin intermediul probelor de evaluare tradiționale și alternative la disciplină se va urmări dezvoltarea potențialului formativ al elevului (receptarea comunicării orale și scrise, producerea mesajelor verbale și scrise), se va urmări evaluarea gradului de formare a competenței de *comunicare în limba română*.

• Testul

Testul este un instrument eficient de evaluare la *Limba și literatura română*. Elaborarea testului necesită respectarea unui **algoritm**:

Fiecare test include itemi corelați cu următoarele domenii cognitive (a) *cunoaștere și înțelegere*; (b) *aplicare*; (c) *integrare*.

Pentru a evalua aceste domenii, testele includ următoarele **tipuri de itemi**:

I. Itemi obiectivi:	II. Itemi semiobiectivi	III. Itemi subiectivi (cu răspuns liber):
a) itemi cu alegere duală; b) itemi de tip pereche; c) itemi cu alegere multiplă;	a) itemi cu răspuns scurt; b) întrebări structurate;	a) itemi de tip rezolvare de probleme; b) itemi de tip eseu (nestructurat și structurat).

Este important ca în procesul de proiectare a itemului să fie precizat obiectivul de evaluare, deoarece între obiectivele de evaluare și itemi există o legătură indisolubilă [56, pag. 38].

Itemi obiectivi:

• **Itemii cu alegere duală**, oferă elevilor posibilitatea să aleagă răspunsul corect din două alternative: adevărat – fals, da – nu, corect – incorect, fapt – opinie.

✓ Citește afirmația. Dacă aceasta este adevărată, încercuiește litera A, dacă este falsă, încercuiește litera F.

A F *Autorul romanului „Baltagul” este Ion Druță.*

✓ Citește afirmația dată. Dacă afirmația reprezintă un fapt real, încercuiește litera F (fapt). Dacă afirmația reprezintă o opinie, încercuiește litera O (opinie).

F O *Constituția reprezintă legea fundamentală a unui stat.*

✓ Citește afirmația. Dacă partea a doua explică de ce este adevărată prima parte, încercuiește Da. În caz contrar, încercuiește Nu.

Da Nu *Toate cuvintele apropiate ca sens se numesc sinonime.*

• **Itemii de tip pereche** solicită stabilirea unor corespondențe între informațiile distribuite pe două coloane.

✓ Unește prin linii cuvintele din coloana A cu determinativele potrivite din coloana B.

✓ Înscrie în spațiul din stânga coloanei A, litera din coloana B.

N.B.! Numărul răspunsurilor din a doua coloană trebuie să fie mai mare. Acest lucru va micșora posibilitatea de a ghici răspunsul.

Coloana A	Coloana B
_____ V. Romanciuc	a) <i>Repetabilă povară</i>
_____ G. Coșbuc	b) <i>Iartă-mă</i>
_____ A. Păunescu	c) <i>Tu ești stăpâna lumii</i>
	d) <i>Trei, Doamne, și toți trei</i>

• **Itemii cu alegere multiplă** sunt formați dintr-un enunț urmat de un număr de opțiuni dintre care elevul trebuie să aleagă răspunsul corect, numit cheie. Răspunsurile greșite se numesc distractori.

N.B.! Enunțul trebuie să fie clar, fără ambiguități; să nu conțină elemente ce sugerează răspunsul corect; opțiunile trebuie să fie plauzibile (să excludă răspunsuri evidente).

✓ Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

Poezia „Iartă-mă” a fost scrisă de: a) Adrian Păunescu, b) Grigore Vieru, c) George Coșbuc.

Itemi semiobiectivi:

• **Itemii cu răspuns scurt** le solicită elevilor să adauge cuvântul/cuvintele care lipsesc într-un enunț.

✓ *Cuvintele opuse ca sens se numesc _____.*

✓ *Fata babei era _____, iar a moșneagului era _____.*

✓ *Când se sărbătorește Ziua Limbii Române în Republica Moldova? _____*

• Întrebările structurate sunt formate din mai multe subîntrebări de tip obiectiv sau semiobiectiv, fiind legate între ele printr-un element comun. Schematic, modul de prezentare a unei întrebări structurate se prezintă astfel: material/stimul (texte, date, tabele etc.) → subîntrebări → date suplimentare → subîntrebări [56, pag. 59-60].

✓ *Răspunde succint la întrebările date în baza textului.*

Itemi subiectivi (cu răspuns deschis):

• **Itemii de tip rezolvare de probleme** cer elevului rezolvarea unei probleme sau a unei situații-problemă. Obiectivele urmărite prin acest tip de itemi sunt: înțelegerea problemei; obținerea informațiilor necesare soluționării problemei; formularea și analiza ipotezelor; descrierea metodelor de rezolvare a problemei; elaborarea unui scurt raport despre rezultatele obținute; generalizarea datelor.

✓ *Identificați ce semnifică cuvintele date și modul de formare.*

Profesor, victorios, televizor, îndreptățit, morar.

• **Itemii de tip eseu** solicită elevului să elaboreze un răspuns liber (eseu nestructurat) sau un răspuns în conformitate cu un set de cerințe date (eseu structurat): întrebări, plan, imagini etc.

✓ *Pornind de la afirmația lui Lucian Blaga „Copilaria este inima tuturor vârstelor”, realizați un eseu în 10 – 15 enunțuri.*

Pentru a primi un răspuns scontat de la elevi, în cazul eseului structurat, sarcina trebuie să fie bine definită, fără ambiguități. Itemii pot viza aspecte de comparare, analiză a relațiilor cauză – efect, justificare, generalizare, clarificare, analiză, aplicare, creație, concluzie.

Pentru a măsura nivelul de atingere a obiectivelor educaționale preconizate și a avea o bună validitate de conținut a testului cadrul didactic va elabora **Matricea de specificații**.

Prin *Matricea de specificații* se realizează corelarea dintre domeniile cognitive (cunoașterea și înțelegerea, aplicarea, integrarea), conținuturile care se testează și numărul de itemi necesari pentru elaborarea acestui test. În baza matricei de specificații se elaborează testul respectiv.

Testele docimologice elaborate în baza *Matricei de specificații*, necesită a fi axate nu pe conținuturi, ci pe domenii ale disciplinei, domenii determinate de *Standardele de eficiență a învățării disciplinei* respective.

Pentru elaborarea *Matricei* stabilim domeniile, % total de realizat. Procentul pentru fiecare domeniu se calculează astfel: % total al domeniului cognitiv se înmulțește cu % total al domeniului disciplinei și se împarte la 100. *De exemplu:* % total al domeniului Înțelegere/cunoaștere – 30% x % total al domeniului 1– 20% = 600 : 100 = 6%.

După calcularea procentelor pentru fiecare domeniu se calculează numărul de puncte acordate și se indică itemii respectivi.

Domenii cognitive Domenii ale disciplinei	Înțelegere/ Cunoaștere	Aplicare	Integrare	Total
Domeniul 1	6% 3 puncte	8% 4 puncte	6% 3 puncte	20% 10 puncte
Domeniul 2	15% 7 puncte	20% 10 puncte	15% 8 puncte	50% 25 de puncte
Domeniul 3	9% 5 puncte	12% 6 puncte	9% 4 puncte	30% 15 puncte
Total	30% 15 puncte	40% 20 de puncte	30% 15 puncte	100% 50 de puncte

Propunem, drept exemplu, un **Test de cunoștințe și capacități** (pentru sesiunea de iarnă), clasa a X-a.

• **Unități de competențe evaluate:**

3.4. Aprecierea în baza textelor lecturate a punctelor de vedere, atitudinilor, sentimentelor exprimate.

3.5 Raportarea mesajului unui text citit la propriile experiențe de viață și de lectură.

4.1. Respectarea exigențelor ortografice, gramaticale și stilistice în elaborarea textelor scrise.

4.4. Elaborarea unui eseu structurat în bază de repere.

4.5 Manifestarea responsabilității pentru corectitudinea exprimării în limba română literară.

• Matricea de specificații. Obiective de evaluare

Domenii ale disciplinei/ Obiective de evaluare	Domenii cognitive	Înțelegere/ Cunoaștere	Aplicare	Integrare	Total
Acte de comunicare Să utilizeze unitățile lexicale în contexte adecvate.		3% – 3 p. Item 1 – 3 p.	8% – 7 p. Item 2 – 5 p. Item 3 – 2 p.	4% – 4 p. Item 8 – 2 p. Item 9 – 1 p. Item 10 – 1 p.	15% – 14 p.
Contexte tematice Să redacteze diverse tipuri de texte, respectând rețetele propuse.		11% – 10 p. Item 7 – 10 p.	27% – 25 p. Item 6 – 8 p. Item 8 – 9 p. Item 9 – 8 p.	17% – 15 p. Item 10 – 15 p.	55% – 50 p.
Elemente de construcție a comunicării Să utilizeze normele limbii române literare, conform sarcinii de lucru.		6% – 6 p. Item 4 – 6 p.	15% – 12 p. Item 5 – 11 p. Lizibilitate – 1 p.	9% – 8 p. Corectitudine	30% – 26 p.
Total		20% – 19 p.	50% – 44 p.	30% – 27 p.	100% – 90 p.

• Test de cunoștințe și capacități

	Itemii	Puncte																
1.	Scrie trei cuvinte din familia lexicală a cuvântului domn .	3 p.																
2.	Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele subliniate prin sinonimele lor, potrivite contextului. Bietul tată a plecat în căutarea feciorilor. Știrea a fost grea: toți trei au căzut în război.	5 p.																
3.	Alcătuiește două enunțuri în care cuvântul a visa să aibă sensuri diferite.	2 p.																
4.	Scrie verbele la timpul trecut, în baza schemei propuse.	6 p.																
	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Ce am făcut?</th> <th colspan="2">Ce făceam?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eu (a călători mult)</td> <td></td> <td>Noi (a fi atenți)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Voi (a propune tema)</td> <td></td> <td>Tu (a se grăbi încet)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>El (a avea succes)</td> <td></td> <td>Ele (a accepta ideea)</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Ce am făcut?		Ce făceam?		Eu (a călători mult)		Noi (a fi atenți)		Voi (a propune tema)		Tu (a se grăbi încet)		El (a avea succes)		Ele (a accepta ideea)		
Ce am făcut?		Ce făceam?																
Eu (a călători mult)		Noi (a fi atenți)																
Voi (a propune tema)		Tu (a se grăbi încet)																
El (a avea succes)		Ele (a accepta ideea)																
5.	Scrie în spațiile libere formele potrivite ale substantivelor. Ion Lazareno Tiron este <u> </u> <i>persoană</i> care a traversat din prima <u> </u> <i>încercare</i> cele șapte <u> </u> <i>strămtoare</i> . Astfel a promovat <u> </u> <i>țară</i> noastră peste <u> </u> <i>hotar</i> și a obținut <u> </u> <i>donație</i> pentru <u> </u> <i>casă</i> de <u> </u> <i>copil</i> . În 2018, <u> </u> <i>sportiv</i> a fost desemnat „Omul <u> </u> <i>An</i> ” de către <u> </u> <i>Asociație</i> Mondială de Înot.	11p.																

6.	<p>Completează, cu câte un enunț argumentativ, Fișa de identitate a unui adolescent modern.</p> <table border="1" data-bbox="216 224 1076 382"> <tr> <td data-bbox="216 224 434 262">Calități</td> <td data-bbox="434 224 1076 262"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="216 262 434 300">Competențe</td> <td data-bbox="434 262 1076 300"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="216 300 434 338">Pasiuni/Interese</td> <td data-bbox="434 300 1076 338"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="216 338 434 376">Scopuri</td> <td data-bbox="434 338 1076 376"></td> </tr> </table>	Calități		Competențe		Pasiuni/Interese		Scopuri		8 p.
Calități										
Competențe										
Pasiuni/Interese										
Scopuri										
7.	Redă, în opt enunțuri, conținutul baladei <i>Meșterul Manole</i> . Utilizează cel puțin un citat.	10 p.								
8.	<p>Caracterizează, în șapte enunțuri, personajul principal din poemul <i>Dan, căpitan de plai</i> de Vasile Alecsandri, respectând reperele. Utilizează cel puțin un citat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Date generale. • O trăsătură care îl reprezintă. • Argumentarea opiniei. • Lecțiile ce ni le oferă. 	11 p.								
9.	<p>Examinează anunțul. Continuă dialogul cu opt replici, pornind de la situația: <i>Ești interesat de oferta pentru vacanță. Suni la agenție pentru a afla detalii.</i></p> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; padding: 10px; margin: 10px 0;"> <p style="text-align: center;">Agenția de turism „Călătorul” vă propune oferte de vacanță</p> <p>Traseu: Chișinău – Iancea – Orheiul Vechi – Țipova – Chișinău.</p> <p>Forma călătoriei: în grup.</p> <p>Mijloacele de transport: microbuz/autobuz.</p> </div> <p>– Am citit anunțul dumneavoastră. Aș vrea să obțin informații suplimentare. – Vă răspundem cu plăcere. Ce vă interesează?</p>	9 p.								
10.	<p>Citește afirmația: <i>Țara nu se servește cu declarații de dragoste, ci cu muncă cinstită... Munca cinstită, viața curată, dragostea și grija față de cei din preajmă, respectarea datoriilor – aceste fapte înseamnă patriotism și nu vorbele deșarte</i> (M. Sadoveanu).</p> <p>Redactează, în zece enunțuri, un eseu pe tema: <i>Țara se servește cu muncă cinstită.</i></p> <p>În compoziție respectă următoarele condiții:</p> <ul style="list-style-type: none"> • expune opinia proprie; • dezvăluie tema prin exemplul activității unor persoane remarcabile; • utilizează formule de exprimare a opiniei, a convingerii, a concluziei etc. • menționează actualitatea mesajului; • formulează concluzii. 	16 p.								

Lizibilitate și acuratețe – 1 punct

Corectitudine – 8 puncte

• Barem de corectare

Procesul de proiectare a testului se încheie cu elaborarea *baremului de corectare* și schemei de convertire a punctajului în notă, pe baza căreia vor fi corectate și notate testele elevilor. Schema de notare include două aspecte: baremul de notare și scala de notare. Baremul de corectare reflectă punctajul acordat itemilor din test, se acordă câte 2 puncte pentru fiecare acțiune logică. De regulă, testul are 100 de puncte. Scala de notare reflectă convertirea punctelor în notă. Există mai multe modalități

de convertire a punctelor în notă. Unii cercetători propun acordarea notelor de 10 și 9 atunci când raportul dintre ceea ce s-a cerut și ceea ce a prezentat elevul este de 1 : (1-0,9); notele de 8 și 7 se acordă atunci, când raportul este de 1 : (0,7 – 0,6); notele de 6 și 5 se acordă atunci când raportul este de 1 : (0,6 – 0,5).

Notă: Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic, adecvat sarcinii de lucru.

Item	Specificări	Puncte
1. Scrie trei cuvinte din familia lexicală a cuvântului domn .	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	3
2. Rescrie enunțurile, înlocuind cuvintele subliniate prin sinonimele lor, potrivite contextului.	Se acordă câte un punct pentru fiecare cuvânt identificat corect.	5
3. Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul a visa să aibă sensuri diferite.	Se acordă câte un punct pentru fiecare enunț logic, adecvat sarcinii de lucru.	2
4. Scrie verbele la timpul trecut, în baza schemei propuse.	Se acordă câte un punct pentru forma corectă a verbelor. N.B.! Nu se admit greșeli și corectări!	6
5. Scrie în spațiile libere formele potrivite ale substantivelor.	Se acordă câte un punct pentru forma corectă a substantivului, adecvată contextului. N.B.! Nu se admit greșeli și corectări!	11
6. Completează cu câte un enunț argumentativ <i>Fișa de identitate</i> a unui adolescent modern.	Se acordă: câte un punct pentru un enunț simplu; câte două puncte pentru un enunț argumentativ.	8
7. Redă, în opt enunțuri, conținutul baladei <i>Meșterul Manole</i> .	Se acordă: câte un punct pentru fiecare enunț logic; un punct pentru expunerea momentelor relevante; un punct pentru utilizarea cel puțin a unui citat.	8 1 1
8. Caracterizează, în opt enunțuri, personajul principal.	Se acordă: câte un punct pentru fiecare enunț logic, adecvat sarcinii; un punct pentru respectarea tuturor reperelor; un punct pentru relevanța argumentului; un punct pentru utilizarea cel puțin a două acte de vorbire: exprimarea opiniei, atitudinii, formularea concluziei etc. un punct pentru utilizarea cel puțin a unui citat.	7 1 1 1 1

9.	Continuă dialogul cu opt replici, pornind de la situația descrisă.	Se acordă: câte un punct pentru fiecare replică completă și logică ; un punct pentru utilizarea cel puțin a două acte de vorbire: mulțumire, acceptare, refuz etc.	8 1 1																		
10.	Scrie, în zece enunțuri, un eseu.	Se acordă șaptesprezece puncte pentru: volumul textului – 10 puncte (câte un punct pentru fiecare enunț logic); un punct pentru respectarea tuturor reperelor; un punct pentru utilizarea cel puțin a două acte de vorbire: exprimarea opiniei, convingerii, concluziei etc.; două puncte integral pentru un exemplu relevant; două puncte integral pentru originalitatea textului.	10 1 1 2 2																		
	Lizibilitate și acuratețe.	Se acordă un punct pentru acuratețe și scriere lizibilă.	1																		
	Se acordă 8 puncte pentru corectitudinea exprimării în întreaga lucrare.		8																		
	<p>N.B.! Nu se vor lua în considerare greșelile comise în itemii 5 și 6. Dacă elevul a realizat 50% din volumul indicat, i se acordă respectiv 50% din punctajul prevăzut pentru corectitudine.</p> <table border="1"> <tr> <td>Puncte</td> <td>8</td> <td>7</td> <td>6</td> <td>5</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>2</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Număr de greșeli ortografice și de punctuație</td> <td>0-4</td> <td>5-9</td> <td>10-14</td> <td>15-19</td> <td>20-24</td> <td>25-29</td> <td>30-34</td> <td>35-40</td> </tr> </table>			Puncte	8	7	6	5	4	3	2	1	Număr de greșeli ortografice și de punctuație	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-40
Puncte	8	7	6	5	4	3	2	1													
Număr de greșeli ortografice și de punctuație	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-40													

Schema de convertire a punctajului în notă (model)

Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
%	95–100	86–94	77–85	62–76	47–61	31–46	19–30	13–18	7–12	1–6

3.2.1. Produse recomandate și criterii de evaluare

Noutatea actualului Curriculum la *Limba și literatura română* constă, și în introducerea componentei produsele curriculare. Produsele sunt proiectate pe unități de competențe fiind dezvoltate gradual de la clasă la clasă. Fiecare produs fiind evaluat în baza unui set de criterii/indicatori de evaluare.

Produsele învățării pe clase

CLASA a X-a	CLASA a XI-a	CLASA a XII-a
CS 1. Comprehensiunea vorbirii orale din variate tipuri de mesaje și surse, manifestând interes și atitudine pozitivă în procesul de interacțiune verbală.		
Produse: întrebări de precizare, formularul, organizatorul grafic, dialogul/interviul/discuția, rezumatul textului audio etc.	Produse: întrebări de clarificare, chestionarul, organizatorul grafic, dialogul/interviul/conversația, rezumatul textului audio etc.	Produse: întrebări de clarificare/precizare, formularul/tabelul, reprezentare grafică, interviul/conversația/discuția, rezumatul textului audio.
CS 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, demonstrând motivare, flexibilitate, autonomie în realizarea intențiilor comunicative.		
Produse: dialogul/interviul, conversația tematică, prezentarea orală, caracterizare de persoane/personaje, organizatorul grafic, discursul, proiectul individual/de grup, posterul etc.	Produse: interviul/interviul audio-video, discuția tematică, relatarea de evenimente/fapte, caracterizare de persoane/personaje, organizatorul grafic, discursul, proiectul individual/de grup, posterul etc.	Produse: interviul/interviul audio-video, dezbateră, prezentare multimodală, caracterizare de persoane/personaje, organizatorul grafic, discursul argumentativ, proiectul individual/de grup, posterul etc.
CS 3. Interpretarea mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare din variate surse, manifestând interes pentru lectură, gândire critică și motivare pentru integrarea informațiilor achiziționate în propriul sistem de valori.		
Produse: fișa de lectură, harta conceptuală, organizatorul grafic, aprecierea personală, fișa personajului, grila de autoevaluare, rezumatul, posterul etc.	Produse: agenda de lectură, jurnalul de lectură, agenda cu notițe paralele, harta conceptuală, fișa personajului, harta textului, posterul, afișul de prezentare a operei literare etc.	Produse: jurnalul de lectură în format audio/audio-video, agenda în trei părți, aprecierea personală, organizatorul grafic, posterul/posterul digital, prezentare de carte etc.
CS 4. Redactarea diferitor tipuri de mesaje pe variate suporturi, demonstrând corectitudine, comportament lingvistic autonom și responsabilitate pentru exprimarea în limba română literară.		
Produse: chestionarul, mesajul electronic, textul publicitar, pagină de jurnal, descrierea caracterizare de persoane/personaje, autocaracterizarea, exprimare de opinie, eseu structurat, posterul/posterul digital, proiectul individual/de grup etc.	Produse: formularul completat, mesajul electronic, reclamația, descrierea, caracterizare de persoane/personaje, opinii argumentate, eseu structurat, posterul/posterul digital, proiectul individual/de grup etc.	Produse: organizatorul grafic, mesajul electronice, scrisoarea de intenție, CV-ul, descrierea, caracterizare de persoane/personaje, textul argumentativ, eseu structurat, posterul/posterul digital, proiectul individual/de grup etc.

CS 5. Valorificarea experiențelor lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română, demonstrând apreciere, respect pentru valorile culturii naționale și universale, deschidere pentru exprimarea identității naționale.

Produse: dialogul, eseu, prezentarea individuală/PowerPoint, discursul, posterul, expoziția foto, afișul, ghidul turistic, proiectul individual/de grup etc.

Produse: interviul, eseu, prezentarea în perechi, prezentarea PowerPoint/prezi (însoțită de text propriu), discursul la o temă data, e-colajul, foto-reportajul, pliantul, proiectul individual/de grup etc.

Produse: interviul video, eseu nestructurat, prezentarea în grup, videoreportajul, discursul motivațional, portofoliul digital, excursie reală/virtuală, spotul publicitar, proiectul individual/de grup etc.

• **Produse și criteriile de evaluare a produselor**

A.

Descriere a unei persoane/a unui personaj	Eseu-analiză (a unei probleme)	Eseu
<ul style="list-style-type: none"> • Respectarea reperelor. • Organizarea logică a textului. • Relevarea detaliilor semnificative ale portretului fizic și moral. • Sugestivitatea exemplurilor. • Plasticitatea expresiei verbale. • Corectitudinea exprimării la nivel stilistic, gramatical, punctuațional, ortografic. • Respectarea cerințelor față de aspectul grafic al lucrării. 	<ul style="list-style-type: none"> • Formularea clară a problemei, a viziunii, a concluziilor. • Validitatea argumentelor. • Indicarea surselor de informare. • Fezabilitatea soluțiilor. • Corectitudinea exprimării la nivel stilistic, gramatical, punctuațional, ortografic. • Respectarea cerințelor față de aspectul grafic al lucrării. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raportarea la tema aleasă: <ul style="list-style-type: none"> - corespondența dintre titlul temei și conținutul eseului. 2. Claritatea: <ul style="list-style-type: none"> - mesajul eseului este bine conturat, formularea nu este ambiguă, lucrarea este organizată în jurul unei idei pentru care exista dovezi verificabile; - formularea de comparații între caracteristici ale unor fenomene, activități, evenimente, procese. 3. Argumentarea: <ul style="list-style-type: none"> - ideile prezentate sunt susținute de argumente. 4. Coerența logică: <ul style="list-style-type: none"> - eseul are o structură logică bine conturată; - ideile exprimate au fluentă și sunt în legătura unele cu altele. 5. Utilizarea diverselor surse: <ul style="list-style-type: none"> - sursele sunt citate corespunzător, argumentele aduse sunt susținute prin prezentarea diferitor exemple. 6. Originalitate, creativitate, inovație: <ul style="list-style-type: none"> - modul deosebit prin care se abordează tema, prezentarea opiniilor personale bazate pe analiza diferitelor surse bibliografice. 7. Aspectul general al eseului: <ul style="list-style-type: none"> - respectarea criteriilor de corectitudine lingvistică, ortografică, aspectul estetic.

B.

Prezentare poster/revistă	Prezentare PowerPoint	Prezentare de carte
<p>(a) Evaluarea produsului realizat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Titlu relevant • Informații interesante, corecte • Ilustrare • Redactare de conținut • Corectitudine lingvistică • Respectarea regulilor de redactare a posterului <p>(b) Evaluarea prezentării produsului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea informației • Intonație/volum/expresivitate • Contactul cu auditoriul 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea/enunțarea temei • Logica și coerența • Structurarea logică a prezentării • Elocvența exemplurilor • Intonația • Volumul/expresivitatea vocii • Contactul cu auditoriul • Corectitudinea lingvistică (orală și scrisă) • Respectarea limitei de întindere 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea cărții, autorului, și a titlului • Prezentarea subiectului abordat/a evenimentelor descrise în carte. • Prezentarea problemelor/motivelor • Personajele principale/secundare • Tema lucrării, mesajul lucrării • Impresii/ce pasaje au impresionat cel mai mult (ce ai vrea să citezi din carte) • Concluzii/de ce ți-a plăcut cartea • Recomandări/de ce trebuie/merită să citești această carte • Coerența și corectitudinea expresiei verbale

Evaluarea sumativă/finală la disciplina *Limba și literatura română* va constata nivelul de atingere a unităților de competențe proiectate în Curriculum, pentru clasa respectivă, fiind stabilită în baza unui test-sinteză și a baremului de corectare. Examenul de absolvire a liceului se va realiza prin teste standardizate la nivel național, fiind evaluat nivelul de atingere a competențelor specifice proiectate la disciplina *Limba și literatura română* pentru treapta liceală.

Astfel, examenul de bacalaureat la disciplină trebuie să ofere fiecărui elev-absolvent de liceu posibilitatea de a-și demonstra competența de comunicare în limba română ca limbă maternă, în forma ei orală și scrisă, și anume: de comprehensiune a vorbirii orale; de participare la interacțiuni orale în diverse situații de comunicare; de interpretare a mesajelor scrise/textelor nonliterare și literare; de redactare a diferitor tipuri de mesaje scrise; de valorificare a experiențelor lingvistice și de lectură în variate domenii de comunicare în limba română.

Bibliografie

Cadrul legal și normativ

Național

1. *Codul Educației al Republicii Moldova*, 2014, modificat LP138 din 17.06.16, MO184-192/01.07.16 art. 401; în vigoare 01.07.16.
2. *Cadrul de Referință al Curriculumului Național*, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, nr. 432 din 29 mai 2017.
3. *Concepția didactică a disciplinei Limba și literatura română în școlile cu limba rusă de instruire*, aprobată prin Hotărârea Colegiului Ministerului Învățământului, nr. 17 din 21.11.95.
4. *Curriculum național. Limba română pentru instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale*. Ghid de implementare a curriculumului./ Barbăneagră Al., Iordăchescu I., Cepraga L., Cucu L., Mocanu L., Zavadschi A. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018.
5. *Curriculum național. Limba și literatura română pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale: învățământul primar*. Ghid de implementare a curriculumului disciplinar./Cazacu T., Feteasco R., Roșcovanu V. ș.a. Chișinău: Editura Lyceum, 2018.
6. *Curriculum național. Limba și literatura română*. Curriculum pentru învățământul liceal (clasele a X-a – a XII-a) pentru instituțiile de învățământ preuniversitare cu limba rusă de instruire. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010.
7. *Programul național pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale (2016-2020)*, aprobat prin HG nr. 904 din 31.12. 2015.
8. *Standarde de eficiență a învățării*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012.
9. *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”*, 2014.
10. *Strategia Moldova Digitală 2020*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013.
11. *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*, MECC, publicat: în MO Nr. 347-352 din 07.10.2016.

Internațional

12. Beacco J. C., Byram, M. *Ghid pentru elaborarea politicilor lingvistice educative în Europa. De la diversitate lingvistică la educația plurilingvă*. Consiliul Europei: Diviziunea Politici lingvistice, 2003.
13. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion volume with new descriptors*. Council of Europe, Strasbourg, 2018.
14. Little D., Perclova R., *Portofoliul European al limbilor*. Ghid destinat profesorilor și formatorilor cadrelor didactice. Consiliul Europei: Diviziunea Politici Lingvistice, Chișinău, 2003.
15. *Nivel prag pentru învățarea limbii române ca limbă străină*. Consiliul de Cooperări Culturale, Strasbourg, 2001.

Studii/rapoarte

16. Bucun N., Guțu V., Ghicov A. ș.a. *Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic*. Chișinău: IȘE, 2017.

17. *Evaluarea curriculumului național în învățământul general. Studiu.* Chișinău: MECC, IȘE, 2018.

Literatură în domeniu

18. Albulescu I. *Pragmatica predării. Activitatea profesorului: între rutină și creativitate.* Pitești: Paralela 45, 2008.
19. Ardelean A., Mândruț O. *Didactica formării competențelor. Cercetare – Dezvoltare – Inovare – Formare.* Arad: „Vasile Goldiș” University Press, 2012.
20. Ardelean A., Pop V. L. *Strategii didactice în perspectivă transdisciplinară.* București, 2011.
21. Barbăneagră A., Petrenco L., Cucu L. ș.a. *Interacționăm și comunicăm: Situații de comunicare, jocuri didactice, jocuri de rol, acte comunicative.* Chișinău: Tipografia „Bons Offices”, 2014.
22. Barbăneagră A., Petrenco L., Cucu L. ș.a. Ghid metodologic. *Predarea-învățarea integrată a limbii române în diasporă.* ANTEM,. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017.
23. Bocoș M. *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist.* Pitești: Paralela 45, 2008.
24. Bontaș I. *Tratat de pedagogie.* București: BICALL, 2007.
25. Cartaleanu T., Cosovan O. ș.a. *Formarea de competențe prin strategii didactice interactive.* Chișinău: CE Pro Didactica, 2008; 2011.
26. Cartaleanu T., Ghicov A. *Predarea interactivă centrată pe elev.* Chișinău: Editura Știința, 2008.
27. Cartaleanu T., Cosovan O. ș.a. *Studiul integrat al limbii și literaturii române în gimnaziu.* Chișinău: Editura Arc, 2017.
28. Cartaleanu T., Cosovan O. ș.a. *Demersul didactic la limba și literatura română în gimnaziu: proiectarea explicită.* Chișinău: Editura Arc, 2017.
29. Cazacu T., Feteasco R. ș.a. *Teste preparatorii și de evaluare a competențelor. Ești gata de BAC? Limba și literatura română, instituțiile de învățământ cu predare în limba rusă, clasa a XII-a.* Chișinău: Editura ARC, 2016.
30. Cazacu T., Iordăchescu I. *Româna pentru toți. Cheia comunicării. Utilizarea verbelor în vorbire.* 3000 de verbe. Chișinău: Editura Integritas, 2008.
31. Ciolan L. *Învățarea integrată, fundamente pentru un curriculum transdisciplinar.* Iași: Editura Polirom, 2008.
32. Constantinovici E., Bărbuță I. ș.a. *Predarea și învățarea limbii prin comunicare.* Ghidul profesorului. Chișinău: Editura Cartier, 2003.
33. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL. *Content and Language Integrated Learning.* Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
34. Costea O. *Didactica lecturii: o abordare funcțională.* Iași: Editura Institutul European, 2006.
35. Crisrea S. *Dicționar de termeni pedagogici.* București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998.
36. Ghicov A. *Didactica textului în rețea.* Monografie. Chișinău: S.n., Tipografia „Print-Caro”, 2017.
37. Goraș-Postică V. *Competența interculturală.* Auxiliar didactic. Chișinău: Pro didactica, 2015.
38. Gutu Vl., *Învățământul centrat pe competențe: abordare teleologică,* În: revista *Didactica Pro*, nr. 1 (65), 2011.

39. Frunze L. *Dezvoltarea competențelor de comunicare în procesul analizei textului literar*. Teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2008.
40. Ilie E. *Didactica literaturii române*. Iași: Collegium-Polirom, 2014.
41. Iordăchescu I. *Predarea textului literar în bază de repere*. Chișinău: Editura Arc, 2018.
42. Iordăchescu I. *Viața și activitatea scriitorilor: Ce? Cât? Cum?* Chișinău: Editura Arc, 2017.
43. Iordăchescu I. *Captarea atenției și actualizarea cunoștințelor. Tehnici de lucru*, partea I-IV. Chișinău: Editura ARC, 2009-2015.
44. Leahu R. *Proverbul. Exerciții și jocuri didactice*. Chișinău: Editura ARC, 2007.
45. Marin M. *Didactica lecturii. Interacțiunea elev-operă literară din perspectiva atitudinilor și valorilor literar-artistice*. Chișinău: Editura Cartier, 2013.
46. Milanovici S. *Didactica predării limbii române*. București, 2013.
47. Norel M., Sâmișăian F. *Didactica limbii și literaturii române*. București, 2011.
48. Oprea Cr.-L. *Strategii didactice interactive*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007.
49. Pamfil A. *Didactica limbii și literaturii române (pentru învățământul în limbile minorităților naționale)*. Cluj: Editura Dacia, 2000.
50. Pâslaru VL. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. București: Sigma, 2013.
51. Pâslaru VL. *Conceptia educației lingvistice și literare*, în: *Limba Română*, 1995, nr. 5, p. 126-129
52. Platon E. (coord.) ș.a. *Procesul de predare/învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) în ciclul liceal*. Suport de curs. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2011.
53. Popovici A. *Formarea competenței de audiere în procesul de predare-învățare a limbii române în școala alolingvă (ciclul gimnazial)*. Teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2012.
54. Roșcovanu V. *Bune practici. Dezvoltarea personalității elevului prin abordarea comunicativ-valorică. Portofoliu didactic la limba și literatura română*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2015.
55. Sarivan L., Gavrilă M., Stoicescu D. ș.a. *Predarea-învățarea interactivă centrată pe elev*. București: Educația 2000+, 2009.
56. Sâmișăian F. *O didactică a limbii și literaturii române: provocări actuale pentru profesor și elev*. București: Editura Art, 2014.
57. Stoica A., Musteață S. *Evaluarea rezultatelor școlare. Ghid metodologic*. Chișinău: Editura Lyceum, 1997.
58. Șchiopu C. *Metodica predării literaturii române*. Pitești: Editura Carminis, 2009.
59. Șchiopu C. *Metodologia ELA a elevilor*. Teza de doctor habilitat în științe pedagogice. Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2016.
60. Zgardan-Crudu A. *Importanța studiului integrat al disciplinei limba și literatura română în formarea competențelor de comunicare în ciclul gimnazial.*//*Revista de științe socio-umane*, nr. 2 (21), 2012, pp. 32 – 40.

Site-uri utile:

61. <http://rlnm.didacticalimbiromane.ro/platforma-online/>
62. http://video.elearning.ubbcluj.ro/?page_id=538
63. <http://www.povesti-pentru-copii.com/>
64. <http://www.romanianvoice.com/>
65. <http://tradiitiinromania.ro/category/legende>